

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרה"ץ שליט"א

פרשת
אחרי – קדושים
ו' – י"ב אייר תשפ"ה

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב – עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'
או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ"ק אדמו"ר עט"ר
מוהרא"ש
ר' אליעזר שלמה בן
ר' מנחם זאב זי"ע

לזכות מורנו ורבנו הרה"צ
ר' יצחק שמואל אהרן לעזער
שליט"א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה הקדושה מתוך
בריאות איתנה ונחת מכל יצ"ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של
רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה
ולזכות
רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

טוֹב לוֹמַר לִפְנֵי הַלְמוּד :
הַלְמוּד בָּבְלִי, יְרוּשַׁלְמִי, תּוֹסֶפְתָּא וּנְבִיאִים כְּתוּבִים יִהְיֶה לְעִלּוּי
הַשְׁכִינָה הַקְדוֹשָׁה וּלְהָקֵל צַעֲרָהּ, לְעִלּוּי כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
שֶׁנִּפְטְרוּ מִן הָעוֹלָם, גְּאֻלָּה, יְשׁוּעָה, רְפוּאָה וְהַצָּלָחָה לְכֻלָּל
נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת, גִּלּוּי מָשִׁיחַ צִדְקֵנוּ בְּרַחֲמִים
וּבְנִין בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

ועל הזקן שתים מכאן – נראה דמשתיות ונשחת שניהם חייבין, כמו בהקפת הראש דאמר בפרק "שני נזירים" (נזיר נז, ב): אחד המקיף ואחד הניקף במשמע. ואף על גב דדהתם דריש מדכתיב "לא תקיפו" לשון רבים, וגבי זקן כתיב "לא תשחית" לשון יחיד – הא כתיב נמי בבהנים "לא יגלחו" לשון רבים, ולפינהו מהדדי לענין גילוח שיש בו השחתה בפרק "שני נזירים" (שם נז, ב), ובגמרא שוה ד"פאת" "פאת" לפינהו מהדדי בפרק קמא דקדושין (לה, ב). ובהדיא תניא בתוספתא (פרק שלישי) דתמכוה: המשחית פאת זקנו של חבירו – שניהם חייבין. ואסור לישראל להניח לנכרי להקיף ראשו ולהשחית זקנו, דהא אמר רב הונא בפרק "שני נזירים" (נזיר נז, ב): המקיף את הקטן – חייב. והוא הדין איפכא, דלא מקיש מקיף לניקף. ואף על גב דהתם פליג עליה רב אדא בר אהבה, משום דכתיב "לא תקיפו" אחד המקיף ואחד הניקף משמע, ואתקש מקיף לניקף: כל היכא דניקף מיחייב מקיף נמי מיחייב, ומשמע התם דלרב אדא בר אהבה אפילו איסורא דרבנן ליכא, מדקאמר ליה לרב הונא: בניך הקטנים לדידך מאן מגלח להו? אמר ליה: חובה. משמע דלדידיה ניחא, דישרי אפילו לאיש – אין הלכה כרב אדא, דסתמא דהתלמוד בפרק ראשון דבבא מציעא (י, ב) כרב הונא. דקאמר: איכא בניידונו איש דאמר לאשה "תקוף לי קטן", דללישנא דתלי בבר חיובא – הכא אשה לאו בת חיובא היא מיחייב שולחה. משמע דאי מקוף לי גדול – מיחייב. ועוד נראה, דאפילו רב אדא מחייב היכא דניקף בר חיובא אף על גב דמקוף לאו בר חיובא, ולא פטר אלא היכא דניקף לאו בר חיובא הוא, מדלא קאמר: איש דאמר לקטן או לנכרי "אקוף לי גדול" והוי נפקותא לרב אדא. ויש לדחות, משום דלרב הונא דלא מקיש מקוף לניקף – לא ניחי גדול לתקוף עצמו. וגם אין להביא ראיה מדאמר ביבמות (ה, א) דאתי עשה דמצורע ודחי לאו דהקפה מדכתיב

1 ועַל הַזָּקָן - שְׁתַּיִם מִיכָּן וּשְׁתַּיִם מִיכָּן וְאַחַת מִלְּמַטָּה, חֲדָא דְּמִיחַיֵּיב עָלָהּ תַּרְתֵּי - תְּנָא: שְׁבוּעוֹת שְׁתַּיִם שֶׁהֵן
2 אַרְבַּע. מַאי שְׁנָא הָכָא דְּתַנְיָ לְהוּ לְכוּפְיָהוּ, וּמַאי שְׁנָא גַּבֵּי יְצִיאוֹת שַׁבָּת וּמַרְאוֹת נְגָעִים דְּלָא קָתָנֵי לְהוּ לְכוּפְיָהוּ?
3 אָמְרִי: שְׁבוּעוֹת וִידִיעוֹת הַטּוּמְאָה דִּגְבֵי דָּוִד כְּרִיבִין, וְדָמְיָין אַהֲדָדֵי בְּקִרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד - תְּנֵי לְהוּ גַּבֵּי דָּוִד,
4 וְאִידֵי דְּתָנָא תַּרְתֵּי תְּנָא כּוּפְיָהוּ. פְּתַח בְּשִׁבוּעוֹת וּמְפָרֵשׁ יְדִיעוֹת הַטּוּמְאָה! - אִידֵי דְּזוּטְרֵי מִילֵּיהוּ: פָּסִיק שָׁרֵי
5 לְהוּ, וַהֲדַר תָּנֵי שְׁבוּעוֹת דִּנְפִישָׁן מִילֵּיהוּ. שְׁבוּעוֹת שְׁתַּיִם
6 שֶׁהֵן אַרְבַּע: שְׁתַּיִם - "שֶׁאוֹכַל" וְ"שֶׁלֹּא אוֹכַל", שֶׁהֵן
7 אַרְבַּע - "אָכַלְתִּי" וְ"שֶׁלֹּא אָכַלְתִּי". יְדִיעוֹת הַטּוּמְאָה
8 שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע: שְׁתַּיִם - יְדִיעַת טוּמְאַת קֹדֶשׁ וִידִיעַת
9 טוּמְאַת מִקְדָּשׁ, שֶׁהֵן אַרְבַּע - קֹדֶשׁ וּמִקְדָּשׁ. יְצִיאוֹת
10 שַׁבָּת שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע: שְׁתַּיִם - הוֹצָאָה דְּעָנִי וְהוֹצָאָה
11 דְּבַעַל הַבַּיִת, שֶׁהֵן אַרְבַּע - הַכְנָסָה דְּעָנִי וְהַכְנָסָה
12 דְּבַעַל הַבַּיִת. מַרְאוֹת נְגָעִים שְׁנַיִם שֶׁהֵן אַרְבָּעָה: שְׁנַיִם
13 שֶׁאֵת וּבְהֶרֶת, שֶׁהֵן אַרְבָּעָה - שְׁאֵת וְתוֹלַדְתָּהּ, בַּהֶרֶת וְתוֹלַדְתָּהּ. מַנִּי מַתְנִיתִין? לֹא רַבִּי
14 יִשְׁמָעֵאל וְלֹא רַבִּי עֲקִיבָא; אִי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל - הָאָמַר: אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא עַל הֶעָתִיד לָבוֹא,
15 אִי רַבִּי עֲקִיבָא - הָאָמַר: עַל הֶעְלֵם טוּמְאָה הוּא חַיָּיב, וְאֵינוֹ חַיָּיב עַל הֶעְלֵם מִקְדָּשׁ! -
16 אֲבָל אֵימָא: רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, אֲבָל אֵימָא: רַבִּי עֲקִיבָא; אֲבָל אֵימָא: רַבִּי יִשְׁמָעֵאל,
17 מַהֵן לְחַיּוֹב לְפָטוּר; וְאֲבָל אֵימָא: רַבִּי עֲקִיבָא, מַהֵן לְחַיּוֹב וּמַהֵן לְפָטוּר. - לְפָטוּר?

הא

"ראשר", משמע דכולי עלמא מודו דאסור על ידי אשה ונברי, דאי שרי לרב אדא – אמאי דחיי? הא אפשר לקיים שניהם. דיש לדחות, דאצטריך קרא למימר דדחי היכא דאין שם אשה ונברי. ואין לומר ימתין עד שימצא אשה או נברי או קטן, מדבעי למימר בפרק "שילוח הקן" (חולין קמא, א) דאתי עשה דמצורע ודחי עשה דשילוח הקן, ולא אמרינן ימתין עד שימצא אחר. אבל יש להביא ריאה מפרק "שני נזירים" (נזיר נז, ב) דקאמר: ודלמא לאו טמאין אינון וקעביד הקפה! ומשני שמואל: באשה וקטן. ודייק התם דקסבר שמואל דהקפת כל הראש שמה הקפה מדלא אוקי מקוף דתל. והשתא, אי שרי לרב אדא בר חיובא, אבתי תקשי ליה: ולוקמה בגדול ודקיפו לאו בר חיובא, דהא שמואל כרב אדא סבירא ליה, מדשרי להקיף באשה וקטן, ומשמע דמקוף בר חיובא הוא, דלא פירש באשה וקטן; ומגלח להו אשה וקטן. **הדא** דמיחייב עלה תרתי – בהתראה אחת אי״ירי, ובגילוח בבת אחת או בזה אחר זה תוך כדי דיבור, דלא מצי למימר אישתליין. דאי בבבה התראות – לא הוה פליג רבי אליעזר בפרק בתרא דמכות (ב, א), דאמר: אם נטלן כולן באחת אינו חייב אלא אחת. ואף על גב דהתם מצרכי קרא למחייב על כל קרחה וקרחה ועל כל שריטה ושריטה – הכא לא צריך קרא, דפאות מתלקות, ורבי אליעזר לית ליה מתלקות. **גבי** דדרי כתיבי ודמיין אהדדי – בטענא דכתיבי גבי דדרי סגי, כדאמר במסכת נדרים (ב, ב). ואם תאמר: גבי מראות נגעים ליתני כולהו, דדמיין אהדדי בקרבן עולה ויורד? ויש לומר: דליתיה בדלי דלות. ואם תאמר: מכל מקום ליתני במתניתין קודם יציאות שבת, כיון דאיתא בדלות ודמי טפי לשבועות! ויש לומר: דהני לכפר והני להכשיר. **פתח** בשבועות ומפרש ידיעות – וליכא למימר דמינה דסליק מפרש ברישא, דהא ממראות נגעים קא סליק. **אידי** דזוטרן מיליהו – אף על גב דנפשיי מיליהו משבועות בטוי, דבידיעות איכא תרי פרקי קמאי, ומשבועת בטוי ליכא אלא פרק שלישי, מכל מקום מילי דכל שבועות נפישין טפי: שבועת בטוי, שבועת העדות, ושבועת הפקדון, ושבועת הדיינין.

והדר תני שבועות – אף על גב דלא דמי, דידיעות מפרש מילי דידיעות ברישא והדר תני שתים שהן ארבע, ובשבועות מפרש שתים שהן ארבע ברישא. **שהן** ארבע אבלתי ולא אבלתי – ואם תאמר: ומה דוחקיה לפרושי הכי, דלשתא קשיא ליה בסמוך: אי רבי ישמעאל האמר אינו חייב בו? לימא: שהן ארבע "אזורק" ו"לא אזורק", ונתוקמא מתניתין שפיר כרבי ישמעאל! ויש לומר: דבפרק שלישי (שבועות יט, ב) בהדיא תנן: שהן ארבע "אבלתי" ו"לא אבלתי", והדיא מתניתין קיימא לפרושי מתניתין דהכא. ואין להקשות, דליתני: שתים שהן שמונה, "אזורק" ו"לא אזורק", "זרקתי" ו"לא זרקתי". דלא תני אלא דבר החילופו, כדפירש בקונטרס במתניתין. **אי** רבי ישמעאל הא אמר אין חייב בו' – ואם תאמר: תקשי ליה נמי ידיעות, דמתניתין בעיא ידיעה בתחלה, כדתנן: כל שיש בה ידיעה בתחלה בו', ורבי ישמעאל לא בעי ידיעה תחלה, כדמוכח בפירקין (ט, א) דקאמר: לרבי ישמעאל אין בה ידיעה בתחלה ויש בה ידיעה בסוף בר קרבן הוא. ואמר נמי בסוף פרק שני (שבועות יט, ב): הא מני רבי ישמעאל היא דלא בעי ידיעה בתחלה! ויש לומר: דמידיעות לא בעי למיפרך, דהוה מצי למימר דידיעה דמתניתין היינו ידיעת בית רבו, ורבי ישמעאל סבר לה כרבי דאמר ידיעת בית רבו שמה ידיעה, דדאמר בירושלמי: רבי ישמעאל כרבי ורבי כרבי ישמעאל. אף על גב דתלמוד דידן פליג אירושלמי וסבר דרבי ישמעאל לא בעי ידיעה בתחלה אפילו ידיעת בית רבו, מדלא מוקי לקמן דחיצון מכפר אאין בה ידיעה תחלה אפילו ידיעת בית רבו, משמע דלעולם אין בר קרבן הוא אפילו אין בו ידיעה בתחלה כלל. וכן משמע בפרק שני (שבועות יד, ב), דבעי רבי ירמיה: בן בבל שעלה לארץ ישראל ונעלם ממנו מקום מקדש, מהו? וקאמר: אי אליבא דרבי ישמעאל – הא לא בעי ידיעה בתחלה. ומסיק דבעי אליבא דרבי ידיעת בית רבו, משמע דרבי ישמעאל לא בעי ידיעה כלל בתחלה. מכל מקום השתא אי הוי מצי אתיא מתניתין כרבי ישמעאל נימא דוודאי בעי רבי ישמעאל ידיעת בית רבו, אבל לפי האמת דמתניתין אתיא כרבי אמרינן דרבי ישמעאל לא בעי ידיעה בתחלה כלל, דלא מצינו תנא דסבר דהוי ידיעת בית רבו ידיעה אלא רבי. ומיהו מתניתין דפרק שני (שם, א) דקאי לפרושי פירקין משמע קצת דבעי ידיעה לגמרה, דקתני: נטנא וידע, משמע שהודיעוה היא אחר שנטמא דהיא ידיעת הטומאה, לאפוקי ידיעת בית רבו דהיא קודם הטומאה. ונראה דמידיעות לא מצי למיפרך, שהיה יכול לדחוק ולתרץ כדקאמר התם: מוקראי לית ליה, מגמרא אית ליה.

מהן לחיוב מהן לפטור – אהאי שיניא ואשיניא דמלקות הוה מצי למיפרך מסיפא, דמוכח דמתניתין לעניין חיוב קרבן. ואם תאמר: בשלמא כי מוקי לה כרבי ישמעאל, דאף על גב דאינו חייב אלא על העתיד, מכל מקום שפיר תני בהו "שהן ארבע" הואיל וקעביד איסורא במוזיד. אבל כי מוקי כרבי עקיבא – אמאי תני ליה בכלל, כיון דשוגג הוא ולא מייתי קרבן? ויש לומר: דמכל מקום חשיב להו שפיר שהן ארבע, הואיל וקעביד איסורא בשוגג.

הא

הא דומיא דמראות נגעים קתני – הא דלא פריך מיציאות השבת, משום דיציאות גופייהו לא ידעינן דהוו בכולהו לחיובא אלא מדומיא דמראות נגעים, לקמן בפירקין (ה, א).

לעולם כרבי שמעאל – לקמן (ד, א) מפרש אמאי לא מקמקין לה נמי כרבי עקיבא.

אבל לענין מלקות חיובי וכדרבה – סוגיא דהכא כרבין דאמר התם (שבועות כא, א): "אבלתי" ו"לא אבלתי" – שקר, ואזהרתיה מ"לא תשבעו בשמי לשקר", "אוכל" ו"לא אוכל" – עובר ב"לא יחל", ואיזהו שוא – נשבע לשנות את הידוע. ולאיביה מסקינן: בפירוש ריבתה תורה. אבל רב דימי אמר התם: "אבלתי" ו"לא אבלתי" – שוא, ולא צריכנא להאי ריבתה תורה, ולדידיה לא מיתוקמא שתים שהן ארבע, דלא מפרשי טפי הני מהני למלקות. ולפי זה, למאי דמסיק: קסבר לאו בעי מעשה לוקין עליו, תימה לרבינו יצחק: דמאי מיפרשי הני טפי מהני? ונראה, דאף על גב דלענין מלקות כולהו שוין, מכל מקום שייך שפיר למיתני בהו שתים שהן ארבע, משום דבשתים קרבן נמי אית בהו, אף על גב דמתניתין לא איירי אלא במלקות. ורבינו יצחק בן אברהם פירש דסוגיא זו כרבין דדפירשתי, ולדידיה מיפרשי טפי "אוכל" ו"לא אוכל" מ"אבלתי" ו"לא אבלתי", דפשטיה ד"לא תשבעו" משמע להבא כדפירש בקונטרס גבי רב דימי, דהכי קאמר רחמנא: לא תשבעו בשמי כדי לשקר בשבועה לאחר זמן, ואפילו רבין מודה, והא דמפיק ליה מפשטיה ומוקי לה ב"אבלתי" ו"לא אבלתי", היינו משום דלהכא נפקא מ"לא יחל". ולהכי חשיב הכא "אבלתי" ו"לא אבלתי" שהן ארבע דלא מיפרשי, משום דקרא לא משמע אלא להבא, ולא מוקי ליה ב"אבלתי" ו"לא אבלתי" אלא משום דלא ניחא ליה לאוקמי בלאו יתירא.

וכדרבא – תימה: דאמאי מייתי מילתיה דרבא? אדרבה, הוה ליה לאתויי מילתיה דרבי יוחנן, דאמר: "לשוא" "לשוא" שתי פעמים, אם אינו ענין לשבועת שוא תנהו ענין לשבועת שקר. דתממילתיה דרבי יוחנן הוה לקי אפילו ב"אוכל" ו"לא אבל" אי לאו מילתיה דרבא! ויש לומר, דהיינו דפריך: בשלמא "אבלתי" ו"לא אבלתי" כדרבא, אלא "אוכל" ו"לא אבל" – לאו שאין בו מעשה הוא! ומשני: דקסבר רבי ישמעאל לאו שאין בו מעשה לוקין עליו. פירוש: ולית ליה דרבא, אלא דריש "לשוא" "לשוא" שתי פעמים, אם אינו ענין לשבועת שוא תנהו ענין לשבועת שקר, בין "אוכל" ולא אבל בין "אבלתי" ו"לא אבלתי".

בפירוש ריבתה תורה – פירש בקונטרס: מ"לשוא" "לשוא" שתי פעמים. ואין נראה, דאין זה בפירוש, דאההיא דרשא גופה פריך לקמן (כא, א): ומאי שנא? פירוש: דאפילו "אוכל" ולא אבל נמי, אלא נראה בפירוש רבינו חנגאל, דפירש: בפירוש ריבתה תורה, דבדברות הראשונות כתיב (שמות כ) "לא תענה ברעך עד שקר", ובדברות אחרונות כתיב (דברים ה) "עד שוא", לומר דשוא ושקר אחד הן. **אי** הכי קשיא דך דאלו הן הלוקין – פירש בקונטרס דלא גרסינן ליה, משום דלמסקנא דהכא מצי סבר דאין לוקין עליו, ופריך התם: אי הכי לאו שאין בו מעשה נמי, לפי המסקנא דהכא. ועוד יש לומר: דהתם רוצה ליישב דרבי ישמעאל, דקאמר התם: חייבי מיתות בית דין ישנן בכלל מלקות, אפילו למאן דאמר אין לוקין עליו. ולמאי דפרישית, דדוקא הכא סבר רבי ישמעאל דלוקין עליו מ"לשוא" "שוא", אתי שפיר. **התראה** ספק היא – אבל משום דהוי לאו שאין בו מעשה לא מיפטר, דקסבר ריש לקיש דלוקין עליו. ותימה: דבפרק ארבע מיתות (סנהדרין סה, ב) פטר ריש לקיש חסמה ודנדיגה בקול, דעקימת שפתיו לא הוי מעשה! ויש לומר: דהתם אליבא דרבנן קאמר, דב"השובר את הפעולים" (בבא מציעא ע, ב) פריך ליה רבי יוחנן ממתניתין דאם המיר מומר וסופג את הארבעים, ומשני ריש לקיש: הא מני רבי יהודה היא. כלומר, ואנא אמרי אליבא דרבנן, דאינו יוחנן אדרבי יוחנן. **ראשרי** תרייהו אין לוקה – ומכל מקום חולקין בטעמו של דבר, דלקמן מפרש פלוגתייהו. **סתמא** אחרינא אשכח – דאין לוקין על לאו שאין בו מעשה. **המותיר בבהרת** – בפסח טהור ובשר. **חשובר** – את העצם בטמא – אינו סופג את הארבעים. המותיר בטהרה – אפילו בטהור, וכל שכן בטמא. **ממאי** – דהאי סתמא רבי יעקב היא, דאמר טעמא דהמותיר אינו לוקה משום לאו דאין בו מעשה הוא. **אחר לא תעשה** – אם תותיר ועברת על לאו – באש תשרפנו. נתקו הכתוב בעשה זו מענותן של שאר לאוין, לומר: זה עשו ותקנת עבירתו, שישרפנו. **לא מן השם הוא זה** – לא מטעם זה המלקות בטל בו, אבל כל עצמו אין בו מלקות לפי שאין בו מעשה.

מה התם בולהו לחיובא – שאף התולדות נגעים הן, וכשיטהר מביא עליהן קרבן טהרה. **וכי לא מחייב רבי שמעאל לשעבר קרבן** – קאמר, ובשוגג. אבל מלקות – אם הזיד והתרו בו חייבי מיתידים, ומתניתין במזיד קמיירי ומלקות. **וכדרבא** – כלומר, ואם תאמר: לאו שאין בו מעשה הוא, ואין לוקין עליו – עד זה לוקין, כדרבא. דבפרק שלישי אמרינן שלוקין על שבועת שוא, וילפינן מ"כי לא ינקה ה'" – ה' הוא דלא ינקה, אבל בית דין מלקין אותו ומנקין אותו. ופרכינן עלה: אשכחן שבועת שוא, והוא נשבע לשנות את הידוע, בגון על האיש שהוא אשה ועל האבן שהוא זהב, ד"שוא" משמע דבר שאינו של בלום, כמו (ישעיהו ה) "מושכי העון בחבלי השוא". שבועת שקר מנא לן? שבועה שאינו ניכר אם אמת אם לאו. ואמרינן: "לשוא" "לשוא" שתי פעמים, אם אינו ענין לשבועת שוא תנהו ענין לשבועת שקר. ואמר רבא התם: הך שבועת שקר דקא מרבינן מרבויא ד"לשוא" "לשוא", לא רבתה תורה אלא לשקר דלשעבר, כגון "אבלתי" או "לא אבלתי", שמשעה שנשבע יצתה שבועה מפיו לשקר דומיא דשבועת שוא, דלהכי אפקה בלשון שוא – למימרא דלשעבר קמיירי: מה שוא שלשעבר – נשבע לשנות את הידוע עבר את שבועה משיצתה מפיו. **בשלמא אבלתי ולא אבלתי** – כלומר, שהן ארבע לא משכחת לה. דבשלמא על שתים דלשעבר לקי – כדרבא, ועל "לא אוכל" ואבל נמי לקי – דלאו שיש בו מעשה הוא, דבשעה שאכל עבר על "לא תשבענו", ואבילה מעשה הוא. **אוכל ולא אכל לאו שאין בו מעשה הוא** – שמאליו, בישול ואינו אוכל, עובר על השבועה. ושבועה שאינה לשעבר לא איתרבי מ"לשוא" "לשוא" שתי פעמים, דהא אמרינן דומיא דשבועת שוא ריבתה. **קסבר רבי שמעאל** – בבל התורה כולה לאו שאין בו מעשה לוקין עליו, ואין צריך לרבות. **קשיא** – "הך דאלו הן הלוקין" כו' לא גרסינן, ותלמיד טועה שהוקשה לו כתבה בגליון ספרו: קשיא לי הך דאלו הן הלוקין, וכתבוה סופרים בגמרא. והתלמיד טעה, שאינה קושיא, דהההיא לאו רבי ישמעאל גופיה אמרה אלא סוגיא דגמרא פרכה התם. דליף לרבי ישמעאל מלקות מ"אם לא תשמור לעשות את כל דברי" וגו', ודריש "בל". ופרכינן: אי הכי לאו שאין בו מעשה נמי ומשנינן: "לעשות" כתיב, וקשיא לך לאותו תלמיד, דהכי ליה לשנויי התם: אין הכי נמי לרבי ישמעאל לוקין אלאו שאין בו מעשה. ולאו קושיא היא, דהא דאמרינן הכא לרבי ישמעאל לוקין – לא מיתוקמא, דעל ברוך שבקינן להא אורחא בסוף שמעתין ומוקמינן מתניתין רבי היא ולקרבן. **אי הכי** – דמתניתין במלקות, וסתם לן לאו שאין בו מעשה לוקין עליו – קשיא דרבי

אינו חייב אלא אחת – דמאחר שנשבע עליו שבועה ראשונה – נאסרת עליו, וכי הדר אישתבע הוה ליה נשבע לקיים את המצוה, ותנן לקמן (שבועות כו, א): נשבע לקיים את המצוה ולא קיים – פטור משבועת קרבן. **זו היא** – להבא דלקי עלה, דהויא לה לאו שיש בו מעשה, אבל "אוכל" ולא אכל – לא לקי. **אלא מעיקרא סבר לה כו'** – הלכך רבי יוחנן סבירא ליה בסתמא בתרא, דהדר ביה רבי מקמייתא. **ומשנה לא זזה ממקומה** – ומשנה ראשונה, אף על פי שחזר בו מסתימתה, מאחר שפשטה ברוב התלמידים – לא היה יכולת בדורות שאחר רבי לשכחה מפיהם ולבטלה מבית המדרש, והניחו את שתיהן, והמשכיל יבין שראחרונה עיקר, שחזר בו מן הראשונה. **לאו שניתן לאוהרת מיתת בית דין** – לאו האמור בשבת לא ניתן לענוש מלקות, אלא שאם יעבור עליו יתרה בו המתרה שהוא בסקילה ויסקל, ואם לא התרה בו סקילה והתרה בו מלקות – אין דינו ללקות, שלא לענוש מלקות כתבו מתחלה. ומשנינן: להכי אוקימנא כרבי ישמעאל, דאמר במסכת מכות: לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין, אם התרו בו מלקות ולא מיתה מלקין אותו, דתניא: אחת חייבי כריתות ואחת חייבי מיתות בית דין ישנן בכלל מלקות ארבעים, דברי רבי ישמעאל. **הא לאו הכי מתוקמא כרבי עקיבא** – בתמיה, והא קשיא ידיעות הטומאה, כדאמר לעיל (ג, א) דלרבי עקיבא אינו חייב על העלם קדש ומקדש! ומשני: **לאו אמרת רבי ישמעאל היא** – דהוי קשיא לן שבועות גבי קרבן, ואוקימנא למלקות ולא קשיא לן – לרבי עקיבא נמי, אי לאו משום קושיא דלאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין, דשמעינן ליה לרבי עקיבא במסכת מכות דאין לוקין עליו, אי הוה קשיא לן ידיעות לקרבן הוה מוקמינן לה למלקות כולה מתניתין ורבי עקיבא, והוה ניחא לן לאוקמה אליבא דרבי עקיבא משום דכולהו תסתמתאי אליבא דאמרינן (סנהדרין פו, א): סתם מתניתין רבי מאיר סתם ספרא רבי יהודה סתם תוספתא רבי נחמיה, וכולהו אליבא דרבי עקיבא, ממנו קבלו. **אי הכי** – דמתניתין למלקות. **ידיעות** – דמשמע ונעלמו, היכי תנן? הא התראות ניתנו ואין כאן העלם! **הא לא קשיא** – כלומר, אם אין לך קושיא אחרת זו יש לתרץ כך. **תיתי הוא דהויין** – דאין מלקות אלא אם כן הזכירו את הטומאה והקודש או את הטומאה והמקדש, ותרתי הוא דאיכא, מלקות לקודש ומלקות למקדש. דבשלמא לקרבן איכא ארבע: העלם טומאה ואכל קודש וחכור הוא לו, העלם טומאה ובא למקדש וחכור הוא לו, העלם קודש ואכלו, העלם מקדש ונכנס לו, וחכור הוא את הטומאה. **ותו הרי זה בעולה ויורד** – והא במזיד אוקימתה. **אלא אמר רב יוסף** – לעולם לקרבן. ודקשיא לך: לא רבי ישמעאל ולא רבי עקיבא היא – רבי סתמה ואליבא דתנאי, והכי גרסינן: בשבועות נסיב לה כרבי עקיבא, בידיעות נסיב לה כרבי ישמעאל. ולא מסתם סתמינהו, אלא הכי קאמר: שבועות כרבי עקיבא שתים שהן ארבע, ידיעות כרבי ישמעאל שתים שהן ארבע. **אטרייתא לשמעתא כו'** – אני פירשתי שמועה זו של רב יוסף לפני רב כהנא, ואמר דהאי נסיב לה אליבא דתנאי דקאמר רב יוסף, לה תימא נסיב ולא סבירא ליה ולא סתמינהו. אלא ודאי מסתם סתמינהו רבי, והכי קסבר לה, בשבועות כרבי עקיבא וביידיעות כרבי ישמעאל, וטעמא דנפשיה קאמר. **ונעלם ונעלם שני פעמים** – תרי "ונעלם" כתיבי גבי טומאת קרבן עולה

אבל אוכל ולא אכל לא לקי – דלמעט "אבלתי" ר"ל אבלתי" לא אתי, כדאמר בפרק שלישי (שבועות כא, ב) דקאי בלהבה וממעט להבא. ר"לא אזורק" חרק – חייב לבולי עלמא. וליכא למימר נמי דאתי למעוטי נשבע לבטל המצוה, דהא קתני לה התם (כג, א) ברישא דהך מתניתין. ואם תאמר: היכי דייק מהכא דלאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו? דלמא טעמא משום דהוי התראת ספק! ויש לומר: דמשמע ליה דפשיט אפילו נשבע על הבכר חורקו לים והתרו בו בשעת זריקה. ומיהו הא נמי חשיב התראת ספק למאן דאמר ביטלו ולא בטלו, דחשיב התראת ספק אפילו שיבר כנפיה בפרק בתרא דמכות (טו, ב). אי נמי, אינו חושש רק למצוא תנא דפליג אמתניתין. ואם תאמר: ומנלן דפליג? דלמא מתניתין דהכא איירי בזורק כבר לים דהוי התראת ודאי, ולעולם תרוייהו סבירא להו דלוקין על לאו שאין בו מעשה, ומתניתין דפרק שלישי (שבועות כו, ב) איירי בהתראת ספק! ויש לומר: דמתניתין משמע ליה דאיירי במתניתין דלקמן (שם), וכן מייתי לעיל שפיר ממתניתין דמותיר בטהור אף על גב דאיכא למימר דפטר משום דיש בהן התראת ספק, דמכל מקום אייתי ראיה דפליג תנא אמתניתין, דבהאי טעמא דפטר מותיר בטהור יש לפטור הך דמתניתין. **והדר** סבר לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו – ואם תאמר: דבריש "אלו טריפות" (חולין מג, א) פריך לרבי יוחנן דאמר הלכה כדברי האומר בבזיון: והאמר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה, ותנן: ניטלה חבבד ולא נשתייר ממנה כלום! ומאי פריך? והא סתמא בתרא עדיף! ויש לומר: ד"אלו טריפות" ר"אלו בשירות" חדא מילתא היא, ולא שייך למימר בהו קמייתא ובתרייתא. והרב רבינו יעקב דאורלינ"ש תירץ דהכי פירושו: והאמר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה – על כרחך סתמא ד"אלו בשירות" לאו סתמא מעלייתא היא, דאי סתם גמור הוא אמאי הוצרך לפסוק כוותיה? והאמר רבי יוחנן חדא זימנא דהלכה כסתם משנה.

מראות נגעים מאי מלקות איכא – ואין לומר בגון שם התרו בו שלא ליכנס למקדש ונכנס, או שלא לאכול בשר קודש ואכל. דאם כן היינו ידיעות הטומאה, ואם התרו בו שלא ליכנס במחצה לזיה ונכנס לפנים ממחיצתו – הא אמר בפרק "אלו דברים" (פסחים סז, א) דלא לקי, שהכתוב נתקו לעשה דכתיב "בדד ישב". אבל אי איירי לענין קרבן – ניחא, דיש קרבן לאחר שנטהר מנגעו.

בקוצין בהתרו – משמע הכא דאין לוקין אלא על קציצת ארבעה מראות נגעים.

וקשה: דבפרק "רבי אליעזר דמילה" (שבת קלב, ב) משמע דלקי אף על קציצת נגעים שהורים. דאין צריעת זוהמה את העבודה, ופריך: ונקצץ בהתרה, דאתי עשה דעבודה ודחי לאו דקוצץ בהתרה! ומשנינן: מחוסר טבילה. התינח נגעים טמאים, נגעים שהורין מאי איכא למימר? משמע דלקי אקציצת נגעים שהורים! ואומר רבינו יצחק בן אברהם: דהכא נמי לא אייירי אלא בארבעה מראות, וטהורים דקאמר – כגון דעמד בעיניו בזוה ובזוה או בהה, וקרי ליה טהורה לפי שאין מוחלט ואין מחוסר טבילה, שכבר טבל. **הא** לאו דבי מתוקמא כרבי עקיבא קשה ידיעות – תימה: דהא ראי אי הוה סבר רבי עקיבא לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין לוקין עליו, הוה אתיא מתניתין שפיר כרבי עקיבא. ולא הוה קשיא ליה ידיעות, ביון דלמלקות איירי מתניתין, דאיכשטריך למימר דסבר הנא דמתניתין לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין לוקין עליו! ויש לומר: דקשיא ליה ידיעות בין למלקות בין לקרבן, דמכל מקום אייתי ראיה דפליג תנא אמתניתין, דבהאי טעמא דפטר מותיר בטהור יש לפטור הך דמתניתין.

והדר סבר לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו – ואם תאמר: דבריש "אלו טריפות" (חולין מג, א) פריך לרבי יוחנן דאמר הלכה כדברי האומר בבזיון: והאמר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה, ותנן: ניטלה חבבד ולא נשתייר ממנה כלום! ומאי פריך? והא סתמא בתרא עדיף! ויש לומר: ד"אלו טריפות" ר"אלו בשירות" חדא מילתא היא, ולא שייך למימר בהו קמייתא ובתרייתא. והרב רבינו יעקב דאורלינ"ש תירץ דהכי פירושו: והאמר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה – על כרחך סתמא ד"אלו בשירות" לאו סתמא מעלייתא היא, דאי סתם גמור הוא אמאי הוצרך לפסוק כוותיה? והאמר רבי יוחנן חדא זימנא דהלכה כסתם משנה.

מראות נגעים מאי מלקות איכא – ואין לומר בגון שם התרו בו שלא ליכנס למקדש ונכנס, או שלא לאכול בשר קודש ואכל. דאם כן היינו ידיעות הטומאה, ואם התרו בו שלא ליכנס במחצה לזיה ונכנס לפנים ממחיצתו – הא אמר בפרק "אלו דברים" (פסחים סז, א) דלא לקי, שהכתוב נתקו לעשה דכתיב "בדד ישב". אבל אי איירי לענין קרבן – ניחא, דיש קרבן לאחר שנטהר מנגעו.

בקוצין בהתרו – משמע הכא דאין לוקין אלא על קציצת ארבעה מראות נגעים.

וקשה: דבפרק "רבי אליעזר דמילה" (שבת קלב, ב) משמע דלקי אף על קציצת נגעים שהורים. דאין צריעת זוהמה את העבודה, ופריך: ונקצץ בהתרה, דאתי עשה דעבודה ודחי לאו דקוצץ בהתרה! ומשנינן: מחוסר טבילה. התינח נגעים טמאים, נגעים שהורין מאי איכא למימר? משמע דלקי אקציצת נגעים שהורים! ואומר רבינו יצחק בן אברהם: דהכא נמי לא אייירי אלא בארבעה מראות, וטהורים דקאמר – כגון דעמד בעיניו בזוה ובזוה או בהה, וקרי ליה טהורה לפי שאין מוחלט ואין מחוסר טבילה, שכבר טבל. **הא** לאו דבי מתוקמא כרבי עקיבא קשה ידיעות – תימה: דהא ראי אי הוה סבר רבי עקיבא לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין לוקין עליו, הוה אתיא מתניתין שפיר כרבי עקיבא. ולא הוה קשיא ליה ידיעות, ביון דלמלקות איירי מתניתין, דאיכשטריך למימר דסבר הנא דמתניתין לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין לוקין עליו! ויש לומר: דקשיא ליה ידיעות בין למלקות בין לקרבן, דמכל מקום אייתי ראיה דפליג תנא אמתניתין, דבהאי טעמא דפטר מותיר בטהור יש לפטור הך דמתניתין.

אינו חייב אלא אחת, זו היא שבועת ביטוי שֶׁחַיָּבִין עַל דִּבּוּרָהּ מִפִּיהֶם, אֲבָל "אוֹכֵל" וְלֹא אָכַל – לָא לָקֵי. מִכְּדֵי הַאי סְתָמָא וְהַאי סְתָמָא, מַאי חֵזֵי דְּעָבֵיד כִּי הַאי סְתָמָא? לְמֵיבְיד כִּי הַאי סְתָמָא! וּלְמַעַמָּךְ, רַבִּי גּוּפֵיהּ הֵיכִי סָתַם לָן הָכָא הָכִי וְהָכָא הָכִי? אֶלָּא, מֵעִיקָּרָא סָבַר: לָאו שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה לוֹקִין עָלָיו, וְסָתָמָה, וְדַהַר סָבַר: אֵין לוֹקִין עָלָיו וְסָתָמָה, וּמִשְׁנָה לֹא זָזָה מִמְּקוֹמָהּ. בְּמַאי אוֹקֵימְתָּא? כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל וּלְמַלְקוֹת, מַרְאוֹת נְגָעִים מַאי מַלְקוּת אִיכָּא? - בְּקוֹצִין בַּהַרְתּוֹ; וּכְרַבִּי אֶבְיָן אָמַר רַבִּי אֵילְעָא, דְּאָמַר רַבִּי אֶבְיָן אָמַר רַבִּי אֵילְעָא: כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר "הִשָּׁמֵר" "פֶּן" וְ"אַל" - אֵינוֹ אֶלָּא לֹא תַּעֲשֶׂה. - יְצִיאוֹת שַׁבָּת מַאי מַלְקוּת אִיכָּא? לָאו שֶׁנִּיתַּן לְאַזְהָרַת מִיתַת בֵּית דִּין הוּא, וְכָל לָאו שֶׁנִּיתַּן לְאַזְהָרַת מִיתַת בֵּית דִּין - אֵין לוֹקִין עָלָיו! - מִשּׁוּם הָכֵי קָא מוֹקְמִינָא כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, דְּאָמַר: לָאו שֶׁנִּיתַּן לְאַזְהָרַת מִיתַת בֵּית דִּין לוֹקִין עָלָיו. - הָא לָאו הָכִי קַיְימָא כְּרַבִּי עֲקִיבָא? קַשְׁיָא יְדִיעוֹת! - לָאו אָמְרַתְּ: רַבִּי יִשְׁמָעֵאל הִיא וּלְמַלְקוֹת? רַבִּי עֲקִיבָא נְמִי וּלְמַלְקוֹת. - אִי הָכִי, יְדִיעוֹת - הַתְרָאוֹת מִיבָּעֵי לֵיהּ! - הָא לָא קַשְׁיָא, הָנֵי: יְדִיעוֹת דְּהַתְרָאוֹת. - אִי הָכִי, שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע - תַּרְתֵּי הוּא דְּהָוְיִין! וְתוּ, אֶת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ יְדִיעָה בְּתַחְלָּה וְיִדִּיעָה בְּסוֹף וְהֶעְלֵם בֵּינַיִם - הַעְלָמָה לְמַלְקוֹת מַאי עֲבִידְתַּיהּ? וְתוּ, הֲרֵי זֶה בְּעוֹלָה וְיוֹרֵד! אֶלָּא אָמַר רַב יוֹסֵף: רַבִּי הִיא, וְנָסֵב לָהּ אַלִּיבָּא דְּתַנָּאֵי - נָסֵב לָהּ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, בִּשְׁבוּעוֹת - נָסֵב לָהּ רַבִּי עֲקִיבָא. אָמַר רַב אַשִׁי: אַמְרִיתָא לִשְׁמַעְתָּא קַמִּיפָּה דְּרַב כָּהֲנָא, וַאֲמַר לִי: לָא תֵּימָא, רַבִּי נָסֵב לָהּ אַלִּיבָּא דְּתַנָּאֵי וְלֵיהּ לָא סְבִירָא לֵיהּ. אֶלָּא רַבִּי טַעְמֵיהּ דְּנַפְשֵׁיהּ: מִנַּיִן שֶׁאֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא עַל שֵׁשׁ בָּהּ יְדִיעָה בְּתַחְלָּה וְיִדִּיעָה בְּסוֹף וְהֶעְלֵם בֵּינַיִם? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְנֶעְלַם" "וְנֶעְלַם" שְׁנֵי פְּעָמִים, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא; רַבִּי אוֹמֵר: אֵינוֹ צָרִיךְ, הֲרֵי הוּא אוֹמֵר: "ונעלם"

ונעלם ונעלם שתי פעמים – פירש בקונטרס: תרי "ונעלם" כתיבי גבי טומאה בקרבן עולה ויורד, "ונעלם ממנו והוא טמא" "ונעלם ממנו והוא ידע", קמא – למיגמר מיניה על העלם טומאה הוא חייב על העלם מקדש, ואידך – קרא יתירא הוא לדרשה, והטל "הוא ידע" בין שני "ונעלם" ודרוש דלאחר שהיתה לו ידיעה נעלם. ולמימרי דבעי ידיעה בתחלה וידיעה בסוף לא בעי קרא, דאי לא ידע שחטא אמאי מייתי קרבן, עד כאן לשון הקונטרס.

ונקשה הרבה לפירושו: א', דאמאי איצטריך "ונעלם" למימר דאינו חייב על העלם מקדש, דמהתי תיתי דאיצטריך קרא למיפטריה? תדע, דהא לרבי איצטריך "ונעלם" לחייבו על העלם מקדש! ועוד, דפירש דליידיעה בתרייתא לא צריך קרא, דאי לא ידע שחטא אמאי מייתי קרבן – אם כן בכל החטאות דכתיב "או הודע" ליבעי ידיעה בתחלה! ועוד, דרי רבי דרישׁ "והוא ידע" ליידיעה בתרייתא, וכתיב קרא לאורתא דמילתא אף על גב דלא איצטריך. אי נמי, איצטריך ליידיעה בתרייתא למעוטי הפרשׁ קרבן קודם שנודע לו, דאפילו למאן דאמר בפרק "דם שחיטה" (בריתות כב, ב) אשם ודאי לא בעי ידיעה בתחלה, ואם הפרשׁ אשמו קודם שידע הוי קדוש כחטאת, דכתיב "או הודע אליו" – מודה דבעי ידיעה! ועוד, דבסוף פרק שני (שבועות יט, ב) קאמר דרבי ישמעאל לא בעי ידיעה בתחלה מדמצריך תרי "ונעלם" להעלם מקדש ולהעלם טומאה, משמע דרבי עקיבא דבעי ידיעה בתחלה דריש ליה מ"ונעלם" תניא! לכך נראה לרבינו תם: דרבי עקיבא דריש ליה מ"ונעלם" תניא – מכלל שידע. ורבי מ"ונעלם" דאתי לגופיה דריש מכלל שידע ידיעת בית רבו. ועוד יש לפרש: "ונעלם" "ונעלם" שתי פעמים – שדי "והוא ידע" בין תרי "ונעלם", דהשתא איכא ידיעה אחר העלמה וקודם העלמה.

רבי עקיבא דמחייב לשעבר משום דדריש ריבויי ומיעוטי – ואם תאמר: דבפרק קמא דבבא מציעא (ד, ב) גבי "סלעין דינרין" קאמר רבי עקיבא דאין נשבעין על בפירת שעבוד קרקעות, ואם כן דריש כללי ופרטי, דלמאן דדריש ריבויי ומיעוטי לא ממעטינן אלא שטרות כדמוכח בסמוך! ולספרים דגרסי התם רבי יעקב ניחא, ויש לומר: דאפילו מאן דדריש ריבויי ומיעוטי, כי איכא תרי מיעוטי מוקמת חד למעוטי קרקעות וחד למעוטי שטרות, כדמשמע בפרק "מרובה" (בבא קמא סג, א), ורבי עקיבא אית ליה נמי שום מיעוט אחרינא גבי שבועות למעוטי קרקעות. ויש מפרשים: דההיא ד"החזה" (בבא מציעא נז, ב) דממעטן קרקע משבועה מקרא ד"כי יתן איש" מכלל ופרט וכלל – אינה עיקר דרשה, אלא מקרא דממעטינן כפל מ"על כל דבר פשע" ממעטינן נמי שבועה. והתם איכא טובא מיעוטי למעט שטרות וקרקעות. וקרא ד"כי יתן איש" אתא לדרשא אחריתי, "כי יתן איש" – (שבועות מב, א) עד שיתן בשהוא איש, "כסף כלים" – (שם לט, ב) מה כלים שנים כר'. ועוד יש לומר: דאפילו מאן דדריש ריבויי ומיעוטי – מיעוט וריבה ומיעט לא דריש, אלא דרש ליה בפרט וכלל ופרט, כדמשמע פרק "שלשה מינים" (נזיר לה, א), ומצי למימר דרבי עקיבא ידרוש גבי שבועות בפרט וכלל ופרט. דכהאי גוונא דריש גמרא בבבא מציעא (נז, ב) "כי יתן איש אל רעהו חמור" וגו' בכלל ופרט וכלל, ובפרק "שלשה מינים" (נזיר לה, א) מאן דדריש ריבה ומיעט דריש ליה בפרט וכלל ופרט. **ככל** פודין בכור אדם – הא דפליגי בפרק קמא דקדושין (כט, א) גבי הוא לפדות ובנו לפדות הוא קודם לבנו, רבי יהודה אומר: בנו קודמו, ומפרש: בגון דאיכא חמש בני חורין וחמש משועבדים, לרבי יהודה מלוה התכתובה בתורה כמלוה הכתובה בשטר דמיא, ואזיל כהן וטריף הנך משועבדים – לאו דמפריק בקרקעות, אלא ימכרם ויתן דמים לכהן. **יצאו** שטרות – הא דמשמע הכא דשייך בשטרות מכר, מדאיצטריך למעוטי שטרות, משמע במקום אחד (בתוספות פה. ב קדושין מח, א ובשאר דוכתי). **דתניא** מרצע – הוי מצי לאיתויי מההיא ד"הקומץ רבה" (מנחות כח, ב) גבי מנורה של עץ ושל אבר ושל ניסטרון, רבי פוסל ורבי יוסי ברבי יהודה מכשיר. **הכוי** והיסירה והמקדח – "זו ואין צריך לומר זו" קתני; דדמקדח ומחט ומכתב הוה ליה למיתני ברישא, דמודה בהו רבי, שהן של מתכת. **לרבות** כל דבר הנלקח ביד – לאו דוקא, דהא ממעט סם.

דתנא

---

1 **"וְנֶעְלַם"** – מִכְּלָל דְּיָדַע, **"וְהוּא יָדַע"** - חֲרֵי כָּאן שְׁתֵּי
2 יְדִיעוֹת, אִם כֵּן מַה תַּלְמוּד לוֹמַר **"וְנֶעְלַם"** **"וְנֶעְלַם"**?
3 לְחַיֵּב עַל הָעֶלֵּם טוּמְאָה וְעַל הֶעֱלֵם מִקְדָּשׁ. -
4 אַשְׁכַּחַן בִּידִיעוֹת דְּאִית לֵיהּ טַעֲמֵיהּ דְּנִפְשֵׁיהּ, שְׁבוּעוֹת
5 דְּלֵית לֵיהּ טַעֲמֵיהּ דְּנִפְשֵׁיהּ מְנָלַן? - סְבָרָא הוּא
6 (לִישָׁנָא אַחֲרִינָא: אַשְׁכַּחַן בִּידִיעוֹת דְּסָבַר לָהּ רַבִּי
7 יִשְׁמָעֵאל, בִּשְׁבוּעוֹת דְּסָבַר לָהּ רַבִּי עֲקִיבָא מְנָלַן?
8 סְבָרָא הוּא): רַבִּי עֲקִיבָא מַאי טַעֲמָא קָא מְחַיֵּב
9 לִשְׁעָבַר? דְּדָרִישׁ רִיבּוּיֵי וּמִיעוּטֵי, רַבִּי נָמֵי דָּרִישׁ רִיבּוּיֵי
10 וּמִיעוּטֵי; דְּתָנֵיָא, רַבִּי אוֹמֵר: בַּכֹּל פּוֹדִין בְּכוֹר אָדָם
11 חוּץ מִן הַשְּׁטָרוֹת, וְרַבָּנָן אָמְרֵי: בְּכֹל פּוֹדִין בְּכוֹר אָדָם
12 חוּץ מֵעֲבָדִים וּשְׁטָרוֹת וְקַרְקָעוֹת. מַאי טַעֲמָא דְּרַבִּי?
13 דָּרִישׁ רִיבּוּיֵי וּמִיעוּטֵי: "וּפְדוּיוֹ מִבֶּן חֹדֶשׁ" - רִיבָּה,
14 "בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף חֲמֻשֶּׁת שְׁקָלִים" - מִיעֵט, "תִּפְדֶּה" "תִּפְדֶּה"
15 - חָזַר וְרִיבָּה, רִיבָּה וּמִיעֵט וְרִיבָּה - רִיבָּה הַכֹּל,
16 מַאי רִיבָּה? כָּל מִילֵּי, וּמַאי מִיעֵט? מִיעֵט שְׁטָרוֹת.
17 וְרַבָּנָן דָּרְשִׁי כְּלָלִי וּפְרָטִי: "וּפְדוּיוֹ מִבֶּן חֹדֶשׁ" - כְּלָל,
18 "בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף חֲמֻשֶּׁת שְׁקָלִים" - פְּרָט, "תִּפְדֶּה" -
19 חָזַר וְכָלַל, כְּלָל וּפְרָט וְכְלָל - אִי אַתָּה דָּן אֶלָּא כְּעֵין
20 הַפְּרָט: מַה הַפְּרָט מְפוֹרָשׁ דָּבָר הַמַּטַּלְטֵל וְגוּפוֹ מָמוֹן
21 - אַף כָּל דָּבָר הַמַּטַּלְטֵל וְגוּפוֹ מָמוֹן; יָצְאוּ קַרְקָעוֹת
22 שֶׁאֵינָן מַטַּלְטְלִין, יָצְאוּ עֲבָדִים שֶׁהוּקְּשׁוּ לְקַרְקָעוֹת,
23 יָצְאוּ שְׁטָרוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁמַּטַּלְטְלִין - אֵין גּוּפָן מָמוֹן.
24 אֲמַר לֵיהּ רַבִּינָא לְאַמֵּימָר: רַבִּי דָּרִישׁ רִיבּוּיֵי וּמִיעוּטֵי?
25 וְהָא רַבִּי כְּלָלֵי וּפְרָטֵי דָּרִישׁ דְּתָנֵיא: "מְרֻצָּע", אֵין
26 לִי אֶלָּא מְרֻצָּע, מָנַיִן לְרַבּוֹת הַסּוֹל וְהַסְּרָה, הַמַּחַט
27 וְהַמַּקְדֵּחַ וְהַמַּכְתֵּב? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְלָקְחָהּ", כָּל דָּבָר
28 שֶׁנִּלְקָח בַּיָּד, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי אוֹמֵר:
29 "מְרֻצָּע" - מַה מְּרֻצָּע מְיוּחָד שֶׁל מַתֶּכֶת - אַף
30 כָּל שֶׁל מַתֶּכֶת; וְאֲמַרִינַן: בְּמַאי קָא מִיפַּלְגִי? רַבִּי
31 דָּרִישׁ כְּלָלֵי וּפְרָטֵי, וְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה דָּרִישׁ
ריבויי

עולה ויורד: "ונעלם ממנו והוא טמא" (ויקרא ה), "ונעלם ממנו והוא ידע" (שם), קמא דוקא למיגמר מיניה: על העלם טומאה הוא חייב ואינו חייב על העלם מקדש, ואידך קרא יתירא הוא לדרשה: הטל "והוא ידע" בין תרי "ונעלם" דדרוש דלאחר שהיתה ידיעה נעלם. ולמימרי דבעי ידיעה בתחלה וידיעה בסוף לא צריכא קרא, דאי לא ידע שחטא אמאי מייתי קרבן **מכלל שידע** – לקמן מפרש לה. **אם כן מה תלמוד לומר כו'** – אלמא רבי אהעלם מקדש נמי מחייב, כרבי ישמעאל. **דדריש ריבויי ומיעוטי** – מדרשה דריבויי ומיעוטי נפקא ליה בפרק שלישי (שבועות כה, א), שלא היה דורש את התורה במשמעות כללות ופרטות אלא במשמעות רבויין ומיעוטין. וגבי שבועות הבי דריש: "נפש כי תשבע" ריבה כל השבועות, "להרע או להיטיב" מיעט את הריבוי, ולימד שאינו חייב אלא על הדומה למיעוט שיהא להבא כמותו. ולא דדריש ליה במשמעות כלל ופרט, דנימא "להרע או להיטיב" פירושו של כלל הוא ואין לך להביא בו אלא הוא לבדו – הרעה והטבה, ולא שאר דברים ואפילו להבא שאינו הרעה והטבה. שכל הדורה התורה כלל ופרט אית ליה גבי בכלל אלא מה שבפרט, וכי הדר אתי כללא אחרינא בתר פרטא כי הכא דכתיב בתריה "לכל אשר יבטא" וגו', די לך אם תוסיף על הפרט בכלל אחרון דברים שאין בהן הרעה והטבה ויהיו בעין הפרט בלהבא, ולא לשעבר שאינו דומה לפרט כלל, דלהכי אהני כלל קמא למעוטי. והיינו דאומר: כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא בעין הפרט, כלומר דן אתה להוסיף על הפרט עוד כלל האחרון, אבל אי אתה דן להוסיף עליו אלא הדומה לו. אבל הדורש בריבה ומיעט אין הפרט פירושו של כלל אלא ממעטו במקצת, כלומר, לא את הכל ריבה בריבוי הראשון אלא זה וביצא בו. בלא ריבוי בתרא משתמע ליה זה וביצא בו, הלכך כי אתא ריבוי אחרינא בתריה – לרבות בא ואפילו שלא בעין הפרט, ולא מיעט המיעוט אלא דבר אחד הראוי להוציא מן הכלל הזה יותר מן הכל. ורבי עקיבא הבי דריש בפרק שלישי להאי "בי תשבע", ואינו ממעט מן המיעוט אלא נשבע לבטל את המצוה. פרט הוא לשון פירוש, לפיכך כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט. מיעוט אינו פירוש, אלא ממעט את משמעות הכלל במקצת ומשייר את כל הדומה למיעוט, כך מפורש בסנהדרין בפרק "נגמר הדין" (מו, א) גבי "והומת ותלית", דריבה ומיעט לחודיה מביא כל בעין הפרט בלא רבויא בתריה. ורבי נמי דריש ריבוי ומיעוט, כלומר שמעינן ליה בעלמא שדורש את התורה במשמעות ריבוי ומיעוט ולא במשמעות כלל ופרט. **חוץ מן השטרות** – היה חייב לו אדם בשטר חמשה סלעים ונתן זה אותו שטר לכהן בפדיון בנו – אינו פודיו. אבל בשאר כל דברים פודין. ורבנן פליגי עליה במתניתין במסכת בכורות, דתנן: אין פודין לא בעבדים ולא בשטרות ולא בקרקעות. **ופדויו** – בכל דבר משמע. **תפדה חזר וכלל** – ואף על פי ד"תפדה" ו"פדויו" גבי הדדי כתיבי, והדר כתיב "בערכך כסף", איכא תנאי דסבירא להו בשתי כללות הסמוכין זה לזה ופרט אחריהם – הטל פרט ביניהם ודנם בכלל ופרט וכלל. **שהוקשו לקרקעות** – "והתנחלתם אותם" וגו' (ויקרא כה). **אין גופן ממון** – דנייר אינו שוה כלום, ואינו עומד אלא לראיה שבו. **מיעט שטרות** – שהן ראויין למעט יותר מן הכל, שאינן ממון. **הסול** – חתיכת עץ חודדה. **הכוירה** – קוץ. **המכתב** – חרט שקורין גריפ"א. **דריש כלל ופרט** – "ולקחת" כלל, "מרצע" פרט, "ונתת באזנו" כל דבר הנתון, חזר וכלל: מה הפרט מפורש של מתכת וכו'.

ריבויי

ריבוי ומיעוטי – וריבה הכל ומיעט סם, הכי מפרש לה בקדושין. **והא** – גבי פדיון הבן להכי דריש ליה בריבוי ומיעוטי, משום דאין הפרט בין שני כללות. **בדתנא דבי רבי ישמעאל** – ב"אלו טריפות", דאיכא תנא דדריש: "את זה תאכלו מכל אשר במים" כלל, "בימים ובנחלים" פרט, "במים" כל, ופליג עליה תנא דבי רבי ישמעאל ואמר: "במים" "במים" סמוכין זה לזה ואחר כך כתיב "בימים ובנחלים", הלכך אין זה כלל ופרט, אלא הטילהו ביניהם לדרשו בריבוי ומיעוט. **ורבנן** – דפליגי עליה דרבי ודרשי ליה בכלל ופרט, סבירא להו כדאמרי במערבא. **אין האיש** מנוקה מעון – שבא עליה אחר שנסתרה. **ידיעת בית רבי** – שלמד בבית רבו שהנוגע בטומאה טמא, והוא ידע שהרגיש בשנגע, אבל לא התבונן לשום על לבו שנטמא (בטומאה בשנוגע בה) שמה ידיעה. ארבע בפנים – שתים לחיוב הבנסה דעני והבנסה דבעל הבית, ושתים לפטור כשזה עוקר וזה מניח, דבתיב "בעשותה" – העושה את כולה (שבת ג, א). **דעיקר שבת** – שעיקר מסכת באיסורי שבת. **אבות** – יציאות, שהן מן התורה. **תולדות** – הבנסות. דלא מיפרשן בהדיא. **תרתי חויין** – ומתניתין דהכא ארבע תנו **שתים** – לחיוב, הוצאה דעני והוצאה דבעל הבית. **ושתים** – לפטור, אחת שהעני פושט ידו לפנים ונתן בעל הבית לתוכה והעני הוציאה, ועבד איהו הנחה ולא עבד עקירה ובעל הבית עקר ולא הניח, ושניהם פטורין, ואחת שבעל הבית פושט ידו מליאה לחרץ ונטל העני מתוכה והניח, דעבד נמי בעל הבית עקירה והעני הנחה, ושניהם פטורין בשתי הוצאות הללו. **חיובי מאי ניהו יציאות** – דהא יציאות קתני, ויציאות דחיובא תרתי הוא דחויין, חדא דעני וחדא דבעל הבית.

דתנן

דתנא דבי רבי ישמעאל במים במים שני פעמים כו' – תימה: דדבי ישמעאל תני בשלש עשרה מדות התורה נדרשת, והא איכא טפי דק מדה דשני כללות הסמוכות דדרשינן ברישה ומיעט. **בשבועות** נסיב לה כרבי עקיבא ולא סבר לה – דזמנין דלא בעי למימר הכי, בפרק "ביסוי הדם" (חולין פה, ב) גבי רבי חייא דנפל ליה יניבה בביתניה, ואמר ליה רבי: צא ונחור, ופריך: ולימא ליה צא ושרוף, דהא רבי ראה דבריו של רבי שמעון בביסוי הדם ושנאם בלשון חכמים, דשחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטתו! ולא בעי למימר תני לה ולא סבר לה.

ונעלם מעיני אישה מכלל דהוה ליה ידיעה מעיקרא – יש מפרשים: דהוה ליה ידיעה שנטמאת, דהכי משמע קרא "ושכב איש אותה שכבת זרע ונעלם" וגו'. וקשה לפירוש זה: דהיכי דמי? אי בשעת השקאה נזכר מן הטומאה – למה משקה אותה, ואם אינו נזכר – אמאי משקה אותה? הא בעינן ידיעה מעיקרא, והוא סבור שלא היתה לו ידיעה מעולם! ומיהו יש ליישב דמיירי כשאינו נזכר, ומכל מקום משקה אותה מספק, דעל ידי השקאה יתברר אם היתה לו ידיעה מעיקרא או לאו. ולפי המפרשים ד"ונעלם" קאי אסתירה – מיירי שפיר דבשעת השקאה זכור מן הסתירה. אבל מכל מקום קשה: אמאי חשיב ליה אין מנוקה אם לא בא עליה משנסתרה? ויש לומר: כיון דשכח – מוכיח שלא אותה מספק, דאפילו אינו מודה הקפיד, ולא חשיב מנוקה מעון. דאפילו אינו מודה אעון בניו ובנותיו אין מים בודקין את אשתו, כדאיתא בפרק בתרא דסוטה (מז, ב). ואמר נמי התם: אם אתם מקפידין על עצמכם המים בודקין את נשותיכם.

ידיעה בית רבו שמה ידיעה – אף על פי שדבר זה לא נעלם ממנו, שגם עתה יודע כן, ולא אתי למעוטי אלא תינוק שנשבה. וכן בסוטה – יודע שאם נטמאה אסורה. וגבי תורה נמי – אף בשעת העלמה נמי יודע שהיא בעולם. **אמר** ליה רב פפא לאביי והא תנן כו' מי איכא דלית ליה ידיעת בית רבו – הוא הדין דהוה מצי למיפרך אהא דדריש מקרא ד"ונעלם" לידיעת בית רבו: ומי איכא דלית ליה ידיעת בית רבו.

שתים שהן ארבע בפנים – הכא פירש בקונטרס: בפנים היינו הבנסות, ובחוץ היינו הוצאות. ואין נראה, מדאיצטריך לקמן למימר: וקמפרש הבנסה לאלתר – הוה ליה לאוכוחי משתים שהן ארבע בפנים דהוו בולהו הבנסה. ונראה כמו שפירש בקונטרס במסכת שבת (ב, א): שתים – הוצאה והבנסה דחיוב של בעל הבית העומד בפנים, שהן ארבע – הוצאה והבנסה דפטור ובחוץ לעני העומד בחוץ. ורבינו יצחק בן אשר פירש: שתים – דהוצאה דחיוב והוצאה דפטור, שהן ארבע – הבנסה דחיוב ודפטור לבעל הבית העומד בפנים וכן לעני העומד בחוץ. ודהכי נמי מפרש לעיל מתניתין דהכא: שתים – הוצאה דעני ודבעל הבית, שהן ארבע – הבנסה דעני ודבעל הבית. ובירושלמי בעיא אי איכא לפרושי מתניתין כמו שפירש בקונטרס או כרבינו יצחק בן אשר, ואין להאריך. ואין להקשות לפירוש רבינו יצחק בן אשר הא דמפרש ואזיל במתניתין דשבת כסדר הקונטרס הבנסה והוצאה דעני, ולא מפרש הוצאה והבנסה דבעל הבית, דניחא להא למינקט הכי כדי לקצר – פשט עני ידו לפנים או שנטל כו', והוצאה והוצאה היה צריך להאריך. ועוד יש לומר: שתים שהן ארבע בפנים היינו חיוב. שחייב ומביא קרבן עליהם בפנים בעזרה, דהיינו שתי הוצאות ושתי הבנסות. ושתים שהן ארבע בחוץ היינו פטור. **ומאי** שנא הכא דתני שתים שהן ארבע ותו לא – ואם תאמר: ולישני דהכא לא מצי תני כי התם משום דדומיא דמראות נגעים קתני כולהו לחיובא! ויש לומר: דשפיר הוה דומיא דמראות נגעים הואיל ואיכא בהו ארבע לחיובא. והרב רבינו משה פירש: משום דומיא דמראות נגעים אין לו להניח מלפרש דיני שבת. אבל בתר דמסיק דהכא לאו עיקר שבת הוא, פריך שפיר: והא דומיא דמראות נגעים קתני. **אבות** תני תולדות לא תני – אף על גב דבמראות נגעים תני אבות ותולדות, דהם משום דאי אפשר למצוא שנים שהן ארבעה בענין אחר. **והא** יציאות קתני – לפי הפשט משמע דלא פריך אלא אהך דדהכא משום דלא תני פטורי, אבל אההיא דשבת דתני חיובי ופטורי ניחא ליה.

ותימה: דהיכי משכחת לה בהוצאות גרידא שתים שהן ארבע לבעל הבית וכן לעני? ומפרש רבינו יצחק: דדשתה חשיב אף פטור דפטור ומותר, דמשכחת כל השמונה בהוצאות.

1 ריבוי ומיעוטי! - אין, בעלמא כללי ופרטי דריש,
2 והכא היינו טעמא - כדרבנא דבי רבי ישמעאל. דתנא
3 דבי רבי ישמעאל: "במים" "במים" שני פעמים, אין
4 זה כלל ופרט אלא ריבה ומיעט. - ורבנן? אמר
5 רבינא, כדאמרי במערבא: כל מקום שאתה מוצא
6 שתי כללות הסמוכות זה לזה, הטל פרט ביניהן ודונם
7 בכלל ופרט. - השתא דאמרת: רבי כללי ופרטי דריש,
8 בעל כורחיך קשיא שבועות! אלא בשבועות נסיב
9 אליבא דרבי עקיבא, וליה לא סבירא ליה. גופא: מנין
10 שאינו חייב אלא על שישי בה ידיעה בתחלה וידיעה
11 בסוף והעלם בינתים? תלמוד לומר "ונעלם" "ונעלם"
12 שני פעמים, דברי רבי עקיבא. רבי אומר: אינו צריך,
13 הרי הוא אומר "ונעלם" - מכלל שידע, "והוא ידע"
14 - הרי כאן שתי ידיעות; אם כן, מה תלמוד לומר
15 "ונעלם"? לחייב על העלם טומאה ועל העלם מקדש.
16 אמר מר: "ונעלם" - מכלל שידע. מאי משמע? אמר
17 רבא: מדלא כתיב "והיא עלומה ממנו". אמר ליה
18 אביי: אלא מעתה, גבי סוטה דכתיב: "ונעלם מעיני
19 אישה" - מכלל דהוי ידע מעיקרא; אי הוה ידע מי
20 בדקו לה מיא? והא תניא: "ונקה האיש מעון והאשה
21 ההוא תישא את עונה", בזמן שהאיש מנוקה מעון -
22 המים בודקין את אשתו, אין האיש מנוקה מעון - אין

23 המים בודקין את אשתו! ותו, גבי תורה, דכתיב: "ונעלמה מעיני כל חי ומעוף השמים
24 נסתרה", מכלל דאיכא דהוה ידע ביה? והכתיב: "לא ידע אנוש ערבה"! אלא אמר אביי,
25 קסבר רבי: ידיעת בית רבו שמה ידיעה. אמר ליה רב פפא לאביי, אלא דקתני: אין בה ידיעה
26 בתחלה ויש בה ידיעה בסוף, מי איכא דלית ליה ידיעת בית רבו? אמר ליה: אין, משכחת
27 לה בתינוק שנשבה לבין הגויים. "יציאות שבת - שתים שהן ארבע". תנן התם: "יציאות שבת
28 - שתים שהן ארבע בפנים, ושתים שהן ארבע בחוץ. מאי שנא הכא דתנא "שתים שהן
29 ארבע", ותו לא, ומאי שנא התם דתני: שתים שהן ארבע בפנים, ושתים שהן ארבע בחוץ?
30 - התם דעיקר שבת הוא - תני אבות ותולדות, הכא דלאו עיקר שבת הוא - אבות תני
31 ותולדות לא תני. - אבות מאי ניהו? יציאות, יציאות תרתי חויין! וכי תימא, מהן לחיוב
32 ומהן לפטור, והא דומיא דמראות נגעים קתני, מה התם פולהו לחיובא, אף הכא פולהו
33 לחיובא! אלא אמר רב פפא: התם דעיקר שבת - תני חיובי ופטורי, הכא - חיובי תני ופטורי
34 לא תני. - חיובי מאי ניהו? יציאות, יציאות תרתי הוא דהויין! - שתים דהוצאה ושתים
35 דהכנסה. - והא יציאות קתני! אמר רב אשי: תנא, הכנסה נמי הוצאה קרי לה. מתקיף

דתנן:

מי לא עסקינן דמעייל בו' – ואם תאמר: ומאי שנא דתני תולדה דהוצאה משאר תולדות של אבות? דעות תימה, דקתני סיפא: דרי אלו ארבעים אבות מלאכות חסר אחת – משמע דלא הוי שום תולדה! ויש לומר: דודאי המוציא מרשות לרשות עיקרה לא תנא אלא משום הוצאה, אלא דכיול הכנסה דרך קצרה. ורבינו תם פירש: משום דהוצאה והכנסה גרועות זה וזה חידוש, תנא לה להכנסה לחודה בהדה.

וקמפרש הכנסות לאלתר – רבינו יצחק בן אשר לא גריס "לאלתר", דבלא לאלתר מוכח שפיר, דלא מצינן לאשכוחי שתים שהן ארבע בפנים ובן בחוץ בלא הכנסות. ומיהו לפי מאי דפרישית לעיל גרס לה שפיר.

רבא אמר רשויות קתני – פירש בקונטרס בפרק קמא דשבת (ב, ב): יציאות השבת שתים – כלומר שתי רשויות, רשות הרבים ורשות היחיד, ועל ידיהם יש לך ארבעה איסורים בפנים וארבעה בחוץ. ולפירושו לא הוה ליה למימני "שתים שהן ארבע בחוץ", אלא "ושתן ארבע בחוץ". לכך מפרש רבינו יצחק דהכי קאמר: ברשויות שבת יש שני חיובים שהן ארבעה בפנים ושני חיובים שהן ארבעה בחוץ. **רבא** אמר – יש שמוחקים רב אשי בתירוצא דלעיל דתנא הכנסה הוצאה קרי לה, דהתלמוד לא היה קובע דברי רבא אחר רב אשי, דבימים שמת רבא נולד רב אשי. ואין למחקו בשביל כך, דמילתא דרבא לא קאי לתרוצי קושיות, ורבא לא בא אלא ליישב דמתניתין דקתני יציאות ולא קתני הוצאות, דיציאות משמע מוצאות ומבואות, דדיינו רשויות, והתלמוד קבעה כאן משום דבהכי מיתרצא פירכא ד"יהא יציאות קתני". תדע, דאי בא לתרץ – מי דוחקו לומר כן? הא על כרחך תנא הכנסה הוצאה קרי ליה מההיא דהמוציא מרשות לרשות.

שנים שהן ארבעה בהרת כו' – סדר לבנונית: שלג, צמר לבן, סיד החיכל וקרום ביצה. והיה נראה לומר דכל למעלה משלג בכלל שלג, ומצמר ועד שלג בכלל צמר, ומסיד ועד צמר בכלל סיד, ומקרום ועד סיד בכלל קרום. והוה אתי שפיר דא דתנן בפרק שבועת נגעים (פרק א משנה ד): שבעים ושנים מראות, דדרבה מראות נגעים יש אבל אין לחלקם לענין צירוף אלא לארבעה. אבל קשה, דהיכי פריך לקמן: ויאמרו מקרום ביצה ולמעלה טמא ומצטרף – איך היינו מחלקים אותן לארבעה מראות הללו, והיאך הייתי יודע סדר צירופן אם לא מנאם? לכך נראה דאין דרך הנגע לבא אלא בארבעה מראות הללו, ואין מראות אחרות בניתנים. וכן פירש בקונטרס בסמוך. ושבעים ושנים דחשיב במסכת נגעים חשיב פתיכי או נגעי בתים ובגדים כדפירשתי במתניתין. ומיהו אפשר שבכל אחד יש כמה מראות, שיש שלגים לבנים זה נמוה וכולן מראה שלג, וכן צמר לבן נקי כך יומו דמפרש לקמן לבן מצמר אחר, והכל מראה צמר, וכן סיד וקרום. אבל לעולם לא יבא הנגע כי אם בארבעה מראות הללו. **שאת** כצמר לבן – התלמוד מקצר ומדלג, דרבי מאיר דאמר בריש מסכת נגעים: שאת בקרום ביצה, שניה לה כצמר לבן, ונראה דצמר לבן דרבי מאיר לא איירי בנקי בן יומו כמו חכמים, אלא צמר שאינו נקי. ושחור מסיד, דאין סברא לדלשאת, שהיא שחורה מכולן, שתהיה תולדתה לבנה מתולדה דבהרת שהיא לבנה מכולן.

אם כן טיהרת סיד מלצרף – תימה, תקשה נמי ליה: לאו מינה הוא! ובקונטרס פירש דבהרת ושאת שמצטרפים, כדדרשינן בתורת כהנים: "והיה" מלמד שמצטרפים זה עם זה. ושקשה: דאם כן תולדות נמי יצטרפו! ועוד קשה: דבירושלמי ברייש מכילתין אומר רבי יוסי בן רבי בון: "והיו" אין כתוב כאן אלא "והיה", מלמד שאין מצטרפות זה עם זה. תני חזקיה: "לנגעי צרעת" אין כתוב כאן אלא "לנגע", מלמד שאין מצטרפות. ומיהו ההיא גופה תימה, דמייתי לה אהך דמסיק התם דמצטרפים, וצריך עיון שם. **טיהרת** סיד החיכל מלצרף – ואם תאמר: אמאי לא מקשה בפשיטות דמתניתין קתני סיד מלצרף, דבמתניתין קתני: שניה כסיד החיכל – משמע דמצטרפין זה עם השלג, אבל לא עם הצמר. ולרבי עקיבא אדרבה, מצטרפת עם הצמר ולא עם השלג, שגבוה ממנו שתי מעלות! ויש לומר דהכי פירושו: אם נאמר מתניתין רבי עקיבא היא, והא דקתני שניה לה כסיד החיכל – לא להצטרף עמהם, אלא לומר שתולדה היא, ולא תצטרף עם הצמר אף על פי שאין גבוה ממנו כי אם מעלה אחת. ורבי עקיבא דקתני זו למעלה מזו – לא שיצטרף הסיד עם הצמר, דהא לאו תולדה היא, אלא לומר שלא יצטרף הסיד עם השלג אף על גב דתולדה היא, דואיל וגבוה ממנו שתי מעלות – אם כן טיהרת סיד החיכל. **אי** הכי קרום של ביצה נמי – פירוש: אי אמרת בשלמא דמתניתין דלא כרבי עקיבא – שפיר. דהרב רבינו משה מאייבר"א פירש: אי אמרת בשלמא דרבי עקיבא דקאמר זו למעלה מזו מודה נמי דאם ותולדה דידיה מצטרפין, והא דקאמר זו למעלה מזו אתא לאוסופי דאפילו סיד וצמר או סיד וקרום מצטרפין אף על גב דלאו בר מיניה הוא, ומתניתין נמי דקתני: ושניה לה נמי זו למעלה מזו, אלא דאתא לאשמועינן דאפילו שלג וסיד או צמר וקרום שגבוהות זו מזו שתי מעלות מצטרפין דואיל ובר מיניה הוא – אתי שפיר, דכולהו מצטרפין אהדדי בר משלג וקרום שאין מצטרפין זה עם זה יחד. אלא לדידך, דפרכת: אם כן טיהרת סיד החיכל, אם כן סבירא לך דלרבי עקיבא לעולם לא מצטרפין אלא עם סמוכה מעלה אחת, ולמתניתין אין מצטרפין אלא אם כן בר מינה. ואי אתיא מתניתין כרבי עקיבא לא מצטרפין אלא אם תולדה דידה שהיא גבוה מעלה אחת, אם כן קרום נמי תקשי לך.

דְּתַנְיָן: הַמּוֹצִיא מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת - חַיָּיב; מִי לָא עָסְקִינַן דְּקָא מַעְיֵיל עֲיוּלֵי, וְקָא קָרֵי לֵיהּ הוֹצָאָה. - וְדִלְמָא קָא מַפֵּיק מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד לִרְשׁוּת הָרַבִּים! - אִם כֵּן, נֵיתְנֵי: הַמּוֹצִיא מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד לִרְשׁוּת הָרַבִּים, מַאי "מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת"? דַּאֲפִילּוּ מֵרְשׁוּת הָרַבִּים לִרְשׁוּת הַיָּחִיד, וְקָא קָרֵי לָהּ הוֹצָאָה. וְטַעְמָא מַאי? תַּנָּא, כָּל עֲקִירַת חֵפֶץ מִמְּקוֹמוֹ הוֹצָאָה קָרֵי לָהּ. אֲמַר רָבִינָא: מַתְנִיתִין נָמֵי דַּיְקָא, דְּקָתָנֵי: יְצִיאוֹת שַׁבָּת שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע בְּפָנִים וּשְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע בַּחוּץ, וְקָא מִפָּרֵשׁ הַכְנָסָה, שָׁמַע מִינָּה: רֶבָא אָמַר: רְשׁוּיוֹת קָתָנֵי, רְשׁוּיוֹת שַׁבָּת שְׁתַּיִם. "מַרְאוֹת נְגָעִים - שְׁנַיִם שֶׁהֵן אַרְבָּעָה". תְּנַן הָתָם, מַרְאוֹת נְגָעִים שְׁנַיִם שֶׁהֵן אַרְבָּעָה: בַּהֶרֶת עַזָּה כְּשֶׁלֶג, שְׁנִיָּה לָהּ - כְּסִיד הַהֵיכָל; שְׂאֵת - כְּצֶמֶר לָבָן, שְׁנִיָּה לָהּ - כְּקִרּוּם בֵּיצָה. אֲמַר רַבִּי אַבָּהוּ: מַאן תְּנָא מַרְאוֹת נְגָעִים? דִּלְמָא כְּרַבִּי עֲקִיבָא, דְּאִי רַבִּי עֲקִיבָא, דְּיָן וְדַאֲמַר: זוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ וְזוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ, אִם כֵּן טְהוֹרָה סִיד הֵיכָל מִלְּצָרְפָהּ; בַּהֲדֵי מַאן לְיִצְרְפֵיהּ? לְיִצְרְפֵיהּ בַּהֲדֵי בַּהֶרֶת - אֵיפָא שְׂאֵת מִינַּיְיהוּ, לְיִצְרְפֵיהּ בַּהֲדֵי שְׂאֵת - לָאו תּוֹלֶדָה הִיא! - דִּידֵיהּ הוּא. - אִי הָכִי, קְרוּם בֵּיצָה נָמֵי בַּהֲדֵי מַאן לְיִצְרְפֵיהּ? לְיִצְרְפֵיהּ בַּהֲדֵי שְׂאֵת - אֵיפָא סִיד דַּעֲדִיף מִינַּיְיהוּ, לְיִצְרְפֵיהּ בַּהֲדֵי סִיד - לָאו בַּר מִינֵיהּ הוּא!

אאי

מי לא עסקינן דקא מעייל עיולי – בענין אבות מלאכות: המוציא מרשות לרשות. **מי לא עסקינן דקא מעייל עיולי** – דעל כרחך קיימא לן נמי בהא דחזיב, וקרי ליה "המוציא". **הוצאה קרי לה** – שמוציאה משמע ממקומו. **מתניתין** – במסכת שבת דייק דהכנסה קרי ליה יציאה, דקאמר: יציאות השבת שתים וכו' ופירש להלאחר, דקתני התם: ביצד, העני עומד בחוץ ובעל הבית בפנים, פשט העני את ידו לפנים ונתן לתוך ידו של בעל הבית, דהיינו הכנסה. **תנן התם** – בתחלת מסכת נגעים. **שנים שהן ארבעה** – מראה לשון זכר הוא, להכי תנן להו בלשון זכר, כדרכתיב (יחזקאל א) "מראה הנוגה סביב הוא מראה דמות כבוד ה'" וגו'. **שנים** – כתוכן, שאת בהרת. דספחת אינו שם נגע, כדלקמן, אלא לשון טפל לאחרים. **שהן ארבעה** – יש לך לרבות להם שתי תולדות מרביעא דספחת כדלקמן. **בהרת עזה כשלג וכו'** – עזה לבנה ביותר. ולקמן מפרש מנא ליה. **שניה לה כסיד החיכל** – דאף על גב דצמר לבן עזה לבנוניתו מסיד, על כרחך שאת שהוא אב קרוב אל לבנוניתו של בהרת הוא, אלא שגבוה ממנו מעט מתוך שאינו לבן כמותו, וכל דבר שחור נראה גבוה מן חלבן, ולפיכך נקרא שאת. והשניות שנתרבו להם – סיד וקרום ביצה, והסיד לבן מן הקרום. ולמטה מן הקרום אינו נגע, אלא בוהק וטהור הוא. ושני מראות של תולדות, הלבנה לאב החלבן, הגבוה לאב הגבוה, הלכך סיד לבהרת וקרום לשאת, ודיבה הכתוב את התולדות להצטרף עם אבותיהן לבגריס שהוא שיעור נגע. **מאן תנא מראות נגעים** – גרסינן, ולא גרסינן "שנים שהן ארבעה", דכולי עלמא הכי אית להו. אלא הכי קאמר: מי שנה משנה זו בלשון אבות ותולדות – דלא כרבי עקיבא, דאי כרבי עקיבא, כיון דאמר לקמן: מראות נגעים זו למעלה מזו נשנו בסדר משלתן, השלג והצמר והסיד והקרום, ואמרינן לקמן שבסדר משנתן הן מצטרפין זה לזה ואין אחד מצטרף לגבוה הימנו שתי מעלות אלא מעלה אחת. **אם כן** – דהוא שנאן בלשון אבות ותולדות. **טיהרת** – מראה הסיד מלהצטרף. דמדתניא לסיד שניה לבהרת ולא תניא נמי שניה לשאת, והרי אף משאת היא פחותה – שמע מינה סבירא ליה לתנא דלא בת מינה דשאת היא ולא מיצטרפא בהדה. ומהשתא בהדי מאן נצרפה? אי בהדי בהרת אביה – הא איכא שאת שהיא בצמר דעדיפא מינה בלובן, נמצאת בהרת למעלה מן הסיד שתי מעלות, ורבי עקיבא זו למעלה מזו בעי. **נצרפיה בהדי שאת** – שהוא מעלה אחד. **לאו תולדה דידיה** – דהא שקלת לה מיניה ושויתיה מין בהרת, ולרבי עקיבא הכי איבעיא ליה למימנו: בהרת עזה כשלג ושאת כצמר לבן ושניה לה סיד החיכל וקרום ביצה, דנימצי למימר בולהו מינא דהדדי ניתנו, ובהרת ושאת מצטרפין, ושאת וסיד, נמצא לו צירוף לסיד. והכי אמרינן בתורת כהנים בבהרת ושאת דמצטרפי, והיה מלמד דמצטרפין זה עם זה. אבל השתא דמחלקת תולדה לזו ותולדה לזו, סבירא לן שאין מצטרף כל אחד אלא עם אביו. **אי הכי** – דאית ליה לרבי עקיבא דלא מצטרפי לגבוה ממנו שתי מעלות. **קרום של ביצה נמי** – אמאי לא קשיא לך: בהדי מאן נצטרפי? אי בהדי שאת אביו – איכא סיד דעדיף מיניה, הרי השאת גבוה שתי מעלות. **נצרפיה בהדי סיד** – לאו בר מינה הוא, שאינה תולדה לאב אחד! ומשנינן:

האי מאי בשלמא בלא סיד קרום ביצה לא קשה – "ולשאת ולספחת" כתיב, משמע: לשאת ולספחת = ולנטפל עמה, שמע מינה דרבי לה רחמנא טפילה, וטפילה כל שהוא במשמע ובלבד שיהא ממראות נגעים. **ואף על גב דמנחתא מינה טובא** – וסכירא ליה לרבי עקיבא דלשאת רבי, לבהרת לא רבי, דהא "ספחת" בשאת הוא דכתיב. הלכך שאת הוא דמצטרפא לבהרת דסמוכה לה, וכתיב "והיה" מלמד שמצטרפין. וסיד לשאת ממילא, דהא דמיא לה. וכן קרום לשאת, ד"ספחת" בשאת כתיבא, ורבי לה תולדה. ו"זו" למעלה מזו" דרבי עקיבא בסיד ושאת ובהרת מיתוקם. **אלא סיד החיכל** – כי מפלגת להו בתרתי מינ: זו תולדה לזו וזו תולדה לזו. **קשיא** – היאך יצטרף בהרת לסיד ותולדתו, לרבי עקיבא דאית ליה זו למעלה מזו? דהא ליכא למימר לרבי עקיבא דסי' החיכל – כי מפלגת להו בתרתי מינ: ממשמעות – איתרבאי טפילה נמי לבהרת מדרשא בדאמר לקמן לרבנן, דאם כן "זו למעלה מזו" דרבי עקיבא היכא איתיה? אבות ותולדות הוא דאיכא, ואין בהם צירוף אלא לגבוה ממנו שתי מעלות. **והיכא שמעינן ליה לרבי עקיבא** – דספיד אסדר מעלות לצירוף. **יהושע בנו של רבי עקיבא** – הוא יהושע בן קרחה, שרבי עקיבא קרח היה בדאמרינן בבבורות (נח, א) "חוץ מן הקרח הזה". **מפני מה כו'** – כדמפרש בעי ואזיל: יאמרו מקרום כר'. **ואם לאו מה יאמרו** – מחור היה שמפרש מה הוא שואל. **יאמרו מקרום ביצה ולמעלה טמא** – אחר שאין לנו חלוק במראות לובן למעלה מקרום ביצה אלא ארבע מראות הללו, יאמרו: כל מראה לובן שהוא מקרום ולמעלה טמא, דקיימא לן (פסחים ג, ב): לעולם ישנה אדם לתלמידו דבר קצרה, ולמה הזכירו שמותן? **אמר לו לומר לך שמצטרפין זה עם זה** – לכך שנאום וסידרום, לומר לך שכסדר הזה משנתן וכך דרך צירופם. ועדיין אין אנו יודעין באיזה סדר הוא שונה אותן, ומתשובות בנו אנו באין ללמוד. **אמר לו ויאמרו מקרום ביצה ולמעלה טמא ומצטרפין זה עם זה** – ומתשובתו אנו למידין סדר משנת אביו. **ואילו מסיד ולמעלה לא קאמר ליה** – יאמרו: מקרום ביצה ולמעלה טמא ומעטרף, ומסיד ולמעלה טמא ומעטרף, שמע מינה שמיע ליה מיניה: כולהו בהדי שאת מצטרפין, עליון אחד לשתי תולדות. דאי סלקא דעתך משנת אביו בסדר משנתנו, תולדה לבהרת סיד ותולדה לשאת קרום ביצה – הכי הוה ליה למימר: יאמרו מקרום ביצה ולמעלה טמא ומעטרף, מסיד ולמעלה טמא ומעטרף, ומדהיבנן עליון לסיד בפני עצמו, ממילא שמעינן ד"מעטרפין" דקאמרי רבנן – כל חד לעילויו שלו אמרי. והא מסברא ידעינן דעליונו של סיד שלג, של קרום צמר, דכיון דאין חלוק מראות בלובן מקרום ולמעלה אלא ארבע אלו, ובקרא תרי כתיבי, והטהור מעיד שבהרת לבנה כדלקמן והשאת קרובה לה במשמעה גבוהה, ממילא כי יהבת תולדה לזה ותולדה לזה – מראה הסיד תתן לבהרת ומראה הקרום תתן לשאת. שאם באתה ליתן מראה סיד לצמר מפני שהוא קרוב לה, למי תתן מראה הקרום? הכי הוה ליה למימר, ולא הוה ליה למימר: יאמרו מקרום ולמעלה טמא ומצטרפין, דאי הוה תני הכי לא הוה שלקא דעתך לחלק תולדה לזה ותולדה לזה. ומראובייה הכי, שמע מינה שמיע ליה שאין תולדה לבהרת, אלא עליון אחד לשתי תולדות, והלכך על ברחך הוה שאת, דרבי ליה רחמנא טפילה. וסדר משנתן דקאמר ליה שנשנית בסדר צירופן – הכי קאמר ליה: זו למעלה מזו נשנו שלג והצמר והסיד והקרום, ומצטרפין שלג עם הצמר, והצמר עם הסיד והקרום. דהא ליכא למימר דשמיע ליה מיניה שתיקן תולדה לשתיקן, דהא מהיכא תיתי שיהא הקרום מצטרף לשלג, לא בסדר מעלות ולא מן המקרא. אלא ודאי בהדי שאת הוא דשמיע ליה מיניה דמצטרפין, דרחמנא יהבינהו ליה טפילה לשאת ולא לבהרת. ולכך השיבו: יאמרו מקרום ולמעלה טמא ומצטרפין, והכל יודעין לצירוף מראה דאמרינן – לדומה הוא לו דקאמרינן, וכל מה שאדם יכול להבין מסדר משנתן בהזכרת שמותן היה מבין מאליו, שאין לך אדם מסדרן אלא בסדר שתן שנויים עכשיו. **וילמא שאת ותולדתה בהרת ותולדתה** – שמיע ליה, והכי נמי קאמר ליה: יאמרו מקרום ולמעלה מסיד ולמעלה, ותנא הוא דלא קפיד למיחש ולמיזל בי רוכלא. **משל לרבי עקיבא** – סדר צירופן. **פתוך** – מערב, הוא נגע לבן אדמדם הכתוב בתורה. דמתקאמר שנפלו לתוכו טיפי דם, מכלל דבפתוך קאמר. **שבוח ושבוח** – על ברחך על ראשון ושני קאמר, שכן לשון משנה, והכי קאמר: אדמדם שבראשון ושני סימן פתיכת אחד שבהם נגרת במקום אחר, כגון טיפת דם בחלב, ומראיהן לא אדום ולא לבן אלא ביין המזוג וסביבותיו לבן. **אלא שאדמויותיו של שלג עזה** – כלומר לבנה משל סיד, ושל סיד דיהה היממנה. ומדקתני הכי בסיפא שמעינן לרישא ד"שבוח ושבוח" דקאמר – בשלג וסיד קאמר. אלמא סדר משנתו של רבי עקיבא סיד אחר שלג.

ואם

חאי מאי – דקאמר: מפני מה אמרו מראות נגעים שנים שהן ארבעה כר', ו"שנים שהן ארבעה" משמע שמכל אב יוצאה תולדה אחת, כמו "שתים שהן ארבע" דשבת ודיד ושבועות. ועוד, כיון ד"לספחת" לא קאי אלא אשאת, מנא לן לרבות שתי תולדות? לא נרבה לה כי אם סיד, אבל קרום נימא דסהור! ועוד, דאמר לקמן: משל דרבנן למה הדבר דומה – לתרי מלכי ותרי איפרכי, מלכו של זה למעלה ממלכו של זה. ופריך: האי זו למעלה מזו ואם למעלה מזו כר'! והיינו כרבי עקיבא. משמע דלרבי עקיבא נמי יש לכל אב תולדה! לכך נראה לפרש: דלרבי עקיבא נמי סיד תולדה דבהרת, ואפילו הכי אין מצטרפת עמה הואיל שגבוהה ממנה שתי מעלות. אבל עם השאת מצטרפת, שאין גבוהה הימנה אלא מעלה אחת. והא דקאמר: האי לאו בת מינה הוא – היינו אם מתניתין כרבי עקיבא אתיא. וקרום שהיא תולדה דשאת מצטרפת עמה ואף על גב דמרחקא טובא, מדכתיב טפי ספחת אשאת מבהרת, מדלא כתיב "ולשאת ולבהרת ולספחותיהם". והשתא, הא דקבעי לקמן: טפילה לבהרת מנא ליה – בעי נמי לרבי עקיבא. **מפני** מה אמרו – פירוש: למה הזכירו כלל שמותיהן.

ויאמרו מקרום ביצה ולמעלה טמא ומצטרפין – פירוש: ויפרשו דמצטרפין זה לזה הסמוכים במעלה אחת, דאם לא ישפרשו הוה אמינא דכולהו מצטרפי בהדי הדדי. ואף על פי שלא הייתי יודע כל דין צירופן, בגון קרום בהדי צמר – בזה לא היה חושש, דהשתא נמי דתני שתים שהן ארבע לא שמעינן כל סדר צירופן.

כל כהן שאינו בקי בהן ובשמותיהן כר' – כשאין ישראל חכם עמו. דאם ישראל בקי עמו, אפילו כהן שוטה – אומר לו ישראל: אמור טמא, והוא אומר. וישראל בקי היינו דמסברו ליה וסבירי, כדאמר בריש ערכין (ג, א), ואם תאמר: ומה לנו לזה הישראל הואיל ויש שם ישראל אחר המסבירו? ויש לומר: כגון שהמסביר עיניו כהות ואינו יכול לראות. **ואחד** נפל לתוכו שנים עשר אף על גב דמנחתא מינה טובא – פירש בקונטרס דלרבי עקיבא סיד וקרום הוו תרוייהו תולדה דשאת, וספחת אשאת קאי ולא אבהרת. והא דקבעי בסמוך טפילה לבהרת מנא ליה – לרבנן קבעי, דלרבי עקיבא אין לבהרת שום טפילה. וכן פירש לקמן. וקשיא, דהא בקונטרס פירש בעצמו דאית ליה לרבי עקיבא שתים שהן ארבע. וכן נמי מוכח בסמוך, דקאמר: מפני מה אמרו מראות נגעים שנים שהן ארבעה כר', ו"שנים שהן ארבעה" משמע שמכל אב יוצאה תולדה אחת, כמו "שתים שהן ארבע" דשבת ודיד ושבועות. ועוד, כיון ד"לספחת" לא קאי אלא אשאת, מנא לן לרבות שתי תולדות? לא נרבה לה כי אם סיד, אבל קרום נימא דסהור! ועוד, דאמר לקמן: משל דרבנן למה הדבר דומה – לתרי מלכי ותרי איפרכי, מלכו של זה למעלה ממלכו של זה. ופריך: האי זו למעלה מזו ואם למעלה מזו כר'! והיינו כרבי עקיבא. משמע דלרבי עקיבא נמי יש לכל אב תולדה! לכך נראה לפרש: דלרבי עקיבא נמי סיד תולדה דבהרת, ואפילו הכי אין מצטרפת עמה הואיל שגבוהה ממנה שתי מעלות. אבל עם השאת מצטרפת, שאין גבוהה הימנה אלא מעלה אחת. והא דקאמר: האי לאו בת מינה הוא – היינו אם מתניתין כרבי עקיבא אתיא. וקרום שהיא תולדה דשאת מצטרפת עמה ואף על גב דמרחקא טובא, מדכתיב טפי ספחת אשאת מבהרת, מדלא כתיב "ולשאת ולבהרת ולספחותיהם". והשתא, הא דקבעי לקמן: טפילה לבהרת מנא ליה – בעי נמי לרבי עקיבא. **מפני** מה אמרו – פירוש: למה הזכירו כלל שמותיהן.

ויאמרו מקרום ביצה ולמעלה טמא ומצטרפין – פירוש: ויפרשו דמצטרפין זה לזה הסמוכים במעלה אחת, דאם לא ישפרשו הוה אמינא דכולהו מצטרפי בהדי הדדי. ואף על פי שלא הייתי יודע כל דין צירופן, בגון קרום בהדי צמר – בזה לא היה חושש, דהשתא נמי דתני שתים שהן ארבע לא שמעינן כל סדר צירופן.

כל כהן שאינו בקי בהן ובשמותיהן כר' – כשאין ישראל חכם עמו. דאם ישראל בקי עמו, אפילו כהן שוטה – אומר לו ישראל: אמור טמא, והוא אומר. וישראל בקי היינו דמסברו ליה וסבירי, כדאמר בריש ערכין (ג, א), ואם תאמר: ומה לנו לזה הישראל הואיל ויש שם ישראל אחר המסבירו? ויש לומר: כגון שהמסביר עיניו כהות ואינו יכול לראות. **ואחד** נפל לתוכו שנים עשר

ואם

– כאן לא כפל טיפות, משום דכבר נפלו הרבה, ובדבר מועט שמוסיפין עליו ניכר.

ואם

ואם איתא ליתני של צמר דיהה הימנו – תימה: דעל כרחך צריך למיתני שלג וסיד, דאתנא קמא קאי, דקתני: הפתוח שבשלג כיין המזוג בשלג, הפתוח שבסיד כיין המזוג בחלב, דברי רבי עקיבא אומר בו! ויש לומר: דהיינו דקתני, אמרי: אין כדתניא, בלומר, לא נקט סיד דוקא, אלא קאי אתנא קמא. או שמא רבי נתן מגיהה נמי במילתיה דרבי ישמעאל שאת במקום סיד. **ואין** אחרת לבנה – והא דכתיב (תהלים קמז) "הנותן שלג כצמר", אורחיה דקרא למיתלי שאינו מצוי במצוי. **גלימא** דכיתנא ושחקיה – פירש בקונטרס דחזרש יותר לבן, ולא יתכן, דבפרק "כל היד" (נדה ז, א) משמע דשחקים לבנים יותר ומעלו טפי לבדיקה, אלא לענין חשיבות נקט ליה, דומיא דכל הני דלעיל. ומיהו בנדה יש לומר דמעלו לבדיקה לפי שהם רכים יותר. אבל הקונטרס פירש שם: לפי שהם לבנים יותר. **לא** ההזיר אלא על טומאת מקדש וקדשיו – פירש בקונטרס: אזהרת קדש – דכתיב "בקדשים לא יאבל עד אשר יטהר". ותימה: דבפרק בתרא דמכות (יד, ב) משמע דבין לרבי יוחנן ובין לריש לקיש אתי האי קרא לאזהרת תרומה, ואזהרת קדש נפקא לן לרבי יוחנן מגזרה שוה ד"טומאתו" "טומאתו" במקדש, ולריש לקיש מ"בכל קדש לא תגע". ויתכן פירוש הקונטרס להתוא תנא דאמר בפרק "הערל" (יבמות עה, א): בוב בעל שלש ראיות ובמצורע מוחלט הכתוב מדבר, ומאי "אשר יטהרו" – עד דמיימי כפרה. והני אמוראי דמכות – כרבי ישמעאל דפליג עליה התם ומוקי לה בתרומה. ורבי יוחנן גופיה מסיק לה בפרק "הערל" (שם עד, א) משמיה דרבי ישמעאל: איזהו דבר השוה בזרעו של אהרן – הוי אומר זה תרומה. **אימא** תרומה – פירוש: אימא נמי תרומה. אבל אין לפרש: אימא דוקא תרומה, אבל מקדש וקדש דאיכא כרת לא תסגי ליה בקרבן עולה ויורד. דהא בסמוך לא פריך הבי אלא משום דכתיב ביה מיעוטא. והכי נמי דדמה מצי למיפרך: אימא טמא ששימש. שאפשר להיות איסור עבודה בלא איסור מקדש, כגון שנטמא בעזרה ויצא בלא שהייה והפך בצנורא דרך הליכתו, כדאמר בפרק שני לקמן (יז, ב). אלא משום דהיא גופה גמר מתרומה בפרק "אלו הן הנשרפין" (סנהדרין פג, ב) להבי נקט תרומה. ומטומאת כהנים לא מצי למיפרך, שלא החזירו אלא על המת, והכא כתב שרץ ונבלה.

לא אשכחן ענן מיתה דמחייב עליה קרבן – תימה: הבי נמי לא אשכחן ענן כרת דמחייב עליה קרבן עולה ויורד! ויש לומר: דההוא טעמא עדיף ליה טפי.

עולה

ואם איתא – דצמר אחר שלג תני להו. **של צמר דיהה הימנה מיבעי ליה** – דיהה = פליא"א בלעז. **עפוקה ועבוה** – לאו דוקא קאמר, אלא נראית כעמוקה. **מפילה לבהרת מגלן** – לרבנן קבעי לה, דאילו לרבי עקיבא לית ליה ריבוי טפילה לבהרת. **ספחני = אספני. בן יומו = ביום הולדו. מכבנין** – לשון "הרחלים יוצאות בכובנות" (שבת נב, ב) וכמו (גיטין יד, ב) "תנחן בכבנתי לבתי", פרמוי"ל, והוא בת נפש שקורין נושקא שמחברין בה פתיחות פי החלוק. כך כשנולד הכבש והאם לוחכתו אין צמרו נקי (באותו) (באותו) יום, והרוצה להצניעו למילת עושה לכבש מעטה עור ומכבנו עליו שלא יתפרד, ונמצא הצמר מכוסה כל הימים. **מלכו של זה** – בהרת שהוא מלכו של סיד, למעלה משאת שהוא מלכו של קרום, ולכן הן מצטרפין להבהרת והשאת. ואיפרכו של מלך זה למעלה מאיפרכו של מלך זה – סיד למעלה מקרום, וממילא שמעינן דסיד למטה משאת הוא. **אלא מלכו של זה למעלה מאיפרכיה דנגעים** – כל איפרכוס הולך אחר מלכו, כך כל תולדה מצטרפת לאביה. **הכי נרמיזן: ומלכו של זה למעלה מאיפרכיה דנגעים. מלכא ואלקפטא** – שני מלכים הם, ומלכא חשיב מאלקפטא. **ריפילא** – איפרכוס של מלכא. **וריש גלותא** – איפרכוס של אלקפטא. **כגון מלכא ואלקפטא** – כשמהלכין זה אחר זה, כסדר זה הולכים. **האי זה למעלה מזה הוא אלא כגון מלכא וריפילא ואלקפטא וריש גלותא** – כשמהלכין שנים שנים, כל איפרכוס הולך אחר מלכו. **שבור מלכא** – מלך פרס, וקיסר מלך רומי, וכל אחד יש לו איפרכוס. **חי מניהו חשיב** – שבור או קיסר. **בחורישא אכיל ליה** – האיש הזה מוטמן ביערים כל ימיו, שלא שמע בטיבעה של מלכות רומי והוצרך לשאול זאת. ורב פפא, משום דאקדים רבא שבור מלכא לקיסר הוא דשייליה. ורבא מיירא עשה, שהיה תחתיו במלכותו, כדאמר במסכת חגיגה (ה, ב): שדור דבי שבור מלכא וגרבוהי. **רוסי חייכא** – תרגום של רשעה, שנאמר (מלאכי א) "וקראו להם גבול רשעה". **רבינא אמר** – משל דרבנן כגון גלימא דעמרא, שהוא מלובן בשהוא חדש, וליבונו מבהיק הרבה יותר משל טלית ישנה. **וגלימא דרבינא ושחקיה** – שהחדיר לבן הרבה משל ישן, אבל החדשות של זו ושל זו קרובות להיות שוות. כך הבדרת גבוהה הרבה מן הסיד שהוא תולדתו, ושהשת מן הקרום, והאבות קרובים להיות שוים. **שאין הכתוב מדבר** – פרשת קרבן עולה ויורד שחייבתו קרבן על הטומאה, מנין שאין מחייבו על מגע אלא אם כן אוכל באותה טומאה קדש או נכנס למקדש. ודין **הוא** – הרי אתה דן מאליו. **הואיל והזהיר וענש על הזדון טומאה** – וחייבין נמי קרבן על שגגת טומאה. מה מצינו כשהזהיר וענש ברת, על זדון טומאה בטומאת מקדש וקדשיו הזהיר וענש, שנאמר (ויקרא כא) "לא יטמאו את מקדשי" הרי זה אזהרת מקדש. "בקדשים לא יאכל עד אשר יטהר" (שם כב) הרי אזהרת קדש. "בי את מקדש ה' טמא ונברת" (במדבר יט) הרי ענוש מקדש, "והנפש אשר

35 "אֶת שֵׁשׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּהֲלָלָה" וכו'. תָּנוּ רַבָּנָן: מִנַּיִן שֶׁאֵין הַכָּתוּב מְדַבֵּר אֶלָּא בְּטוּמְאַת מִקְדָּשׁ
36 וְקָדָשָׁיו? וְדִין הוּא: הוֹאִיל וְהִזְהִיר וְעָנַשׁ עַל הַטּוּמְאָה וְחִייֵב קָרְבָּן עַל הַטּוּמְאָה, מָה כְּשֶׁהִזְהִיר
37 וְעָנַשׁ עַל הַטּוּמְאָה - לֹא הִזְהִיר וְעָנַשׁ אֶלָּא עַל טוּמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו, אַף כְּשֶׁחִייֵב
38 קָרְבָּן עַל הַטּוּמְאָה - לֹא חִייֵב אֶלָּא עַל טוּמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו. - וְאִימָא: תְּרוּמָה, שֶׁהִזְהִיר
39 וְעָנַשׁ! - לָא אַשְׁכְּחַן עָוֹן מִיתָה דְּחַיֵּיב עֲלֵיהּ קָרְבָּן. - אִימָא: הָנֵי מִילֵּי קָרְבָּן קָבוּעַ, אֲבָל
עולה

תאבל בשר מזבח השלמים" וגו' (ויקרא ז) הרי ענוש קדש. תיובתא – אם אבל תרומה בטומאה, דהזהיר וענש. דכתיב "בקדשים לא יאבל", ותרומה בכלל, מדכתיב בה בהדיא ענינא "ובא השמש וטהר ואחר יאבל מן הקדשים", ואמרינן ביבמות (עד, ב) דבתרומה קאי מדהליא בהערב שמש, דאילו קדשים עד דמיימי בפרה. **וענש** – "ומתו בו בי יחללוהו". **לא אשכחן עון מיתה דחייב קרבן** – שאין חטאת באה אלא אשגגת כרת, כדאמרינן בהוריות (ח, א).

מידי דהוה אשבועת קול – שבועת העדות ושבועת ביטוי, דאיתנהו נמי בקרבן עולה ויורד ואין ענוש על זדונן, לא מיתה ולא כרת. **אמר קרא בה** – "לכל טומאתו אשר יטמא בה", בענינא דעולה ויורד כתיב. **ואימא** – חזיבא בתרומה היא, ו"בה" למעוטי מקודש, והואיל וזדונו כרת – לא תסגי ליה בעולה ויורד אלא קבוע, לעשיר ולעני שוה. **עליה דרבי** – משום דהוא ליקוי לה שפיר. **אקרא אני** – בקרבן עולה ויורד כתיב (ויקרא ה) "או בנבלת חיה טמאה או בנבלת בהמה טמאה", ודי אם הייתי קורא "בנבלת חיה טמאה" שנבחב ראשון, ולא היה צריך לחזור ולכתוב בהמה, שהרי בהמה בכלל חיה, שנאמר (שם יא) "זאת החיה אשר תאכלו" וסמיך ליה "כל בהמה מפרסת פרסה". **ונאמר** להלן – באוכל קדשים בטומאת הגוף ב"צו את אהרן": "נפש כי תגע בכל טמא בטומאת אדם או בבהמה טמאה ואכל מבשר זבח השלמים". **אימא תרומה נמי אתרבאי** – דאיתו נמי איתקש לקודש, דכתיב "בכל קדש" ודרשינן "בכל" לרבות תרומה שאסורה לטבול יום, כגון יולדת בימי טוהר שלה, שהיא בטולת יום ערוך שאין לה הערב שמש עד מלאת ימיה שמביאה למחר כפרתה. **מקדש לא ממעטינן** – מדין קודש, שכן ביאתו בכרת כאבילת קודש. **שכן אבילה** – וחיובו על ידי אבילה הוא. **שלש בריתות בשלמים** – באוכלן בטומאה. אחת ב"אמור אל הכהנים": "כל איש אשר יקרב מכל זרעכם אל הקדשים" וגו', ואמרינן בזבחים בפרק רביעי (מה, ב) דהא "יקרב" אבילה הוא, ומהו "יקרב" – בראוי להקרבה, שהוקרב בכלי. ושתים ב"צו את אהרן": "והנפש אשר תאכל מבשר זבח השלמים", וסמיך ליה "והנפש כי תגע בכל טמא", ותרוויהו כתיב "ונכרתה". **אחת לכלל** – דהיא ד"אל הקדשים" שכלל את הכל, ואחת מן השתים לפרט. ומדה זו נדרשת בתורת כהנים בתחילת הספר: דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד על כו', כיצד? "והנפש אשר תאכל מבשר זבח השלמים" וגו', והלא שלמים בכלל כל הקדשים היו, ולמה יצאו? להקיש אליהם: מה שלמים מיוחדין קדשי מזבח – אף כל קדשי מזבח, יצאו קדשי בדק הבית שאין חייבין עליהן משום טומאה. ואם תאמר: למה אין נידונים בכלל ופרט ואין בכלל אלא מה שבפרט; שלמים אין, מידי אחריוא לא? משום דמרוחקין זה מזה בשני ענינים. וכך מפורש במנחות בפרק "כל המנחות באות מצה" (נה, ב) דהיכא דפרט מרוחק מן הכלל נידון במדה זו ללמד על הכלל וכו'. ואם תאמר: מה בין זו למדת כלל ופרט ובלל שאתה דן בעין הפרט? הרבה יש, שנמדת בעין הפרט באה להוסיף על הפרט בכלל אחרון דברים אחרים שאין בכתוב בו, וזו באה לגלות על הפרט ולא להוסיף עליו. ודברים רבים למידין במדה זו שאינן באין במדת בעין הפרט, בגון בהבערה שאנו אומרים לחלק יצאתה, ובמדה זו היא באה: הבערה בכלל היתה, ולמה יצאה? להקיש אליה ולגלות על כל הכלל, שכשם שחייב על הבערה בפני עצמה כך חייב על כל אב מלאכה שבכלל בפני עצמו. **ואחת לטומאה הכתובה בתורה תמם כו'** – ואחת מן הבריחות האלו שהיא יתירה, נכתבה לגלות על הטומאה הכתובה אצל עולה ויורד ושתמה הכתוב ולא פירש על איזו טומאה חייבתו תורה קרבן, והופנה כרת ללמדך שלכפר על כרת זה הוא בא, שהוא טומאת קדש. (**אם אינו ענין כו'**) **ולדברי שאינן נאכלין** – בגון עצים של מערכה ולבונה וקטרת, אם אכלן בטומאה חייב. **ולרבי יאמר כו'** – במסכת זבחים בפרק "בית שמאי" (מה, ב). **והואי ואמר רבי שמעון כו'** – חטאות הפנימיות, בגון פר ושעיר של יום הכפורים ופר כהן משיח ופר העלם דבר, שטעונין הזיה בפנים על הפרוכת ועל מזבח הזהב. **בשלמים** – משום דפיגול בשלמים כתיב יליף רבי שמעון מינה שאינה נוהגת בחטאות הפנימיות. **שלש טומאות** – בהנך שלש בריתות כתיב בכל חדא "וטומאתו עליו". **כתיב הכא** – בעולה ויורד.

וכתיב

עולה ויורד נייתי – ואם תאמר: קרבן קבוע נמי הוה ליה למיפרך דנייתי, מידי דהוה אשפחה חרופה דלית בה כרת ומייתי קרבן קבוע! ויש לומר: דדהם אשם הוא דמייתי ולא חטאת. **מקיש** מקדש לקודש – ובאבילה הקודש איירי קרא, כדאמר בפרק בתרא דמכות (יד, ב). **ואימא** אף תרומה דכתיב בכל קודש – משמע לפי סוגיא דשמעתין דדאהי קרא איירי בין בתרומה בין בקודש. ותימה: דסוגיא דמכות (יד, ב) מוכחת דלא מיירי בתרוייהו, דריש לקיש מוקי ליה בקודש גרידא ורבי יוחנן בתרומה גרידא! ויש לומר: דסוגיא דהכא בברייתא דתורת כהנים, דתניא התם: "בכל קדש לא תגע" יכול אף במעשר – תלמוד לומר "ואל המקדש לא תבא", מה מקדש דבר שיש בו נטילת נשמה אף כל כו', יצא מעשר. אי מה מקדש הנבנס בו בטומאה ענוש כרת אף קודש האוכלו בטומאה ענוש כרת, יצתה תרומה – תלמוד לומר "בכל קדש" לרבות את התרומה. אלמא בהדיא מוקי קרא בתרוייהו. והוא הדין דהוה מצי למיפרך לפי סוגיא דמכות: דניחא לריש לקיש, אלא לרבי יוחנן דמוקי לה בתרומה מאי איכא למימר.

אחת לכלל ואחת לפרט – פירש בקונטרס: ואם תאמר, כלל ופרט ואין בכלל אלא מה שבפרט! ואגב ריתחיה לא דק, דהוה ליה להקשות: פרט וכלל הוא ונעשה כלל מוסיף על הפרט, דהפרט ב"צו" וכלל ב"אמור". ומה שפירש דמדת כלל ופרט המרוחקין אינה במדת כלל ופרט וכלל – אין נראה, דבפרק "נגמר הדין" (סנהדרין מו, א) מוכיח דריבה ומיעט הוי כמדת כלל ופרט המרוחקין. ובקונטרס גופיה פירש לעיל (ד, ב) דריבה ומיעט שוה למדת כלל ופרט וכלל. ואם תאמר: כיון דמדת כלל ופרט המרוחקין זה מזה שוה למדת כלל ופרט וכלל, אם כן לא הוה לן למעוטי קדשי בדק הבית לבד, אלא הוה ליה למימר: מה שלמים מיוחדין שיש להן מתירין, בדדריש רבי שמעון לקמן גבי פיגול, ונצריך כרת שלישי לדברים שאין להן מתירין, ומנא לן לאוקמה לטומאה הכתובה בתורה סתם או לדברים שאינן נאכלין? ויש לומר: דלדברים שאין להם מתירין לא אצטריך, דבפרק "בית שמאי" (זבחים מה, א) מרבי להו מ"אשר הם מקדישים". ולספרים דגרסי התם דמרבו להו מ"ואל הקדשים" לא יתכן, דהאי קרא גופיה מוקמינן ליה הכא לכלל. **תנאי** ענין לטומאת מקדש – אבל לתרומה ליכא למימר, דכרת בתרומה ליכא. ומיהו בסמוך דנפקא לן מ"טומאתו" – קשה, דנוקמה בתרומה. וכי תימא, משום דכתיב גבי כרת – הכי נמי כתיב גבי אבילה! ומיהו עדיפא מינה פריך. **ואחת** לדברים שאינן נאכלין – ואזהרה מ"והכשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל", דדרשינן בפרק רביעי דזבחים (מה, ב) לרבות עצים ולבונה, אי נמי, כרת לא בעי אזהרה, מידי דהוה אפסח ומילה.

אתיא טומאתו טומאתו – ואף על גב דגבי תרומה נמי כתיב טומאה בפרשת "אמור אל הכהנים" – שמא אתי לדרשה אחריתי. ואם תאמר: ולריש לקיש, דלא גמר גזרה שוה דטומאה כדאמר בפרק בתרא דמכות (יד, ב), מנליה? ויש לומר: דאתיא ליה מהיקשא דלעיל מ"בכל קדש לא תגע", דלא מוקי ליה בתרומה כלל בדמוכח התם. ואם תאמר: ולמה לן דשתא בנין אב ד"והואי וענש והזהיר" בברייתא דלעיל? ויש לומר: דברייתא נמי סמיך אהך גזרה שוה, ונקט בנין אב לאפוקי משאר עבירות, ואיצטריך

וכתיב התם – בטומאת מקדש בפרשת פרה אדומה. בה למה לי – למעוטי תרומה, דמהיכא תיתי לאחזיב? דמדהני לא אתיא שכן כרת. לרבות נבלת עוף טהור – המטמאה בבית הבליעה, שאם אכלה ונבנס למקדש – חייב. משום דמיעוטא הוא דאייתי – מיעוט זה בא לרבות כדמפרש ואזיל, ואיתרבאי ביה נבלת עוף טהור על ידי מיעוט אחר מיעוט.

כתיב או כי יגע – בטומאת אדם בעולה ויורד כתיב. **הלאו כי נגיעה** – שאינו מטמא בנגיעה, אלא בבית הבליעה על ידי אכילה. כדתניא (ויקרא יז) "אשר תאכל נבלה וטרפה ובכם בגדיו", ומוקמינן לה בנבלת עוף טהור ובכם כהנים, ואמרינן התם: יכול תטמא במגע – תלמוד לומר "לטמאה בה", אין לך אלא האמור בה, שאין לה טומאה אלא אכילתה. **וכפר** על הקדש – בשעיר הנעשה בפנים כתיב בג"זרי" מות". **ממטמאות ולא על כל טומאות** – והואיל ולא פירש לך על איזו מהם – לא מסרן אלא לחכמים לפרש על איזו מדבר, צא ולמד בבנין אב. **מה מצינו שחלק בו'** – כלומר, איזהו טומאה מצינו חלוקה במקום אחר – טומאת מקדש וקדשיו. ולקמן מפרש לה היכא. **אף כאן** – שחילק להיות בכפרה ואין שאר טומאות עמה, דע שבטומאת מקדש וקדשיו הכתוב מדבר. **אף כאן בטומאת מקדש וקדשיו" נרשין**, ולא גרסינן "נחלוק". **ממקומו הוא מוברץ** – אין אתה צריך להבריעו ממקום אחר, כי בו עצמו הכריע הכתוב, שאינו מדבר אלא בטומאת מקדש וקדשיו. **יכול על כל טומאה שבקדש** – בין שיש בה ידיעה בין שאין בה ידיעה. **מה פעשים שאינן בני כרקן** – שאין פשע אלא מזיד. **אף חטאים שאינן בני קרקן** – יצא שיש בה ידיעה בתחלה וידיעה בסוף והעלם בינתיים, שהיא בת קרבן. **ופנין לשיש בה ידיעה בתחלה בו'** – ולא לשאין בה ידיעה בתחלה, אף על פי שאף היא אינה בת קרבן. **לכל חטאתם** – הראוי לבא לכלל חטאתם, יצאה שאין בה ידיעה בתחלה, שאינה באה לכלל חטאת עוד לעולם. **חבי גרסינן: חייבי חטאות בטמטמן.** ולא גרסינן "כל חייבי חטאות". **חייבי חטאות בטמטמן** – הראוי לבא לידי חטאת לכשתודע לו ידיעה בסוף. **בר קרבן הוא** – כבר מפורש קרבן בפרשת "שלח לך". **במזיד** **ולא אתרו ביה** – ואינו נהרג בלא התראה, דראמרינן בסנהדרין בפרק "היו בודקין" (מא, א). **ולא אתייתר ליה** – שלקא דעתך אמינא לתלי ליה, להגן מן היסורין עד שיודע לו.

אי

וכְתִיב הָתָם: "מֵאֲשֶׁר יִהְיֶה עוֹד מְטֻמָּאתוֹ בוֹ", מַה לְּהַלָּן טוּמְאַת מִקְדָּשׁ, אַף פָּאן טוּמְאַת מִקְדָּשׁ. - וְאֶלָּא, "בָּהּ" לָמָּה לִי? - לְרַבּוֹת נִבְלַת עוֹף טָהוֹר. - הָא אָמְרַתְּ: "בָּהּ" מִיעוּטָא הוּא! - מִשּׁוּם דְּמִיעוּטָא הוּא אַיְיתַר; כְּתִיב: "אוֹ כִי יִגַּע" - דִּבֵּר נְגִיעָה אֵין, דְּלָאו בַּר נְגִיעָה לָא, וּכְתִיב "בָּהּ" - מִיעוּטָא, הָוֶה מִיעוּט אַחַר מִיעוּט, וְאֵין מִיעוּט אַחַר מִיעוּט אֶלָּא לְרַבּוֹת. "יֵשׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה וְאֵין בָּהּ יְדִיעָה בַּסּוֹף - שָׁעִיר הַנַּעֲשֶׂה בְּפָנִים" וכו'. תָּנוּ רַבָּנָן: "וְכִפֶּר עַל הַקֹּדֶשׁ מִטֻּמְאַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" וגו', יֵשׁ לִי בְּעִנְיָן זֶה לְהָבִיא שֵׁשׁ טוּמְאוֹת: טוּמְאַת עֲבוֹדָה זָרָה, וְטוּמְאַת גִּילּוּי עֲרָיוֹת, וְטוּמְאַת שְׁפִיכוּת דָּמִים; בְּעֲבוֹדָה זָרָה הוּא אוֹמֵר: "לְמַעַן טַמֵּא אֶת מִקְדָּשִׁי", בְּגִילּוּי עֲרָיוֹת הוּא אוֹמֵר: "וּשְׁמַרְתֶּם אֶת מִשְׁמַרְתִּי לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת מֵחֻקּוֹת הַתּוֹעֵבֹת וגו' וְלֹא תְטַמְּאוּ בָּהֶם", בְּשִׁפְכוּת דָּמִים הוּא אוֹמֵר: "וְלֹא תְטַמֵּא אֶת הָאָרֶץ", יָכוֹל עַל שֵׁשׁ טוּמְאוֹת הָלְלוּ יְהֵא שָׁעִיר מְכַפֵּר? תַּלְמוּד לוֹמַר: "מִטֻּמְאַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", וְלֹא כָּל טוּמְאוֹת, מַה מָּצִינוּ שֶׁחִלֵּק הַכָּתוּב מִכְּלַל כָּל טוּמְאוֹת - הֲוֵי אוֹמֵר: טוּמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו, אַף כָּאן - בְּטוּמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מִמְּקוֹמוֹ הוּא מוֹבְרָע, חֲרֵי הוּא אוֹמֵר: "וְכִפֶּר עַל הַקֹּדֶשׁ מִטֻּמְאַת" - מְטוּמְאוֹת שֶׁל קוֹדֶשׁ. יָכוֹל עַל כָּל טוּמְאָה שֶׁבַּקּוֹדֶשׁ יְהֵא שָׁעִיר זֶה מְכַפֵּר? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וּמִפִּשְׁעֵיהֶם לְכָל חַטֹּאתָם", חֲטָאִים דּוֹמִין פְּשָׁעִים, מַה פְּשָׁעִים שֶׁאֵינָם בְּנֵי קָרְבָּן, אַף חֲטָאִים שֶׁאֵינָם בְּנֵי קָרְבָּן. וּמִנַּיִן לְיֵשׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה וְאֵין בָּהּ יְדִיעָה בַּסּוֹף שֶׁשָּׁעִיר זֶה תּוֹלֶה? תַּלְמוּד לוֹמַר: "לְכָל חַטֹּאתָם", חַיָּבֵי חֲטָאוֹת בְּמִשְׁמַע. אָמַר מָר, יֵשׁ לִי בְּעִנְיָן זֶה לְהָבִיא שֵׁשׁ טוּמְאוֹת: טוּמְאַת עֲבוֹדָה זָרָה, וְטוּמְאַת גִּילּוּי עֲרָיוֹת, וְטוּמְאַת שְׁפִיכוּת דָּמִים. הַאי עֲבוֹדָה זָרָה הֵיכִי דָּמֵי? אִי בְּמֵזִיד - בַּר קָרְבָּן הוּא, אִי בִּשְׁוֹגֵג - בַּר קָרְבָּן הוּא! - בְּמֵזִיד וְלֹא אַתְרוּ בֵיהּ, בִּשְׁוֹגֵג וְלָא אִתְיְידַע לֵיהּ.

גילוי

ואיצטריך גזרה שוה לאפוקי תרומה. ואם תאמר: אמאי איצטריך גזרה שוה דרבי? כיון דידיעון מקדש מגזרה שוה דטומאה, נילף קודש מדאיתקש למקדש! וליכא למימר תרומה נמי – דאמר קרא "בה" ולא בתרומה. דהשתא ליכא למיפרך: ואימא "בה" ולא קודש, והואיל וקודש הוא בברת כמו מקדש, אבל תרומה לא דמי למקדש. ויש לומר: דאיצטריך גזרה שוה לאיתויי "בה" לרבות נבלת עוף טהור. דלמעט תרומה לא איצטריך, דמהיכא תיתי? דמהיקשא דמקדש לא אתי, מדאיצטריך גזרה שוה דרבי. דלענין קודש נמי דרשינן ליה בפרק בתרא דמכות (יד, ב): **יש** לי בענין הזה להביא שלש טומאות – אבתי איכא טובא, כגון אוכל תרומה בטומאה וטמא ששימש. אלא נקט הני לרבותא, דיש להביא אף על פי שהן חמורות, וכי ממעט להו ממעט נמי אחריני. אי נמי, נקט הני אף על גב דלאו טומאה ממש נינהו אלא בלשון טומאה נכתבו. ואם תאמר: איך יכפר על כולן? הא אמר לקמן (שבועות ח, ב): כפרה אחת מכפר ואינו מכפר שתי כפרות! וליכא למימר דהכי קאמר: יש להביא אחת משלש טומאות. דאם כן אמאי איצטריך "מטומאה ולא כל טומאה" דלא מכפר אלא אחת? תיפוק ליה מ"אחת" דדרשינן מיניה לקמן דאינו מכפר שתי כפרות, ועל כרחך אית לן לאוקמה בטומאת מקדש וקדשיו לפי שחלק הכתוב! ויש לומר: דלא חשיב שתי כפרות אלא כשמכפר מה שקרבן אחר מכפר. וכן משמע לשון הקונטרס דלקמן. תדע, דהא מכפר על הקודש ועל המקדש ולא מיקרי שתי כפרות, כיון שאין קרבן אחר מכפר בענין זה.

בעבודה זרה הוא אומר למען טמא את מקדשי – פירוש: קדושת שמי. והאי קרא במולך כתיב, וקסבר האי תנא מולך היינו עבודה זרה. ופלוגתא היא בפרק ארבע מיתות (סנהדרין סד, א).

וכפר על הקדש – אף על גב דמקדש מיירי כדמוכח לקמן בשמעתין, מכל מקום מדאפקיה רחמנא בלשון קודש משמעינן טומאת קודש. ומדאיתקש ליכא למימר, דאם כן תרומה נמי. **אי** בשוגג בר קרבן הוא – הכא אתי שפיר דפשיטא ליה דלא מכפר אבר קרבן, בדרשינן בסיפא דבריית: חטאים דומיא דפשעים דלאו בני קרבן. אבל לקמן, דפריך אסיפא דבריית גופה דקתני "יכול על כל טומאה שבקודש" וכו' – האי בר קרבן הוא – משמע דבלאו הך דרשה דחטאים דומיא דפשעים פשיטא ליה דלא מכפר אבר קרבן, ונראה דפשיטא ליה משום דאתי מקל וחומר משעיר המשתלח, דמכפר על כמה עבירות ומרובה כפרתו אפילו הבי אינו מכפר אבר קרבן, כדדרשינן ביה התם חטאים דומיא דפשעים, וכל שכן אבר קטלא ואבר מלקות דלא מכפר. כדמוכח התם, דאמר: חייבי מלקיות שעבר עליהן יום הכפורים וחיבטן, ופריך: פשיטא, מאי שנא מחייבי חטאות ואשמות ודאין. ואם תאמר: ונוקי כגון דאתייתר ליה סמוך לשקיעת החמה! ויש לומר: דהאי נמי נפקא לן מסיפא דבריית דלא תלי ליה. **במזיד** ולא אתרו ביה – ואם תאמר: הא לא אתיא לכלל חטאת! ויש לומר: דהשתא דמוקי במזיד – לא הוי חטאים אלא פשעים, ובפשעים לא בעינן דאתיא לכלל חטאת, דכולהו לאו בני חטאת נינהו. אבל גבי שפיכות דמים קשיא, דמוקי ליה בשוגג ולא אתייתר ליה – והא לא אתי לכלל חטאת! ואין לומר: הואיל ואתי לכלל גלות אתי לכלל חטאת קרינא ביה, דהא מוקי להו נמי בהנך דלאו בני גלות נינהו. ויש לומר: אף על גב דלא אתי לכלל חטאת – אין לחוש, כיון דחלי נמי אטומאת מקדש וקדשיו דאתי לכלל חטאת. וכן משמע לקמן דפריך: וניכפר פנימי אדידיה ואדחיצון, ואף על גב דכפרת חיצון לא אתי לכלל חטאת. ואם תאמר: והיאך אפשר לאוקמה במזיד? והא לא משכחת ביה כפרת חיצון, דהיינו אין בה זה! ויש לומר: דאין לחוש, דמוקמא כפרת חיצון אטומאת מקדש וקדשיו גרידא. ואם תאמר: והיכי מצי לאוקמה במזיד ולא אתרו ביה? הלא בגדי כהונה מכפרין על אלו שלש עבירות: אפרו על עבודה זרה, כתונת על שפיכות דמים, ומכנסים על גילוי עריות! ויש לומר: דבעי למימר ששעיר הפנימי יכפר עמהם, וזה בלא זה לא יועיל. ואף על גב דלקמן פריך: וניכפר פנימי אדידיה ואדחיצון, ולא בעי למיפרך: וניכפרו תרוויהו אהד. דשתי קרבנות ודאי אין סברא שיבואו לכפר על דבר אחד, אבל זה אפשר דבגדי כהונה יכפרו עם קרבן דבר אחר.

בשוגג ולא אתייתר ליה – ואם תאמר: והמקשה מה היה סבור? דהא כי מוקמינן ליה בטומאת מקדש וקודש – איירי נמי בשוגג ולא אתיידע ליה, דהיכא דאתיידע ליה בר קרבן הוא! ויש לומר דמטומאת מקדש וקדשיו אתי שפיר, דאיכא לאוקמה במזיד ואפילו אתרו ביה, דליכא כרת. ומשום הכי פריך טפי אהנך שלש טומאות, דאיכא למיפרך בין בשוגג בין במזיד. אבל קשיא, דאטומאת מקדש וקדשיו נמי איכא למיפרך אמזיד: אי במזיד בר מלקות הוא, דחייבי כריתות שלקו נפטרו מידי כריתתן!

גילוי

אי נמי בחנך דלאו בני גלות – הרבה שנויין במסכת מכות (פרק שני) כגון שהרגו דרך עלייה, או מי שיצאה אבן מתחת ידו והוציא הלה ראשו וקבלה. **מה** חלק – בטומאת מקדש מאחר טומאות. **דמייתי עולה ויורד** – ושאר שגגת בעבירה בקרבן קבוע. **דמייתי שעירה ולא כשבה** – ובשאר כריתות או כשבה או שעירה. חלק להקל קאמרינן – האי "מה מצינו שחלק" חילוק שהוא להקל מיבעי לן לאשכוחי, דומיא דשעיר המפנימ, דקולא הוא, שיחיד מתכפר בקרבן צבור שלא חסר בו ממון משלו. **והאי** חלוק להחמיר – שאם לא ימצא שעירה אלא בדמים יקרים יביאנה בעל כרחו. **ואימא** יולדת – שאם עבר עליה יום הכפורים אוכלת בקדשים בלא קרבן. **ולא לכל טומאתם** – וקרבן יולדת אינו בא לכפרה, אלא לטהרה מטומאתה לאכול בקדשים. **ולרבי שמעון דאמר כו'** – במסכת נדה בפרק "המפלת" (לא, ב). **יולדת חוטאת היא** – שכשכורעת לילד נשבעת שלא תזקק לבעלה. **ממקומו הוא מוכרע** – ואיזהו לא צריך להך דרשה דחלק. "מה חלק דמייתי צפרים" לא גרסינן, שאין זה להקל, שהצפרים אינן קריבין ולבד הקרבן הם באין שבעה ימים לפני הקרבן. והכי גרסינן: אימא מצורע. וחלק דיחיד לא מיצטריך לפרושה, דהא פריש גבי קושיא דיולדת ומאי חילוק דמייתי בעולה ויורד, והיא גופה איתא במצורע. **שבעה דברים** – מפרש במסכת ערכין בפרק "יש בערכין". אלמא על חטאת אחר קרבן דיליה. **התם** מנגעיה **איכפר** ליה – בצער נגעו נתכפר לו העון. **ואימא נזיר ממא** – דכתיב (במדבר ו) "וביום השמיני יביא שתי תורים". **ולא לכל טומאתם** – וכי מייתי נזיר קרבן למיחל עליה נזירות טהרה מייתי, כדכתיב (שם) "והזיר לה' את ימי נזרו והימים הראשונים יפלו", וגזרת הכתוב הוא דלא חיילא נזירות עד דמייתי קרבן. **דרבי אלעזר הקפר** – במסכת תענית (יא, א). **חוטא הוא** – שציער עצמו מן היין. **כי היכי דעביד לפני ולפנים** – דמפרש לעיל במנינא אחת למעלה ושבע למטה מדם הפר וכן מדם השעיר, ואתא האי "וכפר על הקדש" לאיתויי היכל. שיעשה כמו כן על הפרוכת מבחוץ. **נייתי פר ושעיר אחריני קא משמע לן** – "וכפר" מההוא גופיה, והדר כתיב "וכן יעשה" לפרושי מה היא כפרה שהכתוב מצוה עליו, שיהא ככל אשר עשה לפנים. **מינה משמע** – ואייתר ליה "וכפר על הקדש" לדרשה. **הכי גרסינן: מאי ניהו יש בה ידיעה כו'** – ולא גרסינן "טומאה במקדש מאי ניהו". והכי פירושא: קתני מה פשעים שאינן בני קרבן אף חטאים. ומאי ניהו טומאה דממעיט מהאי קרא – ההיא דבת קרבן, ואיזו – זו שיש בה ידיעה בתחלה וידיעה בסוף. **האי בר קרבן** – עולה ויורד הוא, ולמה לי למימר דלא ניכפר האי שעיר עלה? **סמוך לשקיעת החמה** – ערב יום הכפורים, ולא היה שהות להביא קרבנו.

ניתלי

גילוי עריות כו' אי במזיד בר קטלא הוא – ובהנך דליכא קטלא אלא כרת ליכא לאוקומה, דהא איכא למיפרך: בר מלקות הוא, כדפרישית. **ואימא** יולדת – פירש הקונטרס: יולדת שעבר עליה יום הכפורים ואין צריכה להביא קרבן. ואף על גב דאם כן לא אתי לכלל חטאת – אין לחוש, כיון דבטומאת מקדש וקדשיו אתי לכלל חטאת, בדפרישית לעיל. ולא מקרי נמי פעמים בשנה, דהואיל ואין זמנה קבוע אלא פעם אחת בשנה. אבל קשה: דהא בר קרבן הוא, ואיך יכפר על בר קרבן? ויש לומר: דהואיל וקרבן יולדת לא אתי לכפרה אלא להכשיר בקדשים – אין זה בר קרבן. אפילו לרבי שמעון דאמר יולדת חוטאת היא, מכל מקום עקרו אינו אלא להכשיר בקדשים. אבל קשה: מאי פריך? דאי פריך שלא תצטרך להביא קרבן כלל – הוה ליה לשנויי כדתמשנ גבי שעיר המשתלח בפרק בתרא דכריתות (כו, א) דיולדת כי קמייתי קרבן – לאישתרויי בקדשים, ואנאי נמי מצי דלא מייתי אלא כדי למיחל עליה נזירות שהרה? לכך נראה לרבינו תם: דהכא מספק יולדת פריך, כגון ספק אם נפל הפילה אם רוח הפילה. ולא הוזקקו עוברה, דאי הוזקקו בתר רובא אזלינא דכתמהו בפרק "המפלת" (נדה כט, א). או לא הרגישה שהפילה, דלאו בת קרבן היא. ואף על גב דמייתא חטאת העוף על הספק דכאמרינן בסוף נדה (עב, א), לא חשיב בר קרבן, מידי דהוה אחייבי אשמות תלויין דלא חשיבי בני קרבן בפרק בתרא דכריתות (כה, ב) כיון דראין באין אלא על הספק. ועוד, דהא איכא עולת העוף שאין מביאין על הספק. והשתא פריך הכא דיולדת לה השעיר עד לאחר יום הכפורים שתביא חטאת העוף. וכן כל דני דבסמוך. אבל בפרק בתרא דכריתות (כו, א) פריך לא תביא כלל, דהשתא אתי שפיר דלא משני הכא דנדמשני התם.

אמר קרא לכל חטאתם – ואם תאמר: קרבן יולדת נמי איקרי חטאת! ויש לומר: דבעי שבא על חטאת דומיא דפעמים. ולא מצי לשנויי: אמר קרא "וכפר", דבילודת נמי כתיב "וכפר", והיינו שמכפרה ומטהרה לאכול בקדשים. **ואימא** מצורע – ומאי חלק רבו'. ואם תאמר: והא מייתי נמי אשם! ויש לומר: בחטאת שלו מידמא חלק להקל. **על** שבעה דברים נגעים באין – תימה: והא לא מייתי בעלמא קרבן אחר עבירות אלא כשהוא מצורע, והיכי תיסק אדעתין דאחטאה קמיירא? ונראה לרבינו יהודה בן נתן: דסלקא דעתין דאתרוייהו מייתי, לכפרה ולאשתרויי בקהל. ומשני דלאו לכפרה מייתי אלא לאשתרויי בקהל. **אימא** נזיר טמא – פירוש: ולא ידע שנטמא, ומאי חלק – דמייתי תורין. אף על גב דמייתי נמי אשם, מכל מקום הקרבן שחייבו הכתוב לבד מאשם חלק להקל.

ולרבי אלעזר הקפר דאמר נזיר חוטא הוא רבו' – ואם תאמר: והא לא איקרי חוטא אלא לפי שציער עצמו מן היין, והשתיר אינו בא לכפר אלא על הטומאה! ויש לומר: כיון שעל ידי הטומאה בא לו שציער עצמו מן היין פעם שניה, דכאמר בנזיר (ג, א) ששנה בחטא, קרינן ביה וכפר מטומאתו. ודוקא לרבי אלעזר הקפר, אבל לרבנן – אפילו נטמא במזיד הקרבן אינו בא על החטא, דהא אפילו נטמא באונס דלאו חוטא הוי, לרבנן מביא קרבן. ר"מאשר חטא על הנפש" הוי לרבנן לשון חסרון, כמו "והייתי אני ובני שלמה חטאים", וכמו (שופטים כ) "אל השערה ולא יחטיא". ו"לכל חטאתם" ליכא לפרושי הכא לשון חסרון הוה, דהא דומיא דפעמים כתיב.

דאתידע ליה סמוך לשקיעת החמה – ואם תאמר: הא נמי נילף משעיר המשתלח, דבדידיה נמי דרשינן חטאים דומיא דפעמים! ויש לומר: דלא דרשינן ביה דומיא דפעמים אלא לענין אם נודע לו מבעוד יום, שראוי להביא קרבן, אבל סמוך לשקיעת החמה לא חשיב בר קרבן. להכי אייתר בשעיר הפנימי חטאים דומיא דפעמים, דאפילו אתיידע ליה סמוך לשקיעה לא תלי.

ומאי

**וְלֹא יְדִיעָה נָמִי, הֵיכִי דָּמֵי? אִי בְּמֵזִיד בַּר קְטָלָא הוּא, אִי בְּשׁוֹגֵג - בַּר קָרְבָּן הוּא! - בְּמֵזִיד וְלָא אַתְרוּ בֵיהּ, בְּשׁוֹגֵג וְלָא אִתְיְדַע לֵיהּ. שְׁפִיכוּת דָּמִים נָמִי, הֵיכִי דָּמֵי? בְּמֵזִיד - בַּר קְטָלָא הוּא, אִי בְּשׁוֹגֵג - בַּר גָּלוּת הוּא! - בְּמֵזִיד וְלָא אַתְרוּ בֵיהּ, בְּשׁוֹגֵג וְלָא אִתְיְדַע לֵיהּ. אִי נָמִי, בְּהָנֵךְ דְּלָאו בְּנֵי גָּלוּת נִינְהוּ. אָמַר מָר: יָכוֹל עַל שֵׁשׁ טוּמְאוֹת הַלָּלוּ יְהֵא שָׁעִיר מְכַפֵּר? תַּלְמוּד לוֹמַר: "מִטֻּמְאוֹת", וְלֹא כָּל טוּמְאוֹת, מַה מְּצִינוּ שֶׁחָלַק הַכָּתוּב מִכֹּלָּל כָּל הַטּוּמְאוֹת - בְּטֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו, אַף כָּאן - בְּטוּמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. מַאי חִלּוּק - דְּמַיְיתֵי בְּעוֹלָה וְיוֹרֵד? אֵימָא: עֲבוֹדָה זָרָה, וּמַאי חִלּוּק - (סימן: עֲבוֹדָה זָרָה יוֹלֶדֶת מְצוֹרָע נָזִיר (וכו')) דְּמַיְיתֵי שְׁעִירָה וְלֹא כְּשֶׁבָּה! אָמַר רַב כָּהֲנָא: אֲנַן חִלּוּק לְהֶקֵּל קָאָמְרִינַן, וְהַאי חִלּוּק לְהַחְמִיר הוּא. - אֵימָא: יוֹלֶדֶת, דְּחִלּוּק, דְּמַיְיתָא עוֹלָה וְיוֹרֵד! אָמַר רַב הוֹשַׁעְיָא: "לְכָל חַטֹּאתָם", וְלֹא לְכָל טוּמְאָתָם. וּלְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי דְּאָמַר: יוֹלֶדֶת נָמֵי חוֹטֵאת הִיא, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? - רַבִּי שִׁמְעוֹן לְטַעֲמֵיהּ, דְּאָמַר: מִמְּקוֹמוֹ הוּא מוּכְרָע. אֵימָא: מְצוֹרָע! אָמַר רַב הוֹשַׁעְיָא: "לְכָל חַטֹּאתָם", וְלֹא לְכָל טוּמְאָתָם. וּלְרַבִּי שִׁמְעוֹאל בַּר נַחְמָנִי דְּאָמַר: עַל שִׁבְעָה דְּבָרִים נִגְעִים בָּאִין, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? - הָתָם נִגְעֵיהּ דְּאִצְטְפֵּר לֵיהּ, וְקָרְבָּן לְאִישְׁתְּרוֹיֵי בְּקָהָל. - וְאֵימָא: נָזִיר טָמֵא, דְּחִלֵּק, דְּמַיְיתֵי תּוֹרִים וּבְנֵי יוֹנָה! אָמַר רַב הוֹשַׁעְיָא: "לְכָל חַטֹּאתָם", וְלֹא לְכָל טוּמְאָתָם. וּלְרַבִּי אֶלְעָזָר הַקַּפָּר דְּאָמַר: נָזִיר נָמֵי חוֹטֵא הוּא, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? - סָבַר לָהּ כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, דְּאָמַר: מִמְּקוֹמוֹ הוּא מוּכְרָע. אָמַר מָר, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מִמְּקוֹמוֹ הוּא מוּכְרָע, הֲרֵי הוּא אוֹמֵר: "וְכִפֶּר עַל הַקֹּדֶשׁ מִטֻּמְאוֹת" - מִטּוּמְאָתוֹ שֶׁל קוֹדֶשׁ כו'. שֶׁפֵּר קָאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן'. וְרַבִּי יְהוּדָה מָיְיתֵי לֵיהּ, כִּי הֵיכִי דְּעָבִיד לְפָנִים וְלִפְנִים הָכִי נַעֲבִיד בַּהֵיכָל. - וְרַבִּי שִׁמְעוֹן? הַהוּא מִ"וְכֵן יַעֲשֶׂה" נָפְקָא. - וְרַבִּי יְהוּדָה? אִי מֵהָהִיא, הָוָה אָמְינָא: נַיְיתֵי פַּר וְשָׂעִיר אַחֲרִינֵי וְנַעֲבִיד, קָא מַשְׁמַע לָן. - וְרַבִּי שִׁמְעוֹן? "וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאֹהֶל מוֹעֵד" - מִינַּיהּ מַשְׁמַע. אָמַר מָר: יָכוֹל עַל כָּל טוּמְאוֹת שֶׁבַּקֹּדֶשׁ יְהֵא שָׁעִיר זֶה מְכַפֵּר? תַּלְמוּד לוֹמַר: "מִפִּשְׁעֵיהֶם לְכָל חַטֹּאתָם" וגו'. מַאי נִיהוּ? יֵשׁ בָּהּ יְדִיעָה בְּתַחִלָּה וְיֵשׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּסּוֹף, הַאי בַּר קָרְבָּן הוּא! - לָא צְרִיכָא, דְּאִתְיְדַע לֵיהּ סָמוּךְ לִשְׁקִיעַת הַחַמָּה; סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמְינָא אִדְּמַיְיתֵי

ניתלי

ומאי ניהו אין בה ואין בה – ולא בעי למימר אין בה ואין בה. ואי משום דהא שעירי הרגלים ושעירי ראשי חדשים מכפרים, סלקא דעתך נפיך מיפך – כתיב התם "לה'", חטאת שאין מכיר בו אלא ה'. ואפילו לרבי שמעון דלא דריש "לה'", לא הוה מצי למימקט מאי ניהו אין בה ואין בה, משום הקישא דמתניתין: על מה שזה מכפר ומה שזה מכפר.

ונכפר כפרה גמורה – ואם תאמר: ומי עדיף משעיר המשתלח דאינו אלא תולה, כדאמר בפרק בתרא דבריחות (כה, א) דחייבי חטאות ואשמות ודאין חייבים להביא אחר יום הכפורים? ויש לומר: דהכא ממשמעות דקרא קא פריך, ד"וכפר לכל חטאתם" משמע שמכפר לגמרי כל החטא. אבל גבי שעיר המשתלח לא כתיב "לכל חטאתם" אלא גבי וידוי ולא גבי כפרה.

מאי לכל חטאתם דאתי לכלל חטאת – תימה: דפריך בפרק בתרא דבריחות (כו, א) גבי שעיר המשתלח: אימא כי מתיידע אחר יום הכפורים נמי לא מייתי חטאת! ואמאי? הא בדידיה נמי כתיב "לכל חטאתם"! ויש לומר: דהתם נמי, כיון שנודע לו קודם יום הכפורים שהיה בספק, והיה לו להביא אשם תלוי, אלא שעשיר המשתלח מכפר – אפילו כשנודע לו אחר יום הכפורים ידיעה ודאית לא יצטרך להביא חטאת, דשפיר מיקרי אתי לכלל חטאת דהוא ואתא לכלל אשם. אבל פשיטא, היכא דלא נודע לו כלל, אפילו ידיעת ספק קודם יום הכפורים – שיביא חטאת בשיודע לו, מדרשה ד"כל חטאתם" כדדריש הכא. אי נמי, גבי שעיר המשתלח ליתי לן למידרש דוקא הנך דאתו לכלל חטאת, שהרי מכפר על במה עבירות שאינן כלל בני קרבן, על עשה ועל לא תעשה ושאר עבירות. אי נמי, שעיר המשתלח עדיף, שתולה כי אתיידע ליה סמוך לשקיעת החמה, כדפרישית.

[שייך למשנה לעיל ב, א] **מה** פנימי אין מכפר אלא על דבר שיש לו ידיעה אף חיצון וכו' – ואם תאמר: התינח לרבי שמעון דלא דריש חטא שאין מכיר בו אלא ה', דאיצטריך היקשא לאכפר חיצון ארגלים, אלא לרבי יהודה אמאי איצטריך היקשא? הא על כרחך חיצון מכפר אאין בה ויש בה, דבמאי מוקמת ליה? דליכא למיפך דנפיך מיפך חיצון ארגלים, דהא כתיב "לה'" חטאת שאין מכיר בה אלא ה'! ואין לומר דאיצטריך היקשא דלא מכפר אשאר עבירות אלא בטומאת מקדש וקדשיו, דהמלשן מתניתין משמע דאיצטריך אאין בה ויש בה! ויש לומר: דאי לאו היקשא הוה מוקמינן כפרת חיצון באין בה ואין בה דטומאת מקדש וקדשיו, וכפרת ראש חדש ודרגלים באין בה ואין בה בשאר עבירות, ולא הוי דרשינן: דואיל וחזה בא בזמן קבוע, מזה זה אין מכפר אלא על טומאת מקדש וקדשיו כו' כדדריש תנא דבי רבי ישמעאל, אלא הוי דרשינן: מה זה מכפר אאין בה ואין בה אף זה כו'. אבל השתא דאיכא היקשא לחיצון מפנימי, צ"ל כרחך דרשינן כדדריש תנא דבי רבי ישמעאל. **ניכפר** פנימי אדידיה ואדחיצון – אף על גב דלא אתי לכלל חטאת אין לחוש, כדפרישית לעיל.

ונפקא מינה היכא דלא עבד חיצון – ואם תאמר: אם בן חיצון למה בא בכלל? ויש לומר: משום טומאה שאירעה בין זה לזה. **כפרה** אחת מכפר ואין מכפר שתי כפרות – ואם תאמר: אמאי לא משני דאי מכפר נמי אדחיצון אם כן תהיה כפרה זו פעמים בשנה? ויש לומר: דאין לחוש, כיון דעיקר כפרתו התכוונה בו, דהיינו יש בה ואין בה, לא תהא אלא פעם אחת בשנה. ואם תאמר: תיפוק ליה מדאיתקש חיצון לפנימי דבעינן שלא תהא כפרת חיצון אלא פעם אחת בשנה! תדע, מדקאמר בסמוך גבי חיצון: האי שעירי רגלים ושעירי ראשי חדשים מכפרין, פירוש: ואם בן הוא פעמים בשנה, וכן לקמן פריך: והא כי כתיב "אחת" בשעיר הפנימי כתיב! ומשני: מדאתקש חיצון לפנימי. ובסמוך נמי דפריך: וניכפר חיצון אדידיה ואדפנימי – לישני דאין חיצון מכפר שתי כפרות, מדאיתקש! ויש לומר: דכיון דלא כתיב "אחת" בגופיה דחיצון, אלא דליף בהיקשא, לית לן למעוטי שלא יכפר פנימי אדחיצון וחיצון אדפנימי. ואדרבה, מכח היקשא אית לן לומר: על מה שזה מכפר זה מכפר, ומכח האיתקוש להדדי הוא דפריך. אבל חיצון וראשי חדשים ודרגלים, דלא איתקוש להדדי, פריך בסמוך שפיר: הא שעירי רגלים ושעירי ראשי חדשים מכפרים. דלעיל בפרת אחרים הוי כאילו כתיב "אחת בשנה" בגוף הדיבור. **וניכפר** חיצון אדידיה ואמאי דעביד פנימי – ואם תאמר: המקשה דלא ידע דך דרשה "אחת בשנה", אמאי לא פריך דליכפרו או ליתלו תרוייהו אפנימי ותו לא? ויש לומר: דאהך קושיא ודאי ידע שיתרץ לו "אחת בשנה", הוואיל וחיצון אינו מכפר כפרה אחרת אלא זו. אבל אפירכא דפריך: וניכפר חיצון אדידיה ואדפנימי – לא מיתסבר ליה למקשה דנימעוט מ"אחת בשנה", כיון דעיקר כפרתו לא הוי דפנימי. אי נמי יש לומר, דסברא הוא שלא יבאו שניהם על דבר אחד ולא יוציא זה בלא זה. וזה אין סברא לומר, שיוציא ולא בא חיצון אלא משום טומאה שאירעה בין זה לזה. והשתא אתי שפיר דקאמר לעיל: ונפקא מינה היכא דלא עביד חיצון, ולא קאמר: ונפקא מינה להגן ביני וביני. דהיכא דעביד חיצון אחר כך לא יכפר פנימי אדחיצון, כדי שלא יבא חיצון אטומאה שאירעה בין זה לזה בלבד. ואם תאמר: ונימא דלעולם אתו תרוייהו אדפנימי לחודיה, ודוי פנימי לתלות וחיצון לכפרה! ויש לומר: דאי חיצון מכפר לגמרי, אם כן לא אתי לכלל חטאת, והיאך יתלה על זה פנימי? **לטומאה** שאירעה בין זה לזה – הכא לא קאמר: ונפקא מינה להיכא דלא עבד פנימי, כדקאמר לעיל. דפנימי קרב קודם חיצון, ואי ליכא אלא חד – יעשו פנימי ולא חיצון.

כפרה זו לא תהא כו' – פירש הקונטרס: דלאו היינו קרא דלעיל. ונראה דסברתו, דלא מצינן למדרש דך דרשה מקרא קמא אף על גב דכתיב ביה נמי "אחת בשנה", משום דלא סגי דליכתוב "אחת" בלא "שנה", ולא מצינו למידרש מיניה אלא דרשה קמייתא דאין מכפר שתי כפרות. (ורש"י) [ורבינו יצחק] מפרש דהא דרשה נמי שמעינן מקרא קמא, מדלא כתיב "אחת בעשור", וכתיב "בשנה". וקרא אחרינא איצטריך לשום דרשה.

אלא

ניתלי ליה – מן היסורים. **מאי קשיא ליה** – דאמר: ומנין שעל זה מכפר? הא יליף לה דעל שאינה בת קרבן מכפר, וזו אינה בת קרבן, ואתיא ליה מחטאים דומיא דפשעים! **ניפוך ניפך** – זה יכפר על שאין בה ידיעה בתחלה ויש בה ידיעה בסוף דלא אתי לכלל קרבן, והחיצון יתלה על שיש בה ידיעה בתחלה ואין בה ידיעה בסוף, ולהכי איצטריך "לכל חטאתם"! **לכל חטאתם** – ולא כתיב "מפשעיהם וחטאתם", לומר: עבשיל הוא בפשע, שאינו בר קרבן, ויתלה עליו עד שיבא לכלל חטאת. **שאם מת** – קודם שיוודע לו. **מיתה ממרקת** – דדבי אמרינן בפרק בתרא דיומא (פה, א) שמיתה ממרקת כל העונות שעשה תשובה עליהן ואין התשובה גומרת כפרתן ולא יום הכפורים גומר כפרתן, כגון עבירות חמורות. **וניכפר פנימי אדידיה** – לתלות על שיש בה ידיעה בתחלה ואין בה ידיעה בסוף. **ואדחיצון** – על שאין בה ידיעה בתחלה ויש בה ידיעה בסוף. הכי גרסינן: ונפקא מינה להיכא דלא עבד חיצון – אם לא היה להם שעירים בכל השנה. **אמר קרא אחת** – "וכפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה", ובמזבח הפנימי כתיב, שמכפר עליו מדם הפר ושעיר, פר להכהנים ושעיר לעם. והכא קרא יתירא הוא, דלמאי איצטריך? אי לאורויי לך שדם חטאת הכפורים מכפר עליו – בהדיא כתיב ב"אחרי מות": "ויצא אל המזבח אשר לפני ה' וכפר עליו" וגו'! אלא לדרשה אתא, וקאמר "אחת" דאין כאן אלא כפרה אחת. **אמר קרא אחת בשנה** – תרי זימני כתיבי "אחת בשנה": "וכפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה מדם חטאת הכפורים", "אחת בשנה יכפר". ברישיה דקרא סמך "אחת" ל"וכפר על קרנותיו", ודרשינן מיניה "וכפר אחת" שאין כאן אלא כפרה אחת, לימד שאינו מכפר כפרה אחרת. ובסיפא דקרא סמך "יכפר" ל"בשנה", דכתיב "אחת בשנה יכפר", לומר שאין אחד מכל קרבנות השנה מכפר כפרה זו אלא זה בלבד. **ולרבי שמעאל דאמר וכו'** – בשילהי "ידיעות הטומאה" (שבועות יט, ב) מוקמינן דלא בעי רבי ישמעאל ידיעה בתחלה בקרבן עולה ויורד.

כפרתן

כפרתן שוה – ונפקא מינה לטומאה שאירעה בין זה לזה. **אלא למאי הלכתא איתקש** – לתואיל דלאו לידיעה איתקוש בדתנן במשנה. אינו מכפר בשאר עבירות – אלא בטומאת מקדש וקדשיו כדדרשינן לעיל. **מאי שנמא דרבי יהודה** – דאמר: כל האחרים מכפרין על שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף חוץ משל יום הכפורים. **לחטאת לה'** – בשל ראש חדש כתיב. **הביאו כפרה** – להפיס דעתה של לבנה. **אם כן** – דלכדרבי שמעון בן לקיש לחודיה הוא דאתא. **ונכפר נמי אשאר עבירות** – כל חטא שלא נודע, דהא קרא סתמא כתיב. **וזה בא בזמן קבוע** – שעיר יום הכפורים דחיצון. **מה זה אינו מכפר כו'** – דהא איתקש לפנימי. **הא נמי בדתנא דבי רבי ישמעאל** – הואיל וזה בא כו', ויליף להו אי מדרשא חדש אי מדיום הכפורים. **מיומא כפרתו** – של יום הכפורים, שהוא מכפר על כל עבירות, תאמר ברגלים. ואף על גב דכתיב בהו "לכפר" – אינמא לא מכפרי אמידי דעון ברת.

התם

אֲלָא אַחַת בְּשָׁנָה. וּלְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל דְּאָמַר: אֵין בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה וְיֵשׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּסּוֹף – בַּר קָרְבָּן הוּא, שְׂעִיר הַנַּעֲשֶׂה בְּחוּץ אַמַּאי מְכַפֵּר? - עַל שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה לֹא בַּתְּחִלָּה וְלֹא בַּסּוֹף. - הַאי שְׂעִירֵי הֲרֶגְלִים וּשְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים מְכַפְּרִין! - סָבַר לָהּ כְּרַבִּי מֵאִיר, דְּאָמַר: כָּל הַשְּׂעִירִים כַּפָּרָתָן שָׁוָה עַל טוּמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו. - אֶלָּא לְמַאי הִלְכְתָא אִיתְקַשׁ חִיצּוֹן לְפָנִימִי? - מָה פְּנִימִי אֵינוֹ מְכַפֵּר בִּשְׁאָר עֲבֵירוֹת, אַף חִיצּוֹן אֵינוֹ מְכַפֵּר בִּשְׁאָר עֲבֵירוֹת. "עַל שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה וְלֹא בַּסּוֹף - שְׂעִירֵי הֲרָגִלִים וּשְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים מְכַפְּרִין, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה". אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: מַאי מַעֲמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה? אָמַר קְרָא: "וְשָׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת לַה'", חַטָּא שָׁאֵין מַכִּיר בּוֹ אֶלָּא ה' - וְהָאי מִיבָּעֵי לֵיהּ לְבִדְרִישׁ לְקִישׁ, דְּאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: מָה נִּשְׂתַּנְּתָה שְׂעִיר שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ "לַה'"? אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: שְׂעִיר זֶה יְהֵא כַּפָּרָה עַל שֶׁמִּעַטְתִּי אֶת הַיָּרֵחַ! - אִם כֵּן, לֵימָא קְרָא: "עַל ה'", מַאי "לַה'"? לְבַאֲמָרָן. - וְאֵימָא: כּוּלֵּיהּ לְהָכִי הוּא דַּאֲתָא! - אִם כֵּן, נֵימָא קְרָא: "חַטָּאת ה'", מַאי "לַה'"? שְׁמַע מִינָּה תַּרְתֵּי. - וְנִכַּפֵּר נַמִי אֲפִילּוּ בִּשְׁאָר עֲבֵירוֹת! - תָּנָא דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: הוֹאִיל וְזֶה בָּא בִּזְמַן קָבוּעַ וְזֶה בָּא בִּזְמַן קָבוּעַ, מַה זֶּה אֵינוֹ מְכַפֵּר אֶלָּא עַל טוּמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו, אַף זֶה אֵינוֹ מְכַפֵּר אֶלָּא עַל טוּמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו. אַשְׁכְּחַן שְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים, שְׂעִירֵי הֲרָגִלִים מַנָּלַן? וְכִי תֵּימָא: הָא נַמִי כִּדְתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל - אִיכָּא לְמֵימַר: אִי מִדְּרָאשׁ חֹדֶשׁ, שֶׁכֵּן תָּדִיר! אִי מִדְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, שֶׁכֵּן מְרוּבֶּה בְּפָרָתוֹ! וְכִי תֵּימָא,

הא

אלא פעם אחת בשנה – אף על גב דכי מתעידע ליה אחר יום הכפורים מביא חטאת, מכל מקום בפרה זו של תלוחה אינה אלא פעם אחת. אי נמי, לא מיקרי פעמים בשנה אלא כשנמנן קבוע. ולרבי ישמעאל דאמר לא בעי ידיעה בתחלה כו' – ופשיטא ליה להתלמוד דלא בעי אפילו ידיעת בית רבו, לפי המסקנא דמוקי (שבועות ה, א) מתניתין כרבי, דלא מסתבר ליה שיסבור שום תנא ידיעת בית רבו שמה ידיעה אלא רבי. **חיצון** אמאי מכפר – וליכא למימר שיתלה על שיש בה ויש בה היכא דאתעידע ליה סמוך לשקיעת החמה, דהאי בר קרבן הוא. אף על גב דגבי שעיר הפנימי אי לאו קרא דחטאים דומיא דפשעים הוה אמינא דחולה, מכל מקום הואיל וגלי לך קרא דהם דלא מכפר אמידי דבר קרבן – סברא הוא דכולהו נמי לא מכפרי. והשתא אתי שפיר הא דקאמר לקמן אמילתיה דרבי שמעון אשעירי רגלים על ברחך אין מכפרים אלא אאין בה ואין בה, ולא מוקמינן אלא איש ויש בה ואתעידע ליה סמוך לשקיעת החמה. אבל אין נראה לומר דהא דלא קאמר הכא דמכפר איש בה ויש בה ואתעידע ליה סמוך לשקיעת החמה משום דחיצון איתקש לפנימי, ובסמוך דקאמר אלא למאי הלכתא איתקש להדדי הוה מצי למימר דאיתקש להכי אלא דבלאו הכי משני שפיר. דלקמן אמלתיה דרבי שמעון גבי שעירי רגלים לא יתיישב בכך. **על** שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף – ואם תאמר: ולרבי ישמעאל בפנימי נמי וניתני דפנימי מכפר אאין בה ואין בה, ושעיר החיצון איש בה ואין בה, דהא אין בה ואין בה אתי לכלל חטאת לרבי ישמעאל! ויש לומר: דמכל מקום טפי אתי לכלל חטאת יש בה ואין בה, דדבר שיש בה ידיעה מעיקרו בקל יכול לזכור מדבר שלא היתה לו ידיעה מעולם. ולפי המסקנא דרבי ישמעאל סבר לה כרבי מאיר דכל השעירים כפרתן שוה – אתי שפיר, דלא מצי למימר נפיך מיפך דהא בראש

חדש כתיב "לה'" שאין מכיר בו אלא ה'. ואם תאמר: לרבי ישמעאל, למאי איצטריך "לכל חטאתם"? ויש לומר: בי היכי דלא נימא דנכפר כפרה גמורה. **סבר** לה כרבי מאיר – לאו דוקא כרבי מאיר, דרבי מאיר בעי ידיעה בתחלה, דקתני לקמן דכולהו מכפרין על שאין בה ידיעה בתחלה ויש בה ידיעה בסוף, ואילו לרבי ישמעאל האי בר קרבן הוא. **מאי** טעמא דרבי יהודה – ואם תאמר: מאי קבעיא הא על ברחך ליכא לאוקומה לכפרה דרגלים ודראשי חדשים אלא באין בה ואין בה, דאיש בה ידיעה בתחלה או בסוף פנימי וחיצון מכפרין! ויש לומר: דבעי, מאי טעמא דמספרי אשוגאת מקדש וקדשיו? אימא בשאר עבירות: אי משום בנין אב דתני דבי רבי ישמעאל – הא איכא למיפרך כדפריך בסמוך: מה ליום הכפורים שכן מרובה כפרתו! ומשני: "לחטאת לה'", חטאת שאין מכיר אלא ה', וכיון דמספר אאין בה ואין בה – לא שייך למיפרך: מה ליום הכפורים כו', דגילוי מילתא בעלמא הוא דחטאת דקרא היינו טומאת מקדש וקדשיו, כדאמר בסמוך. **שעיר** זה יהא כפרה עלי – פירש בערוך: שעיר זה כפרה לישראל, ועלי לקבוע זמן כפרה זו, וקבעתי בראש חדש להפיס דעתה של ירח. **הואיל** וזה בא בזמן קבוע – פירש הקונטרס: שעיר חיצון. וכן צריך לומר, דאי מפנימי גמר, בסמוך דפריך: מה ליום הכפורים שכן מרובה כפרתו – הוה ליה למיפרך: שכן נכנס דמה לפני ולפנים. ועוד, אדיליף מפנימי – לילף משעיר המשתלח דמכפר אשאר עבירות. אף על גב דשעיר המשתלח אין קרבן, פנימי נמי לאו קרבן גמור הוא, דנשרף חוץ למחנה, ואית לן למילף טפי משעיר המשתלח דהוי חוץ מחוץ. אבל השתא דגמר מחיצון ניחא טפי, דדמו אהדדי טפי משעיר המשתלח. וניחא נמי דאיצטריך לעיל היקישא דחיצון מכפר מפנימי, דאין ללמוד מפנימי מבנין אב, דחוץ מפנים לא ילפינן, ואם תאמר: אי מחיצון גמר, תפשוט מהכא דדבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בבנין אב, דחיצון גופיה לא ידעינן דמכפר אטומאת מקדש וקדשיו אלא משום דהוקש לפנימי. ובעיא היא בפרק "איזהו מקומן" (ובחים נ, א)! ויש לומר: דהאי לא חשיב בנין אב, אלא גילוי מילתא בעלמא, כדמוכח בסמוך. והשתא נמי אתי שפיר דקאמר: דאיתקוש שעירי רגלים לשל ראשי חדשים, אף על גב דשל ראשי חדשים לא ידעינן אלא בבנין אב דחיצון, וחיצון מהיקשא דפנים. ובקונטרס פירש בסמוך דדבר הלמד בבנין אב חוזר ומלמד בהיקש, וליפנין שעירי רגלים מראשי חדשים, אף על גב דראשי חדשים לא ידעינן אלא בבנין אב מיום הכפורים. ואי אפשר לומר כך, דהא בעיא היא בפרק "איזהו מקומן" (שם נא, א) אי דבר הלמד בבנין אב חוזר ומלמד בהיקש אי לא. ועוד, דהכא גרע מדבר הלמד בהיקש דאינו חוזר ומלמד בהיקש כדפירש הקונטרס גופיה בסמוך, דהכא שעירי ראשי חדשים גמרינן משעיר החיצון דגמר בהיקש מפנימי.

אף זה אינו מכפר כו' – ואין להקשות: וניליף מהאי בנין אב דליכפר נמי ראשי חדשים אכפרה דחיצון! דהא איתקש חיצון לפנימי שלא תהא כפרתו פעמים בשנה. ועוד, דלענין זה איכא למיפרך: מה ליום הכפורים שכן מרובה כפרתו. דהשתא ליכא למימר גילוי מילתא הוא, דקרא דראשי חדשים לא משמע אלא אאין בה ואין בה. **שעירי** רגלים מנא לן – הכא אין לפרש: מנין דלא מכפרי נמי אשאר עבירות, כדבעי לעיל אדראשי חדשים. דאם כן מאי פריך בסמוך: שכן תדיר, שכן מרובה כפרתו? אדרבה, כל שכן דניליף מהתם, דאף על גב דחמירי לא מכפרי נמי אשאר עבירות. אלא יש לפרש: מנלן דמכפרי אטומאת מקדש וקדשיו דאיכא כרת? אימא דלא מכפר אלא בשאר עבירות דליכא כרת, כיון דאין כפרתו מפורשת. ולא דמי לדראשי חדשים, שמפורשת, ד"חטא שאין מכיר בו" משמע כל חטאים שאינם ידועים כדפירש הקונטרס בסמוך. ולהכי בעי: מנלן דלא מכפרי נמי אשאר עבירות. ולהכי נמי חשיב לה בסמוך גילוי מלתא בעלמא. **שכן** מרובה כפרתו – פירש הקונטרס: מרובה כפרה של יום. והדין עמו, דאין לפרש שמכפר על טומאת מקדש וקדשיו דאית בהן כרת, דהא היא גופה בעינן למילף. ואם תאמר: והיכי בעי למילף מדיום הכפורים? והא דבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בבנין אב, ומה צריך פירכא ד"שכן כפרה מרובה"? ויש לומר: דאיצטריך האי פירכא דלא נילף מדראשי חדשים, דאי פרכת מה לדראשי חדשים שכן תדיר – ניתוב: יום הכפורים יכירם. אבל השתא דאיכא פירכא – ליכא למימר תוכיח. ואם תאמר: ונילף במה הצד מתרוייהו! ויש לומר: דאיכא למיפרך שכן מרובה כפרתו דראשי חדשים, דהואיל ותדיר חשיב קצת מרובה כפרה.

הא גמרינן ראשי חדשים מיום הכפורים ולא מרביעי? – הבא לא גרסינן "שכן מרובה כפרה", דראשי חדשים מיום הכפורים קולא בעינן למילף שלא יכפרו נמי בשאר בעבירות, ולא שייכא האי פירכא דחמורא. אלא גרסינן "ולא פרכינן" ותו לא, והיינו פירכא – שכן אינו תדיר. **כדאמר** רב חמא שעיר ושעיר בו' – תימה: ועצרת דלא כתיב ביה "ושעיר" מנא ליה? אי בבנין אב דשאר רגלים – תפשוט מהבא דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בבנין אב! ועוד, דאי בבנין אב אתי למילף, בקמא דבתר ראשי חדשים נכתוב "ושעיר" ואינך ניתי בבנין אב! ושמא יש לפרש דלא דריש הכא אלא בההוא שעיר דכתיב בתר ראשי חדשים, ואינך "ושעיר" לשון דרשה, וממילא אתו שאר רגלים, דכיון דגלי בחד הוו אחריני למד סתום מן המפורש, ואפילו בנין אב לא צריך. ולקמן דפריך מעצרת ויום הכפורים – עיקר קושייתו מיום הכפורים, ופריך דוקא לרבי מאיר, משום דאמר כל השעירים בפרתן שוה ואפילו דיום הכפורים. ורבינו תם פירש דהכא נמי סמיך אדהיקשא דרבי יונה כדמסיק לקמן, ולא נקט אלא תחלת סוגיא דלקמן דהוי כמו "וכו'". ואף על גב דרבי יהודה אית ליה היקשא ד"במועדיכם" וברבי מאיר, מכל מקום לא מסתבר ליה לרבי יהודה לומר שיהו כל השעירים בפרתן שוה כמו שאומר רבי מאיר, משום דעדיפא ליה היקשא דחיזוק לפנימי, ואית לן למימר דאין מכפר שתי כפרות וגם שלא תהא כפרתו פעמים בשנה. ולרבי מאיר עדיפא היקשא דמועדות.

אבל חטא שסופו ליודע כמי שיש בה ידיעה לבסוף דמי – ואם תאמר: ולפי זה אמאי הוצרך לשנויי לעיל דרבי ישמעאל סבר לה כרבי מאיר? נימא דחיזוק מכפר אאין בה ואין בה שסופו ליודע, דאהאי לא מכפר רגלים וראשי חדשים, דבין שסופו ליודע לא קרינן ביה חטא שאינו מכיר בו אלא ה'! ויש לומר: ביון דדאמרת דלרבי יהודה חטא שסופו ליודע מכפרים רגלים וראשי חדשים, לא מסתבר ליה להתלמוד שיחלוק עליה רבי ישמעאל בדבר זה.

אי מה להלן עולין בו' ופנקא מינה היכא דנשבר הציץ בו' ורציץ נפקא מינה לטומאה שאירעה בין זה לזה – ואם תאמר: אמאי לא משני כדמשני בסמוך, דאין אחר נושא אותו עון? ויש לומר: דציץ לא מקרי אחר לגבי ראשי חדשים, כיון דעולין לא כתב בראשי חדשים אלא דיליף מציץ. אבל אעון העדה דכתיב בראשי חדשים משני שפיר בסמוך דאין אחר נושא אותו עון. ומורי הרב רבי שמואל מפרש: מה להלן עולין, כלומר, דציץ מכפר אקרבן עד שיהא מרצה, וראשי חדשים מכפר על עון המקריב שהקריבו בטומאה. והשתא אין אנו צריכין לנפוקתא דנשבר הציץ. ומשני: "עון העדה" כתיב, פירוש: עון דלא שייך אלא בעדה, ועולין שייך אף בקרבן. אי נמי, עון העדה ולא עון הכהן. **וניכפר** ראשי חדשים אדידיה ואדציץ – פירוש: קרבן שקרב בטומאה בשעה שקרב ראשי חדשים. דקרבנות שקרבו בטומאה קודם לאחר חודש אין סברא שיכפר, דהיאך יכפר למפרע מה שכבר קרב בטומאה? **וניכפר** ציץ אדידיה ואדראשי חדשים – ואם תאמר: ואמאי לא משני דעון אחד הוא נושא ולא שני עונות? ויש לומר: דגבי ציץ כתיב "עון הקדשים", וטומאת בשר ועולין הוו תרתיהו עון הקדשים. ועוד, "עון הקדשים" משמע שפיר שני עונות, ד"קדשים" משמע קדשים הרבה. **אמר** קרא אותה – אפירכא קמיירכא לא מצי לשנויי הכי, ד"אותה" אעון העדה קאי, ודוקא בטומאת בשר אין אחר נושא עון. **רב** אשי אמר העדה בו' – נראה דלא פליגי. ועל כרחך איצטריך דרשה ד"אותה" משום פירכא דלקמן, דרגלים אמאי לא מכפרי אדראשי חדשים. ודרשה דרב אשי נמי איצטריך לרבי שמעון, כרבי יהודה דלא משמע ליה "אותה" בדלקמן. **הבא** נמי שעיר ושעיר – אהיקשא דרבי יונה סמיך בדפרישית לעיל.

ואיתקוש

התם בפרה – בגופיה כתיב (במדבר כח) "לחטאת לה'", פירש לך דהכתוב בו בפרה על חטא שאינו ידוע, ומשמע דכל חטאים שאינם ידועים במשמע. **גלוי מילתא בעלמא הוא** – דגמרי מיום הכפורים, שלא יכפר אלא טומאת מקדש וקדשיו, הלכך ליכא למיפרך מה ליום הכפורים שכן מרובה כפרתו, דהא לא גמרינן מיניה כפרה, אלא מיעוטא הוא דגמרינן מיניה. אבל בולה מילתא, כגון שעירי הרגלים דלא מיפרשא כפרה דידהו, "לכפר" הוא דכתיב בהו ולא פירש על מה, ואם תאמר בא ללמוד משל יום הכפורים שיכפר על טומאת מקדש שהוא עון ברת – פרנינן: מה ליום הכפורים שכן מרובה כפרתו. **שעיר ושעיר** – "שעיר" הוה מצי למיכתב בבולהו, ובתיב "ושעיר", וי"ו מוסיף על ענין ראשון להקיש, ומהו ההיקש? איתקוש שעירי הרגלים לשל ראש חדש, והוא כבר למד בבנין אב מיום הכפורים, ודבר הלמד בבנין אב חוזר ומלמד בהיקש. כל הלמדנו בכל המדות חוזר ומלמד, חוץ מהלמד בהיקש שאין חוזר ומלמד בהיקש בקדשים. והכי אמרינן בזבחים בפרק "איזהו מקומן" (מט, ב). **שפופו ליודע** – כגון שראוהו שנטמא ונכנס למקדש וסופו להודיע. **ואותה נתן לכם** – בשעיר החטאת אשר דרש משה והנה שורף כתיב, ושל ראש חדש היה. ושלשה שעירים קרבו ביום שהוקרב המשכן, והוא יום שמיני של מולאים: שעיר של ראש חדש, דכתיב (שמות מ) "באחד לחדש תקים את משכן אהל מועד". ושעיר דנחשון שהקריב לחנוכת המזבח, ובכל הנשיאים אומר (במדבר ז) "שעיר עזים אחד לחטאת". ובשעיר שמיני כתיב (ויקרא ט) "ואל בני ישראל תדבר לאמר קחו שעיר עזים לחטאת". והשנים אבלו, ושל ראש חדש נשרף, כדילפינן בתורת כהנים ובשחיטת קדשים בפרק "שבול יום" (זבחים קא, ב). **עון עון מצינו** – דכתיב ביה "ונשא אהרן את עון הקדשים" (שמות כח). **מה להלן טומאת בשר** – שאין הציץ מרצה על טומאת הגוף, אלא על הדם או על החלב או על הבשר של עולה שקרב בטומאה, ומרצה ציץ על הקרבן שמכשירו לרצון, שאין הבעלים צריכין להביא קרבן אחר. אף כאן טומאת בשר – יכפר על האוכל בשר קודש טמא והוא טהור. **אי מה להלן עולין** – מה הציץ אינו מכפר על שום חטא אלא מרצה על העולין, אף זה ירצה על העולין כי היכי דעביד ציץ, ונפקא מינה להיכא דנשבר הציץ. ולא יכפר על עון האדם האוכל! **עון העדה כתיב** – אלמא מכפר על עון אנשים הוא. **מכדי מינסרי נמרי מהדדי** – בגזירה שוה, ניכפר אתרוייהו! ניכפר אדידיה כדקאמרת "עון העדה" כתיב, על אדם האוכל טומאת בשר, ואמאי דעביד ציץ לרצות על העולין אם נשבר הציץ. **בין זה לזה** – בין ראש חדש לראש חדש. **אותה** – "ואותה נתן לכם לשאת את עון העדה". **רב אשי אמר כו'** – ה' יתירא ד"העדה" וד"קדשים" דריש למיעוטא.

ניכפרו

הָא גְּמָרִינַן רֹאשׁ חֹדֶשׁ מִדְּיוֹם הַכִּפּוּרִים וְלָא פָּרְכִינַן - חָתָם כַּפָּרָה מִיכָּתֵב כְּתִיבָא, גְּלוּיֵי מִילְּתָא בְּעָלְמָא הוּא, אֲבָל הָכָא אֵיפָא לְמֵימַר כּוּפֵּה מִילְּתָא לָא גְּמָרִינַן? אֶלָּא כְּדַאֲמַר רַבִּי חָמָא בְּרַבִּי חֲנִינָא: "שָׂעִיר" "וּשְׂעִיר", "שָׂעִיר" "וּשְׂעִיר", הָכָא נַמִּי "שָׂעִיר" "וּשְׂעִיר", וְאִיתְקִישׁ שְׂעִירֵי רְגָלִים לִשְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים, מַה שְּׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים אֵינָן מְכַפְּרִין אֶלָּא עַל שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה לֹא בַּתְּחִלָּה וְלֹא בַּסּוֹף, אַף שְׂעִירֵי הָרְגָלִים אֵינָן מְכַפְּרִין אֶלָּא עַל שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה לֹא בַּתְּחִלָּה וְלֹא בַּסּוֹף. אֵימָא מִיהָא: כִּי אָמַר רַבִּי יְהוּדָה עַל שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה לֹא בַּתְּחִלָּה וְלֹא בַּסּוֹף - הָנֵי מִילֵּי בְּחַמָּא שֶׁאֵין סוֹפוֹ לִיוָּדַע, אֲבָל חַמָּא שֶׁסּוֹפוֹ לִיוָּדַע - כְּמִי שֶׁיֵּשׁ יְדִיעָה בַּסּוֹף דָּמֵי, וְשָׂעִיר הַנַּעֲשָׂה בְּחוּץ יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר. אוֹ דִּלְמָא, אֲפִילּוּ חַמָּא שֶׁסּוֹפוֹ לִיוָּדַע - הָשְׁתָּא מִיהָא שְׁאֵין מַכִּיר בּוֹ אֶלָּא ה'" קָרֵינָא בֵּיהּ? תָּא שְׁמַע, דְּתַנְיָא: עַל שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה לֹא בַּתְּחִלָּה וְלֹא בַּסּוֹף וְחַמָּא שֶׁסּוֹפוֹ לִיוָּדַע - שְׂעִירֵי הָרְגָלִים וּשְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים מְכַפְּרִים, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. "רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שְׂעִירֵי הָרְגָלִים מְכַפְּרִין, אֲבָל לֹא שְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים" וכו'. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי אוֹשַׁעְיָא: מַאי טַעֲמֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן? אָמַר קְרָא: "וְאֹתָהּ נָתַן לָכֶם לָשֵׂאת אֶת עֲוֹן הָעֲדָה", וְהַאי קְרָא בְּשָׂעִיר דְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ כְּתִיב; וְלֵילֵיף "עָוֹן" "עָוֹן" מִצִּיץ, נֵאֱמַר כָּאן "עָוֹן" וְנֶאֱמַר לְהַלָּן "עָוֹן", מַה לְּהַלָּן טוּמְאַת בָּשָׂר, אַף כָּאן טוּמְאַת בָּשָׂר. - אִי מַה לְּהַלָּן עוֹלִין, אַף כָּאן עוֹלִין? - "עָוֹן הָעֲדָה" כְּתִיב. - מַכְּדֵי מִינְסְרֵי נִמְרֵי מֵהֲדֵדֵי, נִכָּפֵר דְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ אַדִּידֵיהּ וְאִדְּצִיץ; נִכָּפֵר דְּצִיץ אַדִּידֵיהּ וְאִדְּרָאשֵׁי חֳדָשִׁים - אָמַר קְרָא: "עָוֹן", עָוֹן - וְנִכָּפֵר מִינֵּיהּ בֵּין זֶה לָזֶה? - אָמַר קְרָא: "אוֹתָהּ", אוֹתָהּ נוֹשֵׂא עָוֹן, וְאֵין אַחֶרֶת נוֹשֵׂא עָוֹן. רַב אַשֵׁי אָמַר: כְּתִיב הָכָא "עָוֹן הָעֲדָה" - עֲדָה וְלֹא קָדָשִׁים, וְהָתָם כְּתִיב "עָוֹן הַקֳּדָשִׁים", - קָדָשִׁים וְלֹא עֲדָה. אֲשְׁכְּחַן שְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים דְּמְכַפְּרֵי עַל טָהוֹר שֶׁאָכַל אֶת הַטָּמֵא, שְׂעִירֵי רַגְלַיִם דְּמְכַפְּרֵי עַל שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה לֹא בַּתְּחִלָּה וְלֹא בְּסוֹף מְנָלָן? - כִּדְאָמַר רַבִּי חָמָא בְּרַבִּי חֲנִינָא: "שָׂעִיר" "וּשְׂעִיר", הָכָא נַמִּי "שָׂעִיר" "וּשְׂעִיר",

ואיתקוש

[לב.]

בָּא אַחֵר וְקִדְּשָׁהּ: מִכֵּיוָן שֶׁנֶּעְקְרָה הֵימֶנָּה זִקַּת הַמֵּת - תָּפְשׁוּ בָהּ קִדּוּשִׁין, אוֹ מֵאַחַר שֶׁהִיא צְרִיכָה גֵּט לְמַאֲמָרוֹ - לֹא תָּפְשׁוּ בָהּ קִדּוּשִׁין?

אָמַר רַבִּי בָּא בַּר מַמָּל: הָדָא אָמְרָה: שֶׁמִּצְוָה לְקַדֵּשׁ וְאַחַר כָּךְ לִבְעֹל. מָה אִם יְבָמָה, שֶׁאֵין כְּתוּב בָּהּ קִדּוּשִׁין, אַתְּ אוֹמֵר ״הֲרֵי זוֹ כְמִצְוָתָהּ״ - הָאִשָּׁה שֶׁכְּתוּב בָּהּ קִדּוּשִׁין לֹא כָּל שֶׁכֵּן?!

הֲלָכָה ג: מַתְנִיתִין: נָתַן גֵּט וְעָשָׂה מַאֲמָר - צְרִיכָה גֵּט וַחֲלִיצָה. נָתַן גֵּט וּבָעַל - צְרִיכָה גֵּט וַחֲלִיצָה. נָתַן גֵּט וְחָלַץ - אֵין לְאַחַר חֲלִיצָה כְּלוּם.

גְּמָרָא: גֵּט - לְמַאֲמָרוֹ, וַחֲלִיצָה - לְזִיקָּתוֹ.

הָדָא אָמְרָה: בִּיאָה פְּסוּלָה אֵינָהּ פּוֹטֶרֶת. אֶתָּא חֲמִי: חֲלִיצָה פְּסוּלָה פּוֹטֶרֶת, וּבִיאָה פְּסוּלָה אֵינָהּ פּוֹטֶרֶת?! חֲלִיצָה, עַל־יְדֵי שֶׁעִקָּרָהּ פְּסוּלָה - פּוֹטֶרֶת. בִּיאָה, עַל־יְדֵי שֶׁאֵין עִקָּרָהּ פְּסוּלָה - אֵינָהּ פּוֹטֶרֶת. וְלֹא תִּפְטֹר בָּהּ לְקוֹל, וְתִפְטֹר בָּהּ לְחֹמֶר! וְלַיְדָה מִלָּה? שֶׁאִם בָּא אֶחָד וְקִדֵּשׁ אֶת הַצָּרָה - תָּפְשׁוּ בָהּ קִדּוּשִׁין! אָמַר רַבִּי יוּדָן: קַיְמָתֵיהּ: כָּל יְבָמָה שֶׁאֵין כְּלָהּ לַחוּץ - לְעוֹלָם הִיא בִּפְנִים עַד שֶׁתֵּצֵא לַחוּץ.

הֲלָכָה ד: מַתְנִיתִין: חָלַץ וְעָשָׂה בָהּ מַאֲמָר, נָתַן גֵּט וּבָעַל; אוֹ בָּעַל וְעָשָׂה מַאֲמָר, נָתַן גֵּט וְחָלַץ - אֵין אַחַר חֲלִיצָה כְּלוּם.

[לב:]

אֶחָד יְבָמָה אַחַת וְאֶחָד שְׁתֵּי יְבָמוֹת.

גְּמָרָא: אַף־עַל־פִּי שֶׁאָמְרוּ ״אֵין חֲלִיצָה אַחַר חֲלִיצָה״, אֲבָל בִּיאָה שֶׁלְּאַחַר חֲלִיצָה פּוֹסַלְתָּהּ מִן הַכְּהֻנָּה. בְּלֹא כָךְ אֵינָהּ פְּסוּלָה מִן הַכְּהֻנָּה?! אֶלָּא פְּסוּלָה מִלּוֹכַל בִּתְרוּמָה. הַבָּא עַל חֲלוּצָתוֹ פְּסָלָהּ מִלֶּאֱכוֹל בִּתְרוּמָה?!

אֶלָּא בְּשֶׁבָּאוּ אֶחָיו עָלֶיהָ. נִיחָא, כְּמַאן דָּמַר: הוּא אֵינוֹ חַיָּב עַל חֲלוּצָה, וְהָאַחִין חַיָּבִין עַל חֲלוּצָה. בְּרַם כְּמַאן דָּמַר: בֵּין הוּא בֵּין אַחִין אֵינָן חַיָּבִין עַל חֲלוּצָה! אֶלָּא כְּשֶׁבָּא עַל הַצָּרָה. נִיחָא כְּמַאן דָּמַר: הַכֹּל מוֹדִין בַּצָּרָה שֶׁהוּא חַיָּב. בְּרַם כְּמַאן דָּמַר: הוּא אֵינוֹ חַיָּב לֹא עַל חֲלוּצָה וְלֹא עַל הַצָּרָה! אֶלָּא כְּשֶׁבָּאוּ אַחִין עָלֶיהָ. נִיחָא כְּמַאן דָּמַר: בֵּין הוּא בֵּין אַחִין אֵינָן חַיָּבִין עַל הַחֲלוּצָה, אֲבָל חַיָּבִין עַל הַצָּרָה. בְּרַם כְּמַאן דָּמַר: בֵּין הוּא בֵּין אַחִין אֵינָן חַיָּבִין לֹא עַל הַחֲלוּצָה וְלֹא עַל הַצָּרָה! אֶלָּא כְּרַבִּי עֲקִיבָה, דְּרַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: יֵשׁ מַמְזֵר בַּחֲלוּצָה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵה: תִּפְתֵּר: שֶׁהָיָה יְבָמָה כֹּהֵן, וּבָא עָלֶיהָ, וְחִלְּלָהּ.

״נָתַן גֵּט וְחָלַץ, אֵין אַחַר חֲלִיצָה כְּלוּם״ - וְלֹא כְּבָר תָּנִינָן: אֵין לְאַחַר חֲלִיצָה כְּלוּם? בְּגִין נִיתְנִינַהּ דְּבָתְרָא: ״אֶחָד יְבָמָה וְאֶחָד שְׁתֵּי יְבָמוֹת״.

אִילּוּ הַמְקַדֵּשׁ חֲלוּצָתוֹ - שֶׁמָּא לֹא תָּפְשׁוּ בָהּ קִדּוּשִׁין?! תִּפְתֵּר: אִי כְּרַבִּי - שֶׁלֹּא לְדַעַת, אוֹ דִּבְרֵי הַכֹּל - בְּמִתְכַּוֵּן לִקְנוֹתָהּ לְשׁוּם מַאֲמָר יְבִמְתּוֹ, וְאֵינָהּ יְבִמְתּוֹ.

אָמַר רַבִּי בָּא:

[לג.]

וְתָנֵי כֵן: ״הַמַּאֲמָר קוֹנֶה בֵּין לְדַעַת בֵּין שֶׁלֹּא לְדַעַת; דִּבְרֵי רַבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין קוֹנִין אֶלָּא לְדַעַת״. מוֹדֶה רַבִּי בְּקִדּוּשִׁין, שֶׁאֵינָן קוֹנִין אֶלָּא לְדַעַת. וּמַה טַּעֲמָא דְרַבִּי? בִּיאָה קוֹנָה וּמַאֲמָר קוֹנֶה. מַה בִּיאָה קוֹנָה בֵּין לְדַעַת בֵּין שֶׁלֹּא לְדַעַת - אַף הַמַּאֲמָר קוֹנֶה בֵּין לְדַעַת וּבֵין שֶׁלֹּא לְדַעַת. וּכְמָה דְרַבִּי אוֹמֵר: הַמַּאֲמָר קוֹנֶה בֵּין לְדַעַת בֵּין שֶׁלֹּא לְדַעַת כָּךְ הוּא אוֹמֵר: הַגֵּט פּוֹטֵר בֵּין לְדַעַת בֵּין שֶׁלֹּא לְדַעַת? וְלָמָּה רַבִּי אוֹמֵר: הַמַּאֲמָר קוֹנֶה בֵּין לְדַעַת בֵּין שֶׁלֹּא לְדַעַת? שֶׁכֵּן בִּיאָה קוֹנָה בֵּין

לְדַעַת וּבֵין שֶׁלֹּא לְדַעַת. וְיִפְטֹר הַגֵּט שֶׁלֹּא לְדַעַת? וַחֲלִיצָה אֵינָהּ פּוֹטֶרֶת אֶלָּא לְדַעַת!

הֲלָכָה ה: מַתְנִיתִין: בְּאֵי זֶה צַד? עָשָׂה מַאֲמָר בָּזוֹ וּמַאֲמָר בָּזוֹ - שְׁנֵי גִטִּין וַחֲלִיצָה. מַאֲמָר בָּזוֹ וּבָעַל לָזוֹ - שְׁנֵי גִטִּין וַחֲלִיצָה. מַאֲמָר בָּזוֹ וְגֵט לָזוֹ - צְרִיכָה גֵּט וַחֲלִיצָה. מַאֲמָר בָּזוֹ וְחָלַץ לָזוֹ - הָרִאשׁוֹנָה צְרִיכָה גֵּט.

הֲלָכָה ו: מַתְנִיתִין: גֵּט לָזוֹ וְגֵט לָזוֹ - צְרִיכוֹת הֵימֶנּוּ חֲלִיצָה. גֵּט לָזוֹ וּבָעַל לָזוֹ - צְרִיכָה גֵּט וַחֲלִיצָה. גֵּט לָזוֹ וּמַאֲמָר לָזוֹ - צְרִיכָה גֵּט וַחֲלִיצָה. גֵּט לָזוֹ וְחָלַץ לָזוֹ -

[לג:]

אֵין אַחַר חֲלִיצָה כְּלוּם.

גְּמָרָא: עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי - מַהוּ שֶׁיְּהֵא מַאֲמָר לְבֶן תֵּשַׁע? בְּיֹאַת גְּדוֹל גּוֹמֶרֶת וּמַאֲמָרוֹ קוֹנֶה וּמְשַׁיֵּיר, בְּיֹאַת קָטָן גּוֹמֶרֶת - מַאֲמָרוֹ קוֹנֶה וּמְשַׁיֵּיר, מַה בֵּין בְּיֹאָתוֹ לְמַאֲמָרוֹ? וְאִית דְּבָעֵי מֵימַר: מַה בֵּין מַאֲמָרוֹ שֶׁל גָּדוֹל לְמַאֲמָרוֹ שֶׁל קָטָן?

שְׁמוּאֵל אָמַר: דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר: עָשׂוּ בְּיֹאַת בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד כְּמַאֲמָר בַּגָּדוֹל. וּכְמָה דְאַתְּ אָמַר עָשׂוּ בְּיֹאַת בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד כְּמַאֲמָר בַּגָּדוֹל, וְדִכְוָתָהּ נַעֲשֵׂית חֲלִיצַת בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד כְּגֵט בַּגָּדוֹל. וְרַבָּנִין אָמְרִי: אֵין חֲלִיצַת בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד כְּלוּם. וְלָמָּה עָשׂוּ בְּיֹאַת בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד כְּמַאֲמָר בַּגָּדוֹל? שֶׁכֵּן בְּיֹאָה בַּגָּדוֹל קוֹנָה בֵּין לְדַעַת בֵּין שֶׁלֹּא לְדַעַת. נַעֲשֵׂית חֲלִיצַת בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד כְּגֵט בַּגָּדוֹל? וַחֲלִיצָה בַּגָּדוֹל אֵינָהּ פּוֹטֶרֶת אֶלָּא לְדַעַת.

הֲלָכָה ז: מַתְנִיתִין: חָלַץ וְחָלַץ, חָלַץ וְעָשָׂה מַאֲמָר, נָתַן גֵּט וּבָעַל, אוֹ בָּעַל וּבָעַל, אוֹ בָּעַל וְעָשָׂה מַאֲמָר, נָתַן גֵּט וְחָלַץ - אֵין אַחַר חֲלִיצָה כְּלוּם. בֵּין יָבָם אֶחָד לִשְׁתֵּי יְבָמוֹת, וּבֵין שְׁנֵי יְבָמִין לִיבָמָה אַחַת.

הֲלָכָה ח: מַתְנִיתִין: חָלַץ וְעָשָׂה מַאֲמָר, נָתַן גֵּט וּבָעַל; אוֹ בָּעַל וְעָשָׂה מַאֲמָר, נָתַן גֵּט וְחָלַץ - אֵין אַחַר חֲלִיצָה כְּלוּם. בֵּין בַּתְּחִלָּה,

[לד.]

בֵּין בָּאֶמְצַע, בֵּין בַּסּוֹף. הַבְּעִילָה, בִּזְמַן שֶׁהִיא בַּתְּחִלָּה - אֵין אַחֲרֶיהָ כְּלוּם. רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר: אֶחָד בְּעוּלָה וְאֶחָד חֲלוּצָה, בֵּין בַּתְּחִלָּה, בֵּין בָּאֶמְצַע, וּבֵין בַּסּוֹף - אֵין אַחֲרֵיהֶן כְּלוּם.

גְּמָרָא: תַּמָּן אָמְרִין: דִּבְרֵי רַבִּי נְחֶמְיָה: בְּיֹאָה פְּסוּלָה פּוֹטֶרֶת. עַל דַּעְתִּין דְּרַבָּנָן דְּתַמָּן: בְּיֹאָה, בֵּין שֶׁהִיא לְאַחַר הַמַּאֲמָר בֵּין שֶׁהִיא לְאַחַר הַגֵּט - פּוֹטֶרֶת. וְעַל דַּעְתִּין דְּרַבָּנָן דְּהָכָא: בְּיֹאָה שֶׁהִיא לְאַחַר הַמַּאֲמָר - פּוֹטֶרֶת. שֶׁהִיא לְאַחַר הַגֵּט - אֵינָהּ פּוֹטֶרֶת.

וְלֹא שְׁמַע דְּאָמַר רַבִּי הִלָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: רַבִּי נְחֶמְיָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל אָמְרוּ דָּבָר אֶחָד. דְּתַנְיָא: "שָׁלֹשׁ יְבָמוֹת לְיָבָם אֶחָד, עָשָׂה מַאֲמָר בָּזוֹ, וּבָעַל לָזוֹ, וְנָתַן גֵּט לַשְּׁלִישִׁית, רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר: הָרִאשׁוֹנָה צְרִיכָה גֵּט וַחֲלִיצָה, וְאֵין אַחַר בְּעִילָה כְּלוּם. קַל וָחֹמֶר: מָה אִם חֲלִיצָה, שֶׁהִיא פּוֹסֶלְתָּהּ מִן הַכְּהֻנָּה אֶחָד בְּעוּלָה וְאֶחָד חֲלוּצָה - אֵין אַחֲרֶיהָ כְּלוּם. בְּיֹאָה שֶׁאֵינָהּ פּוֹסֶלְתָּהּ מִן הַכְּהֻנָּה אֶחָד בְּעוּלָה וְאֶחָד חֲלוּצָה -

[לד:]

אֵינוֹ דִּין שֶׁלֹּא יְהֵא אַחֲרֶיהָ כְּלוּם? וְרַבָּנָן: אָסוּר בִּקְרוֹבוֹת שִׁלְשְׁתָּן, וּצְרִיכוֹת שְׁלֹשָׁה גִּטִּין, וַחֲלִיצָה לְאַחַת מֵהֶן".

הַדָּרָן עָלָךְ פֶּרֶק רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר

פֶּרֶק ו: הֲלָכָה א: מַתְנִיתִין: הַבָּא עַל יְבִמְתּוֹ, בֵּין בְּשׁוֹגֵג, בֵּין בְּמֵזִיד, בֵּין בְּאֹנֶס,

בֵּין בְּרָצוֹן; אֲפִלּוּ הוּא שׁוֹגֵג וְהִיא מְזִידָה, הוּא מֵזִיד וְהִיא שׁוֹגֶגֶת, הוּא אָנוּס וְהִיא לֹא אֲנוּסָה, הִיא אֲנוּסָה וְהוּא לֹא אָנוּס; אֶחָד הַמְּעָרֶה וְאֶחָד הַגּוֹמֵר - קָנָה. וְלֹא חִלֵּק בֵּין בִּיאָה לִבִיאָה.

גְּמָרָא: אֲנַן תָּנִינַן: אֲפִלּוּ הוּא שׁוֹגֵג וְהִיא מְזִידָה, הוּא מֵזִיד וְהִיא שׁוֹגֶגֶת. תָּנֵי רַבִּי חִיָּה: אֲפִלּוּ שְׁנֵיהֶן שׁוֹגְגִין. אֲפִלּוּ שְׁנֵיהֶן מְזִידִין.

הֲוֹון בָּעֵי מֵימַר: בְּפִקֵּחַ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דַּעַת, שֶׁהוּא קוֹנֶה בֵּין לְדַעַת בֵּין שֶׁלֹּא לְדַעַת; וְחֵרֵשׁ שֶׁאֵין בּוֹ דַּעַת לֹא יִקְנֶה אֶלָּא לְדַעַת. אַשְׁכַּח תָּנֵי רַבִּי חִיָּה: אֶחָד הַחֵרֵשׁ וְאֶחָד הַשּׁוֹטֶה שֶׁבָּעֲלוּ - קָנוּ, וּפָטְרוּ אֶת הַצָּרוֹת.

"יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ" (דְּבָרִים כה, ה) - לְדַעְתּוֹ; "וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה" - שֶׁלֹּא לְדַעְתּוֹ; "וְיִבְּמָהּ" - אֲפִלּוּ עַל כָּרְחוֹ.

"יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ" - לְדַעְתָּהּ; "וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה" - שֶׁלֹּא לְדַעְתָּהּ. "וְיִבְּמָהּ" - אֲפִלּוּ עַל כָּרְחָהּ.

"יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ" - כְּדַרְכָּהּ. "וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה" - שֶׁלֹּא כְּדַרְכָּהּ. "וְיִבְּמָהּ" - אֲפִלּוּ מִן הַצַּד.

"יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ" - בִּיאָה גְמוּרָה. "וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה" - בִּיאָה

[לה.]

שֶׁאֵינָהּ גְמוּרָה. "וְיִבְּמָהּ" - אֲפִלּוּ בְּהַעֲרָיָה.

אִי זוֹ הִיא הַעֲרָיָה? רַב יְהוּדָה בְּשֵׁם רַב שְׁמוּאֵל: עַד כְּדֵי שֶׁתְּהֵא אֶצְבַּע נִרְאֵית בֵּין הַשְּׁפָיוֹת. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: עַד שֶׁתִּכָּנֵס הָעֲטָרָה. רַבִּי בָּא בַּר חִיָּה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: נִכְנְסָה הָעֲטָרָה זוֹ הִיא גְמַר בִּיאָה.

מָה אֲנַן קַיְמִין? אִם בְּשֶׁאָר כָּל הָעֲרָיוֹת - עֲשָׂה בָּהֶן אֶת הַמְּעָרֶה כַּגּוֹמֵר. אִם בְּשִׁפְחָה חֲרוּפָה - עַד שֶׁיִּפָּלֵט. וְאָמַר רַבִּי יִרְמְיָה, רַבִּי בָּא בַּר מַתָּן בְּשֵׁם רַב (וַיִּקְרָא יט, כ): "שִׁכְבַת זֶרַע" - עַד שֶׁיִּפָּלֵט. אֶלָּא כֵּן אֲנַן קַיְמִין: בְּאַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל. וְאָמַר רַבִּי בָּא בַּר מַתָּן: הֶעֱרָה בָהּ - חַיָּב מִשּׁוּם חֲלָלָה, נִכְנְסָה עֲטָרָה - חַיָּב מִשּׁוּם בִּיאָה, גָּמַר אֶת הַבִּיאָה - חַיָּב מִשּׁוּם (וַיִּקְרָא כא, טו): "וְלֹא יְחַלֵּל זַרְעוֹ בְּעַמָּיו".

תַּמָּן תְּנִינַן: 'כָּל הַנָּשִׁים מִטַּמְּאוֹת בַּבַּיִת הַחִיצוֹן'. אֵי זֶה בַּיִת הַחִיצוֹן? רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: עַד מָקוֹם שֶׁהַתִּינוֹקוֹת יוֹשְׁבוֹת לְמַיִם וְנִרְאוֹת. אָמַר לֵהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: וַהֲלֹא כָּל הַטֻּמְאוֹת שֶׁהִיא מִטַּמְּא, אֵינָהּ מִטַּמְּאָה, אֶלָּא עַד בֵּית הַשְּׁנַיִם. תָּנֵי רַבִּי זַכַּי: עַד בֵּית הַשְּׁנַיִם וּמִבֵּין הַשְּׁנַיִם וְלִפְנִים. רַבִּי יוֹסֵה בַּר רַבִּי בּוּן בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: כָּל בֵּית הַבְּשֶׁת קְרוּי 'בַּיִת הַחִיצוֹן'.

'קָנָה, וְלֹא חִלֵּק בֵּין בִּיאָה לִבִיאָה'. מַה קָנָה? שְׁמוּאֵל אָמַר: לֹא קָנָה אֶלָּא בַּדְּבָרִים הָאֲמוּרִים בַּפָּרָשָׁה: לִירֹשׁ נִכְסֵי הַמֵּת, וּלְאָסְרָהּ לְאֶחָיו, וּלְהַתִּיר צָרָתָהּ לַשּׁוּק. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: קָנָה כָּל הַדְּבָרִים. אָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר אֶלְעָזָר: מַה פְּלִיגִין? בְּשֶׁהֶעֱרָה בָהּ, אֲבָל אִם גָּמַר אֶת הַבִּיאָה - כָּל עַמָּא מוֹדֵיי שֶׁקָּנָה בְּכָל הַדְּבָרִים. אָמַר רַבִּי מַתַּנְיָא: מַה פְּלִיגִין? בְּבָא עָלֶיהָ עוֹדָהּ בְּבֵית אָבִיהָ, אֲבָל אִם בָּא עָלֶיהָ עוֹדָהּ בְּבֵית בַּעְלָהּ - כָּל עַמָּא מוֹדֵיי שֶׁקָּנָה בְּכָל הַדְּבָרִים. אָמַר רַבִּי יוֹסֵה: מַתְנִיתָא אָמְרָה: 'כְּנָסָהּ, הֲרֵי הִיא כְּאִשְׁתּוֹ לְכָל דָּבָר'.

מַהוּ שֶׁתֹּאכַל בִּתְרוּמָה? רַבִּי בָּא בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: נִרְאִין הַדְּבָרִים, אִם הָיְתָה אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ - אוֹכֶלֶת, וְאִם לָאו - אֵינָהּ אוֹכֶלֶת. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֲפִלּוּ לֹא אָכְלָה - אוֹכֶלֶת. רַבִּי יוֹסֵה אוֹמֵר:

[לה:]

אֲפִלּוּ נִרְאֵית לֶאֱכֹל. מַתְנִיתָא מְסַיְּעָא לְדֵין, מַתְנִיתָא מְסַיְּעָא לְדֵין. מַתְנִיתָא מְסַיְּעָא לִשְׁמוּאֵל (תוֹסֶפְתָּא י, א): ׳בַּת יִשְׂרָאֵל פִּקַּחַת שֶׁנִּשֵּׂאת לְכֹהֵן חֵרֵשׁ - אֵינָהּ אוֹכֶלֶת בַּתְּרוּמָה. מֵת וְנָפְלָה לִפְנֵי הַיָּבָם, אִם הָיְתָה פִּקַּחַת - אוֹכֶלֶת, חֵרֶשֶׁת - אֵינָהּ אוֹכֶלֶת׳. מַתְנִיתָא מְסַיְּעָא לְרַבִּי יוֹחָנָן: ׳בַּת יִשְׂרָאֵל פִּקַּחַת שֶׁנִּתְאָרְסָה לְכֹהֵן פִּקֵּחַ, לֹא הִסְפִּיק לִכְנֹס לַחֻפָּה שֶׁל נְשׂוּאִין עַד שֶׁנִּתְחָרֵשׁ הוּא, אוֹ עַד שֶׁנִּתְחָרְשָׁה הִיא - אֵינָהּ אוֹכֶלֶת בַּתְּרוּמָה. וּמֵת וְנָפְלָה לִפְנֵי הַיָּבָם: אֲפִלּוּ חֵרֵשׁ - אוֹכֶלֶת. בַּזֶּה יָפֶה כֹּחַ הַיָּבָם מִכֹּחַ הַבַּעַל, שֶׁהַיָּבָם חֵרֵשׁ מַאֲכִיל, וְהַבַּעַל חֵרֵשׁ אֵינוֹ מַאֲכִיל.

הֲלָכָה ב: מַתְנִיתִין: וְכֵן הַבָּא עַל אַחַת מִכָּל הָעֲרָיוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה, אוֹ פְּסוּלוֹת: אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל, גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט, מַמְזֶרֶת וּנְתִינָה לְיִשְׂרָאֵל, וּבַת יִשְׂרָאֵל לְמַמְזֵר וּלְנָתִין - פָּסַל, וְלֹא חִלֵּק בֵּין בִּיאָה לְבִיאָה.

גְּמָרָא: (וַיִּקְרָא כא, יד): ״אַלְמָנָה לֹא יִקָּח״ יָכוֹל אֲפִלּוּ אָנַס? תַּלְמוּד לוֹמַר (שָׁם, טו): ״וְלֹא יְחַלֵּל זַרְעוֹ בְּעַמָּיו״. יָכוֹל אֲפִלּוּ הֶעֱרָה? תַּלְמוּד לוֹמַר: ׳לֹא יָחוֹל׳, ״וְלֹא יְחַלֵּל״ - אֲפִלּוּ בְּהַעֲרָיָה.

עַד כַּדּוֹן כְּרַבִּי עֲקִיבָה. כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל? תָּנֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: נֶאֱמַר כָּאן: ״לְקִיחָה״ וְנֶאֱמַר לְהַלָּן: ״לְקִיחָה״ בִּשְׁאָר כָּל הָעֲרָיוֹת. מַה לְּקִיחָה שֶׁנֶּאֱמַר בִּשְׁאָר כָּל הָעֲרָיוֹת, עָשָׂה בָּהֶן אֶת הַמְּעָרֶה כַּגּוֹמֵר, אַף לְקִיחָה שֶׁנֶּאֱמַר כָּאן, נַעֲשֶׂה בָּהּ אֶת הַמְּעָרֶה כַּגּוֹמֵר! רַבִּי חַגַּי בָּעֵי: אִי מַה ״לְקִיחָה״ שֶׁנֶּאֱמַר בִּשְׁאָר כָּל הָעֲרָיוֹת, עָשָׂה בָּהֶן אֶת הַמְּעָרֶה כַּגּוֹמֵר וְהַוָּלָד מַמְזֵר, אַף ״לְקִיחָה״ שֶׁנֶּאֱמַר כָּאן, נַעֲשֶׂה בָּהּ אֶת הַמְּעָרֶה כַּגּוֹמֵר וְהַוָּלָד יְהֵא מַמְזֵר?! אָמַר רַבִּי יוֹסֵה: לַיְּדָא מִלָּה אִתְמַר חָלָל? לָא דְּמַמְזֵר רַב מִן הֶחָלָל.

אַתָּא רַבִּי בּוֹן בַּר בִּיסְנָא בְּשֵׁם רַבִּי בָּא בַּר מַמָּל: נֶאֱמַר כָּאן ״לְקִיחָה״, וְנֶאֱמַר לְהַלָּן (דְּבָרִים כה, ה): ״לְקִיחָה״ בְּשׁוֹמֶרֶת יָבָם. מַה ״לְקִיחָה״ שֶׁנֶּאֱמַר בְּשׁוֹמֶרֶת יָבָם, עָשָׂה בָּהּ אֶת הַמְּעָרֶה כַּגּוֹמֵר וְהַוָּלָד כָּשֵׁר. אַף ״לְקִיחָה״ שֶׁנֶּאֱמְרָה כָּאן, נַעֲשֶׂה אֶת הַמְּעָרֶה כַּגּוֹמֵר וְהַוָּלָד כָּשֵׁר.

דְּאָמַר רַבִּי בָּא בַּר מַמָּל: הֶעֱרָה בָּהּ - חַיָּב מִשּׁוּם חֲלָלָה. נִכְנְסָה הֶעֱטָרָה - חַיָּב מִשּׁוּם בִּיאָה. גָּמַר אֶת הַבִּיאָה - חַיָּב מִשּׁוּם: ״וְלֹא יְחַלֵּל זַרְעוֹ בְּעַמָּיו״.

[לו.]

הֲלָכָה ג: מַתְנִיתִין: אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל, גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט, מִן הָאֵרוּסִין - לֹא יֹאכְלוּ בִּתְרוּמָה. רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁירִין. נִתְאַלְמְנוּ אוֹ נִתְגָּרְשׁוּ: מִן הַנִּשּׂוּאִין - פְּסוּלוֹת, וּמִן הָאֵרוּסִין - כְּשֵׁרוֹת.

גְּמָרָא: מָה טַעְמוֹן דְּרַבָּנִין? נֶאֱמַר כָּאן (וַיִּקְרָא כב, יב): ׳הָוְיָה׳, וְנֶאֱמַר לְהַלָּן (דְּבָרִים כב, כג): ׳הָוְיָה׳ - ״כִּי יִהְיֶה נַעֲרָה מְאֹרָסָה לְאִישׁ״. מַה הָוְיָה שֶׁנֶּאֱמַר לְהַלָּן - אֵרוּסִין, אַף כָּאן - אֵרוּסִין. מָה טַעְמוֹן דְּרַבִּי לְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן? נֶאֱמַר כָּאן הָוְיָה וְנֶאֱמַר לְהַלָּן (וַיִּקְרָא כב, יב): ״וּבַת כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ זָר״. מַה הָוְיָה שֶׁנֶּאֱמַר לְהַלָּן - נִשּׂוּאִין, אַף כָּאן - נִשּׂוּאִין. אָמַר רַבִּי יוֹסֵה: מְנָא לְרַבִּי לְעָזָר וּלְרַבִּי שִׁמְעוֹן בַּת כֹּהֵן שֶׁנִּתְאָרְסָה לְיִשְׂרָאֵל שֶׁאֵינָהּ אוֹכֶלֶת בַּתְּרוּמָה? לָא מִן הָדֵין קְרָיָא: ״וּבַת כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ זָר״?! הָכָא אִנּוּן עָבְדִין לֵיהּ אֵרוּסִין, וְהָכָא אִנּוּן עָבְדִין לֵיהּ נִשּׂוּאִין?!

מָה טַעְמוֹן דְּרַבָּנִין?! ״לְאִישׁ״ - לְאִישׁ הַמַּאֲכִיל. וַהֲלֹא דִין הוּא: מָה אִם בְּיִשְׂרָאֵל,

שֶׁאֵין בִּיאָתוֹ פּוֹסֶלְתָּהּ מִן הַכְּהֻנָּה, אֲרוּסִין פּוֹסֶלְתָּהּ מִן הַתְּרוּמָה. כֹּהֵן גָּדוֹל, שֶׁבִּיאָתוֹ פּוֹסֶלְתָּהּ מִן הַכְּהֻנָּה, אֵינוֹ דִּין שֶׁתְּהֵא אֲרוּסִין פּוֹסֶלְתָּהּ מִן הַתְּרוּמָה? ! לֹא, אִם אָמַרְתָּ בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁאֵינוֹ מַאֲכִיל אֶת אֲחֵרוֹת, תֹּאמַר בְּכֹהֵן גָּדוֹל שֶׁהוּא מַאֲכִיל אֶת אֲחֵרוֹת? ! הוֹאִיל וְהוּא מַאֲכִיל אֶת אֲחֵרוֹת, לֹא תְהֵא אֲרוּסִין פּוֹסֶלְתָּהּ מִן הַתְּרוּמָה! נִשְׁבַּר קַל וָחֹמֶר, וְחָזַרְתָּ לָךְ לַמִּקְרָא. לְפוּם כֵּן צָרִיךְ מֵימַר: "לְאִישׁ" - לְאִישׁ הַמַּאֲכִיל.

מַה טַּעֲמָא לֹא אָמַר רַבִּי לְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן: אֲרוּסִין פּוֹסְלִין אוֹתָהּ מִלּוֹכַל בַּתְּרוּמָה? מָה עָבַד לַהּ רַבִּי לְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן, מִשּׁוּם שֶׁהִיא רְאוּיָה לוֹכַל אוֹ מִשּׁוּם שֶׁהוּא רָאוּי לְהַאֲכִיל? נִשְׁמְעִנַּהּ מִן הָדָא: 'אִם לֹא יָדְעָה מִשָּׁעָה שֶׁנַּעֲשָׂה פְּצוּעַ דַּכָּא וּכְרוּת שָׁפְכָה - הֲרֵי אֵלּוּ יֹאכְלוּ. אָמַר רַבִּי לְעָזָר: דִּבְרֵי לְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא'.

[לו:]

אִית לָךְ מֵימַר הָדָא מִשּׁוּם שֶׁהִיא רְאוּיָה לֶאֱכֹל? ! לָא, מִשּׁוּם שֶׁהוּא רָאוּי לְהַאֲכִיל, וְהָכָא מִשּׁוּם שֶׁהוּא רָאוּי לְהַאֲכִיל.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵה בְּרַבִּי בוּן: לֹא סוֹף דָּבָר מִן הַנִּשּׂוּאִין. נִבְעֲלוּ, בֵּין מִן הָאֲרוּסִין בֵּין מִן הַנִּשּׂוּאִין - פְּסוּלוֹת, לֹא נִבְעֲלוּ, בֵּין מִן הָאֲרוּסִין בֵּין מִן הַנִּשּׂוּאִין - כְּשֵׁרוֹת.

הֲלָכָה ד: מַתְנִיתִין: כֹּהֵן גָּדוֹל לֹא יִשָּׂא אֶת הָאַלְמָנָה, בֵּין אַלְמָנָה מִן הָאֲרוּסִין בֵּין אַלְמָנָה מִן הַנִּשּׂוּאִין. לֹא יִשָּׂא אֶת הַבּוֹגֶרֶת. רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁירִין בִּבּוֹגֶרֶת. לֹא יִשָּׂא אֶת מָכַת עֵץ. אֵרַס אֶת הָאַלְמָנָה, וְנִתְמַנָּה לִהְיוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל - יִכְנֹס. מַעֲשֶׂה בִּיהוֹשֻׁעַ בֶּן גַּמְלָא שֶׁקִּדֵּשׁ אֶת מַרְתָּא בַּת בַּיְתוֹס, וּמִנָּהוּ הַמֶּלֶךְ לִהְיוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל, וּכְנָסָהּ. שׁוֹמֶרֶת יָבָם לְכֹהֵן הֶדְיוֹט, וְנִתְמַנָּה לִהְיוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל, אַף־עַל־פִּי שֶׁעָשָׂה בָהּ מַאֲמָר - לֹא יִכְנֹס. כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁמֵּת אָחִיו - חוֹלֵץ וְלֹא מְיַבֵּם.

גְּמָרָא: "אַלְמָנָה לֹא יִקָּח" (וַיִּקְרָא כא, יד) - בֵּין מִן הָאֲרוּסִין בֵּין מִן הַנִּשּׂוּאִין. "גְּרוּשָׁה... לֹא יִקָּח" - בֵּין מִן הָאֲרוּסִין בֵּין מִן הַנִּשּׂוּאִין.

לֹא יִשָּׂא אֶת הַבּוֹגֶרֶת. רַבִּי לְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁירִין בַּבּוֹגֶרֶת - שָׁוִין שֶׁלֹּא יִקַּח אֶת מָכַת עֵץ. מַה בֵּין בּוֹגֶרֶת, מַה בֵּין מָכַת עֵץ? בּוֹגֶרֶת - כָּלוּ בְתוּלֶיהָ בְּמֵעֶיהָ, מָכַת עֵץ - יָצְאוּ בְתוּלֶיהָ לַחוּץ.

וְאִית דְּמְחַלְפִין: לֹא יִשָּׂא אֶת מָכַת עֵץ. רַבִּי לְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁירִין בְּמָכַת עֵץ. וְשָׁוִין שֶׁלֹּא יִשָּׂא אֶת הַבּוֹגֶרֶת. מַה בֵּין בּוֹגֶרֶת מַה בֵּין מָכַת עֵץ? בּוֹגֶרֶת - עָבְרוּ יְמֵי הַנְּעוּרִים. מָכַת עֵץ - לֹא עָבְרוּ יְמֵי הַנְּעוּרִים.

'אָחוֹת מָכַת עֵץ, רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לֹא יִטַּמָּא לָהּ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: יִטַּמָּא לָהּ'. יָאוּת רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן עַל דַּעְתִּין דְּאִלֵּין תַּנָּיֵי. מְחַלְפָתָהּ שִׁיטָתִין דְּרַבָּנִין! תַּמָּן אִנּוּן אָמְרִין: נַעֲרָה, לֹא בּוֹגֶרֶת; בְּתוּלָה, לֹא מָכַת עֵץ. וְהָכָא אִנּוּן אָמְרִין הָכֵן! אָמַר רַבִּי הִלָּא: כָּל מִדְרָשׁ בְּעִנְיָנוֹ. תַּמָּן (וַיִּקְרָא כא, ג): "וְלַאֲחֹתוֹ הַבְּתוּלָה" - פָּרַט לַאֲנוּסָה וְלִמְפֻתָּה. אוֹ יָכוֹל שֶׁאֲנִי מוֹצִיא אֶת מָכַת עֵץ? תַּלְמוּד לוֹמַר (שָׁם): "אֲשֶׁר לֹא הָיְתָה לְאִישׁ". אֶת שֶׁהָיְתָה בִּידֵי אִישׁ, לֹא שֶׁהָיְתָה עַל־יְדֵי אַחֵר.

"הַקְּרוֹבָה" - לְרַבּוֹת אֶת הָאֲרוּסָה. "אֵלָיו" - לְרַבּוֹת אֶת הַבּוֹגֶרֶת. מְחַלְפָה שִׁיטָתִין דְּרַבָּנִין. תַּמָּן אִנּוּן אָמְרִין: "קָרוֹב" - לֹא אֲרוּסָה, "אֵלָיו" - לֹא גְרוּשָׁה. וְהָכָא אִנּוּן אָמְרִין הָכֵן! אָמַר רַבִּי הִלָּא: כָּל מִדְרָשׁ בְּעִנְיָנוֹ. אֲחוֹתוֹ לְעוֹלָם הִיא בִּפְנִים עַד שֶׁתֵּצֵא לַחוּץ. אֲרוּסָתוֹ לְעוֹלָם הִיא בַּחוּץ עַד שֶׁתִּכָּנֵס לִפְנִים.

[לז.]

׳אֲנוּסָתוֹ וּמְפֻתָּתוֹ - לֹא יַכְנִיס, וְאִם כָּנַס - אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ. אֲנוּסַת חֲבֵרוֹ וּמְפֻתַּת חֲבֵרוֹ - לֹא יִכְנֹס, וְאִם כָּנַס - מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ. לֹא יִשָּׂא אֶת הַקְּטַנָּה, אֲבָל נוֹשֵׂא אֶת הַמְמָאֶנֶת׳. וּמְמָאֶנֶת לֹא קְטַנָּה הִיא? מַמְתִּינִין לָהּ עַד שֶׁתַּגְדִּיל.

׳אֵרַס אֶת הָאַלְמָנָה וְנִתְמַנָּה לִהְיוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל - יַכְנִיס׳. וְדִכְוָתַהּ: אֵרַס אֶת הַקְּטַנָּה וְנִתְמַנָּה לִהְיוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל - יַכְנִיס. קוֹרֵא אֲנִי עָלֶיהָ: ״אִשָּׁה״ - לֹא קְטַנָּה.

הַעֲרָמָה עָשָׂה. שָׁאַל פִּרְיוֹ: ׳מַהוּ יַיתֵּב לְאִמָּהּ בְּגַוֵּיהּ׳? שְׁמַעַת וְקִבְּלַת עֲלָיהּ. וּתְנִינַן: ׳יָצָא שְׁמָהּ בָּעִיר מְקֻדֶּשֶׁת - הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת׳.

אַף בֵּית שַׁמַּאי מוֹדָה בָּהּ. וְאַף רַבִּי שִׁמְעוֹן מוֹדֶה בָּהּ. וְלֹא כְרַבִּי לְעָזָר בֶּן עֲרָךְ, דְּרַבִּי לְעָזָר בֶּן עֲרָךְ אוֹמֵר: הַמַּאֲמָר קוֹנֶה קִנְיָן גָּמוּר בַּיִּבָּמָה.

כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁמֵּת אָחִיו - חוֹלֵץ וְלֹא מְיַבֵּם. הָדָא מְסַיְּעָא לְמַאן דְּאָמַר חֲלִיצָה פְּטוּר. בְּרַם כְּמַאן דָּמַר חֲלִיצָה קִנְיָן, אוֹמֵר לוֹ: עֲבוֹר עַל דִּבְרֵי תוֹרָה?!

הֲלָכָה ה: מַתְנִיתִין: כֹּהֵן הֶדְיוֹט לֹא יִשָּׂא אֶת אַיְלוֹנִית, אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים לֹא יִשָּׂא אֶת אַיְלוֹנִית, שֶׁהִיא ״זוֹנָה״ הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין ״זוֹנָה״ אֶלָּא גִּיּוֹרֶת וּמְשֻׁחְרֶרֶת, וְשֶׁנִּבְעֲלָה בְּעִילַת זְנוּת.

[לז:]

גְּמָרָא: הָא יִשְׂרָאֵל שֶׁאֵין לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים מֻתָּר בָּהּ? עוֹד הוּא אָסוּר בָּהּ! אֶלָּא בְּגִין דְּתָנֵינַן בַּתְרָהּ: ׳אֵין זוֹנָה הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה אֶלָּא גִּיּוֹרֶת וּמְשֻׁחְרֶרֶת וְשֶׁנִּבְעֲלָה בְּעִילַת זְנוּת׳. וְכֻלְּהוֹן - לְכֹהֵן, לְפוּם כֵּן לָא תָּנִינָהּ.

אָמַר רַבִּי יוּדָה בֶּן פָּזִי: כְּתִיב (אִיּוֹב כד, יא): ״בֵּין שׁוּרֹתָם יַצְהִירוּ״, וְ״לֹא יִפְנֶה דֶּרֶךְ כְּרָמִים״ (שָׁם, יח) - שֶׁלֹּא הָיְתָה בְּעִילָתָן לְשׁוּם בָּנִים. אָמַר רַבִּי סִימוֹן: כְּתִיב (הוֹשֵׁעַ ד, י): ״אָכְלוּ וְלֹא יִשְׂבָּעוּ הִזְנוּ וְלֹא יִפְרָצוּ״ - שֶׁלֹּא הָיְתָה בְּעִילָתָן לְשֵׁם בָּנִים. כְּתִיב (בְּרֵאשִׁית ד, יט): ״וַיִּקַּח לוֹ לֶמֶךְ שְׁתֵּי נָשִׁים שֵׁם הָאַחַת עָדָה״ - שֶׁהָיָה מִתְעַדֵּן בְּגוּפָהּ, ״וְשֵׁם הַשֵּׁנִית צִלָּה״ - שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בְּצִלָּהּ שֶׁל בָּנִים.

מְתִיבִין לְרַבִּי יוּדָה: הַגַּע עַצְמְךָ, שֶׁהָיְתָה עֲקָרָה וְאֵין סוֹפָהּ לֵילֵד? הַגַּע עַצְמְךָ, שֶׁהָיְתָה זְקֵנָה?

תָּנֵי: רַבִּי לְעָזָר אוֹמֵר: אַף הַפְּנוּיִי הַבָּא עַל הַפְּנוּיָה שֶׁלֹּא לְשׁוּם אִישׁוּת - הֲרֵי זוֹ בְּעִילַת זְנוּת. אָמַר רַבִּי בָּא בַּר מַמָּל: הָדָא אָמְרָה, כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁקִּדֵּשׁ אִשָּׁה בִּבְעִילָה, אֵינוֹ כַּבָּא עַל הַבְּעוּלָה.

הֲלָכָה ו: מַתְנִיתִין: לֹא יִבָּטֵל אָדָם מִפְּרִיָּה וּרְבִיָּה אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ לוֹ בָּנִים. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: שְׁנֵי זְכָרִים, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: זָכָר וּנְקֵבָה, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית ה, ב): ״זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם״. נָשָׂא אִשָּׁה, וְשָׁהֲתָה עִמּוֹ עֶשֶׂר שָׁנִים וְלֹא יָלְדָה - אֵינוֹ רַשַּׁאי לְבַטֵּל. גֵּרְשָׁהּ - מֻתֶּרֶת לִנְשֹׂא לְאַחֵר, רַשַּׁאי הַשֵּׁנִי לִשְׁהוֹת עִמָּהּ עֶשֶׂר שָׁנִים. וְאִם הִפִּילָה - מוֹנָה מִשָּׁעָה שֶׁהִפִּילָה. הָאִישׁ מְצֻוֶּה עַל פְּרִיָּה וּרְבִיָּה, אֲבָל לֹא הָאִשָּׁה. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: עַל שְׁנֵיהֶן הוּא אוֹמֵר (בְּרֵאשִׁית א, כח): ״וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ״ וְגוֹ׳.

גְּמָרָא: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: שְׁנֵי זְכָרִים, שֶׁנֶּאֱמַר בְּמֹשֶׁה (דִּבְרֵי־הַיָּמִים־א כג, טו): ״גֵּרְשׁוֹם וֶאֱלִיעֶזֶר״. בֵּית־הִלֵּל אוֹמְרִים: זָכָר וּנְקֵבָה, מִבְּרִיָּתוֹ שֶׁל עוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר: ״זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם״. אָמַר רַבִּי בּוֹן: לָכֵן צְרִיכָה: אֲפִלּוּ

זָכָר וּנְקֵבָה. דְּלָא כֵן הִיא - מַתְנִיתָא מְקַלֵּי בֵית שַׁמַּאי וּמֵחְמְרֵי בֵּית הִלֵּל.

בְּנֵי בָנִים - כִּבְנִים. בְּנֵי בָנוֹת - אֵינָן כִּבְנִים. בֶּן בֵּן וּבַת בַּת - עוֹלִין. בַּת בֵּן וּבֶן בַּת - אֵינָן עוֹלִין. אַיְלוֹנִית וְהַסָּרִיס וְשֶׁאֵינָן רְאוּיִין לְוָלָד[20] - אֵינָן עוֹלִין.

רַבִּי אָמִי בְּשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: טַעְמָא דְּהָן תַּנָּיָא (בְּרֵאשִׁית טז, ג): "מִקֵּץ עֶשֶׂר שָׁנִים לְשֶׁבֶת אַבְרָם בְּאֶרֶץ כְּנָעַן" - צֵא שְׁנִים שֶׁעָשָׂה בְּחוּצָה לָאָרֶץ.

[לח.]

וְתָנֵי כֵן: ׳חָלְתָה הִיא, אוֹ שֶׁחָלָה הוּא, אוֹ שֶׁהָלַךְ לוֹ לִמְדִינַת הַיָּם - אֵינָן עוֹלִין׳.

נִשֵּׂאת לָרִאשׁוֹן וְלֹא יָלְדָה - יֵשׁ לָהּ כְּתֻבָּה. לַשֵּׁנִי - יֵשׁ לָהּ כְּתֻבָּה. לַשְּׁלִישִׁי - יֵשׁ לָהּ כְּתֻבָּה. לָרְבִיעִי וְלַחֲמִישִׁי - אֵין לָהּ כְּתֻבָּה. רַבִּי חֲנִינָא בַּר עָגוּל בְּשֵׁם רַבִּי חִזְקִיָּה: לַשְּׁלִישִׁי עַצְמוֹ - אֵין לָהּ כְּתֻבָּה.

נִשֵּׂאת לָרְבִיעִי וְלַחֲמִישִׁי וְלֹא יָלְדָה, מַה דִּיחָזְרוּן קַדְמָאֵי עֲלַיהּ? יָכְלָה הִיא מֵימַר: ׳כַּדּוּן אִתְעַקְּרַת הָהִיא אִתְּתָא׳. נִשֵּׂאת לַחֲמִישִׁי וְיָלְדָה, מַהוּ תְּחַזֵּיר עַל רְבִיעָיָא? אוֹמְרִים לָהּ: ׳שְׁתִיקוּתִיךְ יָפָה מִדִּבּוּרִיךְ׳.

נִבְעֶלֶת וְרוֹאָה דָּם, נִבְעֶלֶת וְרוֹאָה דָּם, אִית תַּנֵּי תָּנֵי: שְׁנָיָה - תִּבָּעֵל, שְׁלִישִׁית - לֹא תִּבָּעֵל. וְאִית תַּנֵּי תָּנֵי: שְׁלִישִׁית - תִּבָּעֵל, רְבִיעִית - לֹא תִּבָּעֵל. הֲוֹון בָּעַיִן מֵימַר: מַה דַּמַר: ׳שְׁנָיָה תִּבָּעֵל, וּשְׁלִישִׁית לֹא תִּבָּעֵל׳, כְּמַן דַּמַר: ׳שְׁלִישִׁית אֵין לָהּ כְּתֻבָּה׳. בְּרַם כְּמַאן דַּמַר: ׳שְׁלִישִׁית תִּבָּעֵל, רְבִיעִית לֹא תִּבָּעֵל׳, כְּמַאן דַּמַר: ׳שְׁלִישִׁית יֵשׁ לָהּ כְּתֻבָּה׳.

הָיְתָה יוֹלֶדֶת זְכָרִים וְהָיוּ נִמּוֹלִים וּמֵתִים. אִית תַּנֵּי תָּנֵי: שֵׁנִי - יִמּוֹל, שְׁלִישִׁי - לֹא יִמּוֹל. אִית תַּנֵּי תָּנֵי: שְׁלִישִׁי - יִמּוֹל, רְבִיעִי - לֹא יִמּוֹל. הֲוֹון בָּעַיִן מֵימַר: מַאן דַּמַר: ׳שֵׁנִי יִמּוֹל, שְׁלִישִׁי לֹא יִמּוֹל׳, כְּמַאן דַּמַר: ׳הַשְּׁלִישִׁית אֵין לָהּ כְּתֻבָּה׳. מַאן דַּמַר: ׳הַשְּׁלִישִׁי יִמּוֹל, הָרְבִיעִי לֹא יִמּוֹל׳, כְּמַאן דַּמַר: ׳הַשְּׁלִישִׁית יֵשׁ לָהּ כְּתֻבָּה׳. אֲפִלּוּ כְּמַאן דַּמַר: ׳הַשְּׁלִישִׁית יֵשׁ לָהּ כְּתֻבָּה׳, מוֹדֵי הוּא הָכָא שֶׁלֹּא יִמּוֹל, מִפְּנֵי סַכָּנָה.

תָּנֵי: אָמַר רַבִּי נָתָן: מַעֲשֶׂה שֶׁהָלַכְתִּי לְקִיסְרִין שֶׁל קַפּוֹטְקִיָּא, וְהָיְתָה שָׁם אִשָּׁה אַחַת, וְהָיְתָה יוֹלֶדֶת זְכָרִים, וְהָיוּ נִמּוֹלִים וּמֵתִים. וּמָלַת אֶת הָרִאשׁוֹן וּמֵת, שֵׁנִי וּמֵת, שְׁלִישִׁי וּמֵת. רְבִיעִי הֲבִיאַתּוּ לְפָנַי, נִסְתַּכַּלְתִּי בּוֹ, וְלֹא רָאִיתִי בּוֹ דָּם בְּרִית. אָמַרְתִּי לָהֶם: ׳הַנִּיחוּהוּ, לְאַחַר זְמַן׳. וְהִנִּיחוּהוּ, וּמָלוּהוּ, וְנִמְצָא בֶּן קַיָּמָא, וְהָיוּ קוֹרִין אוֹתוֹ ׳נָתָן׳ בִּשְׁמִי.

הָיוּ לָהּ בָּנִים וּמֵתוּ - מוּנָה מִשָּׁעַת מִיתָה. יְכֹלָה הִיא מֵימַר: ׳רוּחָא חֲנַקַת בָּנָיָהּ דְּהָהִיא אִתְּתָא וְעַקַרְתַּא׳.

רַבִּי לְעָזָר בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵה בַּר זִמְרָה: טַעְמָא דְּהָן תַּנָּיָא (בְּרֵאשִׁית א, כח): "פְּרוּ וּרְבוּ וּמִלְאוּ אֶת הָאָרֶץ וְכִבְשׁוּהָ"; "וְכִבְשָׁהּ" כְּתִיב, מִי דַּרְכּוֹ לִכְבֹּשׁ? הָאִישׁ, לֹא הָאִשָּׁה.

רַבִּי יִרְמְיָה, רַבִּי אַבָּהוּ, רַבִּי יִצְחָק בַּר מַרְיוֹן בְּשֵׁם רַבִּי חֲנִינָה: הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה. רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא וְרַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי, רַבִּי יִצְחָק בַּר חֲקוּלָה בְּשֵׁם רַבִּי יוּדָן נְשִׂיָא: אִם תּוֹבַעַת לְהִנָּשֵׂא - הַדִּין עִמָּהּ.

רַבִּי לְעָזָר בְּשֵׁם רַבִּי חֲנִינָה: הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה. אָמַר לֵהּ רַבִּי בָּא בַּר זַבְדָּא: עִמָּךְ

9. אֵינָם רְאוּיִם לְהוֹלִיד, וְאֵינָם עוֹלִים לְחֶשְׁבּוֹן הַבָּנִים לְקִיּוּם מִצְוַת פְּרִיָּה וּרְבִיָּה.

הָיִיתִי, לָא אִתְאַמְרַת אֶלָּא: אִם הָיְתָה תּוֹבַעַת לְהִנָּשֵׂא הַדִּין עִמָּהּ.

הָדָא הוּא דִתְנִינַן תַּמָּן: שַׁבָּת שֶׁחָלָה תִּשְׁעָה בְּאָב לִהְיוֹת בְּתוֹכָהּ - אֲסוּרִין מִלְּסַפֵּר וּמִלְּכַבֵּס. וּבַחֲמִישִׁי מֻתָּרִין מִפְּנֵי כְּבוֹד הַשַּׁבָּת. רַבִּי בָּא בַּר זַבְדָּא בְּשֵׁם רַבִּי חֲנִינָה: בִּקֵּשׁ רַבִּי לַעֲקֹר תִּשְׁעָה בְּאָב, וְלֹא הִנִּיחוּ לוֹ. אָמַר לוֹ רַבִּי לְעָזָר: עִמָּךְ הָיִיתִי, וְלָא אִתְאַמְרַת אֶלָּא: בִּקֵּשׁ רַבִּי לַעֲקֹר תִּשְׁעָה בְּאָב שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת, וְלֹא הִנִּיחוּ לוֹ. אָמַר: הוֹאִיל וְנִדְחָה, יִדָּחֶה. אָמְרוּ לוֹ: יִדָּחֶה לְמָחָר. וְקָרָא עֲלֵיהֶם (קֹהֶלֶת ד, ט):

[לח:]

"טוֹבִים הַשְּׁנַיִם מִן הָאֶחָד".

הַדָּרָן עָלָךְ פֶּרֶק הַבָּא עַל יְבִמְתּוֹ

פֶּרֶק ז: הֲלָכָה א: מַתְנִיתִין: אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל, גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט, הִכְנִיסָה לוֹ עַבְדֵי מְלוֹג וְעַבְדֵי צֹאן בַּרְזֶל; עַבְדֵי מְלוֹג - לֹא יֹאכְלוּ בִּתְרוּמָה, וְעַבְדֵי צֹאן בַּרְזֶל - יֹאכְלוּ בִּתְרוּמָה. וְאֵלּוּ הֵן עַבְדֵי מְלוֹג: אִם מֵתוּ - מֵתוּ לָהּ, וְאִם הוֹתִירוּ - הוֹתִירוּ לָהּ, אַף־עַל־פִּי שֶׁהוּא חַיָּב בִּמְזוֹנוֹתָן, לֹא יֹאכְלוּ בִּתְרוּמָה. וְאֵלּוּ הֵן עַבְדֵי צֹאן בַּרְזֶל: אִם מֵתוּ - מֵתוּ לוֹ, וְאִם הוֹתִירוּ - הוֹתִירוּ לוֹ, הוֹאִיל וְהוּא חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן, הֲרֵי אֵלּוּ יֹאכְלוּ בִּתְרוּמָה.

גְּמָרָא: מְנַיִן לְכֹהֵן שֶׁנָּשָׂא אִשָּׁה, וְקָנָה לוֹ עֲבָדִים, שֶׁיֹּאכְלוּ בִּתְרוּמָה? תַּלְמוּד לוֹמַר (וַיִּקְרָא כב, יא): "וְכֹהֵן כִּי יִקְנֶה נֶפֶשׁ קִנְיַן כַּסְפּוֹ" וְגוֹ'. מְנַיִן לְאִשְׁתּוֹ שֶׁקָּנְתָה עֲבָדִים, וַעֲבָדֶיהָ שֶׁקָּנוּ עֲבָדִים, שֶׁיֹּאכְלוּ בִּתְרוּמָה? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְכֹהֵן כִּי יִקְנֶה נֶפֶשׁ קִנְיַן כַּסְפּוֹ", אַף קִנְיָנוֹ שֶׁקָּנָה קִנְיָן - אוֹכֵל. רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא, רַבִּי הִלָּא בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: "הֵם יֹאכְלוּ" - 'וְהֵם יַאֲכִילוּ'. בְּעֶבֶד שֶׁקָּנָה עֲבָדִים עַל מְנַת שֶׁיִּהְיֶה לְרַבּוֹ רְשׁוּת בָּהֶן, הִיא מַתְנִיתָא. אֲבָל בְּעֶבֶד שֶׁקָּנָה עֲבָדִים עַל מְנַת שֶׁלֹּא יִהְיֶה לְרַבּוֹ רְשׁוּת בָּהֶן - קִנְיָנוֹ הוּא. רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא, רַבִּי הִלָּא בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: עֶבֶד שֶׁקָּנָה עֲבָדִים עַל מְנַת שֶׁלֹּא יִהְא רְשׁוּת לְרַבּוֹ בָּהֶן, וּמֵת, כָּל הַקּוֹדֵם בָּהֶן - זָכָה.

וְהָכָא, לֹא קִנְיַן קִנְיָנוֹ הוּא? רַבִּי הִלָּא בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: "הֵם יֹאכְלוּ" - 'וְהֵם יַאֲכִילוּ': הָרָאוּי לוֹכַל - מַאֲכִיל, וְשֶׁאֵינוֹ רָאוּי לוֹכַל - אֵינוֹ מַאֲכִיל. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מְשׁוּם קְנָס. מַה נָפַק מִן בֵּינֵיהוֹן?

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת נְדָרִים פֶּרֶק רְבִיעִי

ד,א הַנּוֹדֵר מִפֵּרוֹת הַשָּׁנָה – אָסוּר בְּכָל פֵּרוֹת הַשָּׁנָה, וּמֻתָּר בִּגְדִיִּים וּבְטָלָאִים, וּבֶחָלָב, וּבִגּוֹזָלוֹת. אִם אָמַר: ״גְּדוֹלֵי שָׁנָה שֶׁאֲנִי טוֹעֵם״ – אָסוּר בְּכֻלָּן. הַנּוֹדֵר מִן הַקֵּיץ – אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא מִן הַתְּאֵנָה בִּלְבַד. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: עֲנָבִים בִּכְלָל תְּאֵנִים. הַנּוֹדֵר מִן הַתְּאֵנִים – אָסוּר בַּקִּשּׁוּאִין וּבַדְּלוּעִין וּבַמְּלָפְפוֹנוֹת, וּמֻתָּר בְּפֵרוֹת הָאִילָן. הַנּוֹדֵר מִן הַתִּירוֹשׁ – אָסוּר בְּכָל מִינֵי מְתִיקָה, וּמֻתָּר בַּיַּיִן. הַנּוֹדֵר מִן הַתַּבְלִין – אָסוּר בַּחַיִּין וּמֻתָּר בִּמְבֻשָּׁלִין. אִם אָמַר: ״הֲרֵי הֵן עַל פִּי וַהֲרֵי הֵן עָלַי״ – אָסוּר בָּהֶן, בֵּין חַיִּין בֵּין מְבֻשָּׁלִין.

ד,ב הַנּוֹדֵר מִן הַפַּת – אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא בַּפַּת הַבָּא מֵחֲמֵשֶׁת הַמִּינִין בִּלְבַד. הַנּוֹדֵר מִן הַדָּגָן אָסוּר אַף בְּפוּל הַמִּצְרִי יָבֵשׁ וּמֻתָּר בְּלֵחַ וּמֻתָּר בָּאֹרֶז וּבַחֲלִיקָה וּבְטַרְגִּיס וּבְטִיסְנִי. הַנּוֹדֵר מִן הַכְּסוּת אָסוּר בַּפַּנְדָּא[1], וּבַפְּסָקְיָא, וּבַסְּקוֹרְטְיָא, וּבַקַּטְבָּלָא, וְאַנְפִּילָא, וּבְמַפָּלְיָא, וּבַמִּכְנָסַיִם וְכוֹבַע. וּמֻתָּר בַּשַּׂק וּבַיְרִיעָה וּבַחֲמִילָה.

ד,ג כֵּיצַד? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: הַכֹּל לְפִי הַנּוֹדֵר. הָיָה לָבוּשׁ צֶמֶר וְהֵצַר[2], וְאָמַר: ״קוֹנָם צֶמֶר עוֹלֶה עָלַי״ – אָסוּר לִלְבֹּשׁ וּמֻתָּר לִטְעוֹן. הָיָה טָעוּן פִּשְׁתָּן וְהִזִּיעַ, וְאָמַר: ״קוֹנָם פִּשְׁתָּן עוֹלֶה עָלַי״ – מֻתָּר לִלְבֹּשׁ וְאָסוּר לִטְעֹן.

ד,ד ״קוֹנָם כְּפֹר זֶה שֶׁאֲנִי טוֹעֵם אִם אֵלֵךְ לְמָקוֹם פְּלוֹנִי לְמָחָר״, אִם אָכַל – הֲרֵי הוּא לֹא יֵלֵךְ. אִם הָלַךְ – הֲרֵי הוּא בְּ״לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ״, אַף נְדָרִים שֶׁאָמְרוּ מֻתָּרִין, מִנַּיִן שֶׁלֹּא יְהֵא אָדָם נוֹדֵר בָּהֶן עַל מְנָת לְבַטְּלָן? תַּלְמוּד לוֹמַר (בְּמִדְבַּר ל): ״לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ״ – שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה דְּבָרָיו חֻלִּין. דָּבָר אַחֵר: ״לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ״ – אֲפִלּוּ חָכָם אֵין מֵפֵר נִדְרוֹ לְעַצְמוֹ.

ד,ה אָמַר לוֹ: ״הַשְׁאִילֵנִי קַרְדֻּמְּךָ״! אָמַר: ״קַרְדֹּם שֶׁאֲנִי קָנוּי קוֹנָם״[3]. ״נְכָסִים עָלַי אִם יֵשׁ לִי קַרְדֹּם״ – בְּיָדוּעַ שֶׁאֵין לוֹ קַרְדֹּם. הַנּוֹדֵר עַד הַקֵּיץ בַּגְּלִיל וְיָרַד לָעֲמָקִים, אַף עַל פִּי שֶׁהִגִּיעַ הַקֵּיץ בָּעֲמָקִים – אָסוּר עַד שֶׁיַּגִּיעַ הַקֵּיץ בַּגְּלִיל.

ד,ו אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים – ׳הַמּוֹדֵר הֲנָאָה מֵחֲבֵרוֹ סְתָם עַד הַפֶּסַח אָסוּר עַד שֶׁחִיטַת הַפֶּסַח׳. מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אָמְרוּ: ׳כָּל הַיּוֹם כֻּלּוֹ אָסוּר׳! זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁזְּמַנּוֹ קָבוּעַ, וְאָמַר ׳עַד לִפְנֵי׳ – רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אָסוּר עַד שֶׁיַּגִּיעַ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אָסוּר עַד שֶׁיֵּצֵא, עַד שֶׁיִּפְסְקוּ גְּשָׁמִים, עַד לֵילֵי יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח, עַד שֶׁיֶּעֱקְרוּ סְכוֹת – אָסוּר עַד לֵילֵי יוֹם טוֹב אַחֲרוֹן שֶׁל חַג. עַד אֲדָר הָרִאשׁוֹן, אִם הָיְתָה שָׁנָה מְעֻבֶּרֶת – נוֹתְנִין לוֹ עַד אֲדָר שֵׁנִי (בְּסִפְרֵי אַחֵר: אָסוּר עַד אֲדָר שֵׁנִי).

ד,ז הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ: ׳קוֹנָם שֶׁאֲנִי נֶהֱנֶה לְךָ אִם אֵין אַתָּה בָּא וְנוֹטֵל לְבָנֶיךָ כּוֹר אֶחָד חִטִּים וּשְׁתֵּי חֲבִית שֶׁל יַיִן׳ וְאֵרְעוֹ אֹנֶס אוֹ מִשְׁתֶּה אוֹ גְּשָׁמִים – מָתָר. וְאִם לָאוֹ – לְעוֹלָם אָסוּר עַד שֶׁיָּפֵר אֶת נִדְרוֹ עַל פִּי חָכָם; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אַף זֶה יָכוֹל לְהָפֵר אֶת נִדְרוֹ שֶׁלֹּא עַל פִּי חָכָם, יֹאמַר לוֹ: ״כְּלוּם אָמַרְתָּ אֶלָּא מִפְּנֵי כְּבוֹדִי? זֶהוּ כְּבוֹדִי״! וְכֵן הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ: ״קוֹנָם שֶׁאִי אַתָּה נֶהֱנֶה לִי אִם אִי אַתָּה נוֹתֵן לִבְנִי כּוֹר אֶחָד שֶׁל חִטִּים וּשְׁתֵּי חֲבִיּוֹת שֶׁל יַיִן״.

ד,ח הָיָה מְסָרֵב בַּחֲבֵרוֹ שֶׁיֹּאכַל אֶצְלוֹ בְּתוֹךְ הַמִּשְׁתֶּה, וְאָמַר: ״קוֹנָם לְבֵיתְךָ שֶׁאֲנִי נִכְנָס״ – בְּתוֹךְ הַמִּשְׁתֶּה אָסוּר. לְאַחַר הַמִּשְׁתֶּה – בְּקוֹנָם.

---

[1] אבנט חלול שחוגרים בו.

[2] הגר״א גרים והצנה – היינו שהיה לו קר ובפנים לא תקנו כי לא מובן איך לתקן.

[3] אם קניתי קרדום – יהא קרדום זה אסור עלי

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

מָתָר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הָיָה מְסָרֵב בַּחֲבֵרוֹ בְּתוֹךְ הָרֶגֶל שֶׁיֹּאכַל אֶצְלוֹ, וְאָמַר: קוֹנָם לְבֵיתְךָ שֶׁאֲנִי נִכְנָס, בְּתוֹךְ הָרֶגֶל – אָסוּר. לְאַחַר הָרֶגֶל – מָתָר. הָיָה מְסָרֵב בַּחֲבֵרוֹ שֶׁיֹּאכַל אֶצְלוֹ בַּמִּשְׁתֶּה, וְאָמַר: קוֹנָם בֵּיתְךָ שֶׁאֲנִי נִכְנָס – תּוֹךְ הַמִּשְׁתֶּה אָסוּר. לְאַחַר הַמִּשְׁתֶּה – מָתָר. אָמַר: ״קוֹנָם לְבֵיתְךָ שֶׁאֲנִי נִכְנָס, וְטִפַּת צוֹנֵן שֶׁאֲנִי טוֹעֵם לְךָ״ – מָתָר לְכָנֵס וְלִרְחֹץ עִמּוֹ בְּצוֹנֵן, וְאָסוּר לֶאֱכוֹל וְלִשְׁתּוֹת.

מַסֶּכֶת נְדָרִים פֶּרֶק חֲמִישִׁי

ה,א הַנּוֹדֵר מִן הַבַּיִת מִן הָעֲלִיָּה, וְקִדֵּם לְנִדְרוֹ נוֹדַע שֶׁנָּפְלוּ לוֹ בִּירוּשָׁה, אוֹ שֶׁנִּתְּנוּ לוֹ בְּמַתָּנָה, וְאָמַר: ״אִילּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁכֵּן לֹא הָיִיתִי נוֹדֵר״ – הֲרֵי זֶה מָתָר.

מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁהִדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁלֹּא לַעֲלוֹת לִירוּשָׁלַיִם, וּבָאת וְהֶעֱבִירוּהָ עַל נִדְרוֹ, וְעָלְתָה וּבָאת וְשָׁאֲלָה אֶת רַבִּי יוֹסֵי, אָמַר לוֹ: ״אִילּוּ הָיִיתְ יוֹדַעַ שֶׁמְּבַטֶּלֶת אֶת דְּבָרֵיךְ שֶׁלֹּא בְּפָנֶיךָ, מַדִּירָה הָיִיתְ״? אָמַר לוֹ: ״לֹא״! וְהִתִּירוּ רַבִּי יוֹסֵי.

רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אוֹמְרִים לוֹ – ״אִלּוּ אֶחָד הָיָה מְפַיְסֵךְ, הָיִיתְ נוֹדֵר? אִם אָמַר: ׳לָאו׳ – הֲרֵי זֶה מָתָר. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה אוֹמֵר: אוֹמְרִים לוֹ – ״אִילּוּ חַס הָיִיתָ לְבִזָּה, הָיִיתְ נוֹדֵר״? אָמַר לוֹ: ׳לָאו׳ – הֲרֵי זֶה מָתָר.

ה,ב רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: יֵשׁ נֶדֶר שֶׁמְּקָצָתוֹ מָתָר וּמְקָצָתוֹ אָסוּר. כֵּיצַד? נָדַר מִן הַכִּלְכָּלָה שֶׁהָיָה בְּנוֹת שׁוּחַ בְּתוֹכָהּ, אָמַר, אִילּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁבְּנוֹת שׁוּחַ בְּתוֹכָהּ, לֹא הָיִיתִי נוֹדֵר אֶלָּא לִשְׁאָר כַּלְכָּלָה – הַתֹּר בִּבְנוֹת שֶׁבַע וּבִשְׁאָר הַכַּלְכָּלָה אָסוּר. נָדַר מִן הַבְּצָלִים וְאָמַר: אִילּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁהַכּוּפְרִי יָפֶה לַלֵּב לֹא הָיִיתִי נוֹדֵר אֶלָּא מִשְּׁאָר בְּצָלִים – הַתֹּר בַּכּוּפְרִי, וּשְׁאָר בְּצָלִים – אָסוּר. עַד שֶׁבָּא רַבִּי עֲקִיבָה וְלִמֵּד: שֶׁהַנֶּדֶר שֶׁהַתֹּר מִקְצָתוֹ – הַתֹּר כֻּלּוֹ.

הַשָּׁלֵם

ה,ג כֵּיצַד? אָמַר: ׳קוֹנָם שֶׁאֵינוֹ נֶהֱנֶה לְכֻלְּכֶם וְהַתֹּר אֶחָד מֵהֶן׳ – הַתִּרוּ כֻּלָּן. ״שֶׁאֲנִי נֶהֱנֶה לָזֶה וְלָזֶה׳ וְהַתֹּר הָאֶמְצָעִי – הֵימֶנּוּ וּלְמַטָּה מָתָר הֵימֶנּוּ וּלְמַעְלָה אָסוּר. ׳קוֹנָם שֶׁאֲנִי נֶהֱנֶה לְפִלּוֹנִי׳, וְשָׁהָה כְּדֵי דִּבּוּר וְחָזַר וְאָמַר: ׳לְפִלּוֹנִי׳ – אָסוּר בָּרִאשׁוֹן וּמָתָר בַּשֵּׁנִי. כַּמָּה הוּא כְּדֵי דִּבּוּר? כְּדֵי שֶׁאֵלַת שָׁלוֹם, הָרַב לַתַּלְמִיד.

ה,ד ׳קוֹנָם שֶׁאֲנִי נֶהֱנֶה לִפְלוֹנִי, וְעוֹד לִפְלוֹנִי וּפִלּוֹנִי׳, ׳קוֹנָם שֶׁאֲנִי נֶהֱנֶה לוֹ׳ – הֲרֵי אֵלּוּ שְׁנֵי נְדָרִים. הַתֹּר הָרִאשׁוֹן – הַתֹּר הַשֵּׁנִי. לֹא הַתֹּר הָרִאשׁוֹן – לֹא הִתִּיר הַשֵּׁנִי. קוֹנָם שֶׁאֲנִי נֶהֱנֶה לִפְלוֹנִי וּלְכָל מִי שֶׁנִּשְׁאָלִין לוֹ עָלָיו – נִשְׁאָלִין לוֹ עַל הָרִאשׁוֹן, וְחוֹזְרִין וְנִשְׁאָלִין לוֹ עַל הַשֵּׁנִי.

ה,ה נִתְכַּוֵּן לִדּוֹר בָּעוּלָּה וְנָדַר בַּנָּזִיר, בַּקָּרְבָּן וְנָדַר בַּשִּׁבּוּעָה – מָתָר. בָּעוּלָּה וְנָדַר בַּקָּרְבָּן, בַּחֲרָם וְנָדַר בַּנָּזִיר, בַּקָּרְבָּן וְנָדַר בַּשִּׁבּוּעָה – פּוֹתְחִין לוֹ פֶּתַח אֶחָד עַל כֻּלָּם. אִם אָמַר: ׳נָדַרְתִּי וְאֵינִי יוֹדֵעַ בְּאֵיזֶה מִשְּׁנֵיהֶם נָדַרְתִּי׳ – פּוֹתְחִין פֶּתַח אֶחָד עַל כֻּלָּן.

ה,ו הַנּוֹדֵר מִן הָעִיר – נִשְׁאָל לֶחָכָם שֶׁבָּעִיר, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא נִשְׁאַל עַל פִּי עַצְמוֹ. מִיִּשְׂרָאֵל – נִשְׁאַל לֶחָכָם שֶׁבִּישְׂרָאֵל, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא נִשְׁאַל עַל פִּי עַצְמוֹ. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה אוֹמֵר: פּוֹתְחִין לוֹ פֶּתַח לְאָדָם בְּכִבּוּד עַצְמוֹ וּבִכְבוֹד בָּנָיו. אָמַר לוֹ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: זָכִיתָה בָּהּ וּבְכֻלִּים שֶׁעָלֶיהָ. כְּשֶׁמֵּת מַה הָיוּ אוֹמְרִים לְפָנָיו בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל? ״עַל רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּכֶינָה הַמַּלְבִּישְׁכֶם שָׁנִי עִם עֲדִי, גַּם הַמַּעֲלֶה עֲדֵי זָהָב עַל לְבוּשְׁכֶן״.

מַסֶּכֶת נְדָרִים פֶּרֶק שִׁישִׁי

א. הֲפָרַת נְדָרִים כָּל הַיּוֹם. רַבִּי יוֹסֵי בֶּן רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמְרוּ: הֲפָרַת נְדָרִים מֵעֵת לְעֵת. כֵּיצַד? הָיוּ עַל אִשְׁתּוֹ חֲמִשָּׁה נְדָרִים, אוֹ שֶׁהָיוּ לוֹ חֲמִשָּׁה נָשִׁים, וְנָדְרוּ כֻּלָּן, וְאָמַר: כֻּלָּן מֻפָּרִין, מוּפָר לִיךְ נֶדֶר זֶה – לֹא הוּפַר אֶלָּא נֶדֶר זֶה, וְלֹא

תּוֹסֶפְתָּא

הֵפֶר אֶלָּא לָהּ לְבַד. ׳מַה רְאִית שֶׁתִּדּוֹרִי׳, ׳אִי אֶפְשִׁי שֶׁתִּדּוֹרִי׳, ׳אֵין זֶה נֶדֶר׳ – לֹא אָמַר כְּלוּם. ׳מוּפָר׳, ׳מְבֻטָּל זֶה׳ – הֲרֵי זֶה בָּטֵל. ׳קַיָּם לִיךְ׳, ׳יָפֶה עָשִׂית׳, ׳אַף אֲנִי כְּמוֹתֵךְ׳, ׳אִם לֹא נָדַרְתְּ מַדִּירֵךְ אֲנִי׳ – אֵין יָכוֹל לְהָפֵר.

ב. אֵימָתַי אָמְרוּ: ׳מֵת הַבַּעַל נִתְרוֹקְנָה רְשׁוּת לָאָב׳? בִּזְמַן שֶׁלֹּא שָׁמַע, אוֹ שֶׁשָּׁמַע וְהֵפֵר, אוֹ שֶׁשָּׁמַע וְשָׁתַק. שָׁמַע וְהֵפֵר וּמֵת בּוֹ בַּיּוֹם, אֲבָל שָׁמַע וְשָׁתַק, שָׁמַע וְקִיֵּם וָמֵת בְּיוֹם שֶׁל אַחֲרָיו – אֵין יָכוֹל לְהָפֵר. שָׁמַע בַּעְלָהּ וְלֹא הֵפֵר לָהּ, וְלֹא הִסְפִּיק הָאָב לִשְׁמוֹעַ עַד שֶׁמֵּת הַבַּעַל, זֶה הוּא שֶׁאָמְרוּ: ׳מֵת הַבַּעַל – נִתְרוֹקְנָה רְשׁוּת לָאָב׳. שָׁמַע אֲבִיהָ וְלֹא הֵפֵר לָהּ, וְלֹא הִסְפִּיק הַבַּעַל לִשְׁמוֹעַ עַד שֶׁמֵּת הָאָב, זֶה הוּא שֶׁאָמְרוּ: ׳מֵת הָאָב– לֹא נִתְרוֹקְנָה רְשׁוּת לַבַּעַל׳.

ג. שָׁמַע בַּעְלָהּ וְהֵפֵר לָהּ, וְלֹא הִסְפִּיק אֲבִיהָ לִשְׁמוֹעַ עַד שֶׁמֵּת – הֲרֵי זוֹ אַסּוּרָה, שֶׁאֵין הַבַּעַל מֵפֵר אֶלָּא בְּשֶׁתְּפוּת הָאָב. שָׁמַע אֲבִיהָ וְהֵפֵר לָהּ, וְלֹא הִסְפִּיק הַבַּעַל לִשְׁמוֹעַ עַד שֶׁמֵּת, וְנִתְאָרְסָה לְאַחֵר – יַחֲזֹר הָאָב וְיָפֵר חֶלְקוֹ שֶׁל בַּעְלָהּ. אָמַר רַבִּי נָתָן: הֲרֵי הֵן דִּבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵין יָכוֹל לְהָפֵר.

ד. נַעֲרָה הַמְאוֹרָסָה – אֲבִיהָ וּבַעְלָהּ אַחְרוֹן מְפִירִין נְדָרֶיהָ. שָׁמַע הָאָב וְהֵפֵר לָהּ, וְלֹא הִסְפִּיק הַבַּעַל לִשְׁמוֹעַ עַד שֶׁמֵּת, וְנִתְאָרְסָה, אֲפִלּוּ לַעֲשָׂרָה – זֶהוּ שֶׁאָמְרוּ: ׳אֲבִיהָ וּבַעְלָהּ הָאַחְרוֹן מְפִירִין נְדָרֶיהָ׳. שָׁמַע אֲבִיהָ וְהֵפֵר לָהּ, וְלֹא הִסְפִּיק הַבַּעַל לִשְׁמוֹעַ עַד שֶׁמֵּת, וְנִתְאָרְסָה, יַחֲזֹר הַבַּעַל הַשֵּׁנִי וְיָפֵר חֶלְקוֹ שֶׁל רִאשׁוֹן. אָמַר רַבִּי נָתָן: הֵן הֵן דִּבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵין יָכוֹל לְהָפֵר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁגֵּרְשָׁהּ בּוֹ בַּיּוֹם, וְהֶחֱזִירָהּ בּוֹ בַּיּוֹם, אוֹ גֵּרְשָׁהּ בּוֹ בַּיּוֹם וְנִתְאָרְסָה לְאַחֵר, אֲבָל אִם בָּגְרָה וְנִשֵּׂאת, אוֹ שֶׁשָּׁהֲתָה שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ – אֵין יָכוֹל לְהָפֵר.

ה. שׁוֹמֶרֶת יָבָם, בֵּין יָבָם אֶחָד בֵּין שְׁנֵי יְבָמִין. רַבִּי אֶלְיעֶזֶר אוֹמֵר: יָפֵר. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: לְאֶחָד וְלֹא לִשְׁנַיִם. רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר: לֹא לְאֶחָד וְלֹא לִשְׁנַיִם. אָמַר רַבִּי אֶלְיעֶזֶר: וּמַה אִם אִשָּׁה, שֶׁאֵין לִי בָּהּ חֵלֶק עַד שֶׁלֹּא בָּאת לִרְשׁוּתוֹ, מְשֻׁבַּאת לִרְשׁוּתוֹ – אֵינוֹ דִּין שֶׁנִּגְמְרָה לוֹ? אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָה: לֹא! אִם אָמַרְתָּ בְּאִשָּׁה שֶׁאֵין לוֹ בָּהּ חֵלֶק, שֶׁכְּשֶׁם שֶׁאֵין לִי בָּהּ חֵלֶק, כָּךְ אֵין לַאֲחֵרִים בָּהּ חֵלֶק, תֹּאמַר בְּאִשָּׁה שֶׁאֵין לוֹ בָּהּ חֵלֶק עַד שֶׁלֹּא בָּאת לִרְשׁוּתוֹ? וּמְשֻׁבַּאת לִרְשׁוּתוֹ נִגְמְרָה לוֹ, שֶׁכְּשֵׁם שֶׁיֵּשׁ לוֹ בָּהּ חֵלֶק, כָּךְ יֵשׁ לַאֲחֵרִים בָּהּ חֵלֶק. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: עֲקִיבָה, דְּבָרֶיךָ בֵּין שְׁנֵי יְבָמִין, מַה אַתָּה מֵשִׁיב עַל יָבָם אֶחָד? אָמַר לוֹ: כְּשֵׁם שֶׁלֹּא חִלַּקְתָּ לָנוּ בֵּין יָבָם אֶחָד לְבֵין שְׁנֵי יְבָמִין, בֵּין שֶׁעָשָׂה בָּהּ מַאֲמָר וּבֵין שֶׁלֹּא עָשָׂה בָּהּ מַאֲמָר, כָּךְ בִּנְדָרִים וּבִשְׁבוּעוֹת לֹא תַחֲלֹק. אָמַר לוֹ: [4]אֲבָל, אִלּוּ הָיִיתָ בִּימֵי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ וַהֲשֵׁבֹתָ תְּשׁוּבָה זוֹ[5].

ו. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְיעֶזֶר: מְקֻוֶּה יוֹכִיחַ, שֶׁמַּעֲלֶה אֶת הַטְּמֵאִים מִטָּמְאָתָן וְאֵינוֹ מַצִּיל הַטְּהוֹרִין מִלְּטַמֵּא. חָזַר רַבִּי אֶלְיעֶזֶר וְדָנוֹ דִּין אַחֵר: וּמַה אִם בְּמָקוֹם שֶׁאֵין מֵפֵר נִדְרֵי עַצְמוֹ מְשַׁנְּדֵר, הֲרֵי הוּא מֵפֵר נִדְרֵי עַצְמוֹ עַד שֶׁלֹּא יְדוֹר, מָקוֹם שֶׁמֵּפֵר נִדְרֵי אִשְׁתּוֹ מְשַׁנְּדֵרָה אֵינוֹ דִּין שֶׁיָּפֵר נִדְרֵי אִשְׁתּוֹ עַד שֶׁלֹּא תִּדּוֹר. אָמְרוּ לוֹ: וּמַה לְמֵפֵר נִדְרֵי עַצְמוֹ עַד שֶׁלֹּא יִדּוֹר, שֶׁאִם רָצָה לְהָקִים מְקַיֵּם, יָפֵר, נִדְרֵי אִשְׁתּוֹ עַד שֶׁלֹּא תִּדּוֹר שֶׁאִם רָצָה לְהָקִים אֵינוֹ יָכוֹל. דָּבָר אַחֵר (בְּמִדְבַּר ל): ״אִישָׁהּ יְקִימֶנּוּ וְאִישָׁהּ יְפֵרֶנּוּ״ – אֶת שֶׁבָּא לְכְלָל ׳הָקֵם׳ בָּא לְכְלָל ׳הָפֵר׳, לֹא בָּא לְכְלָל ׳הָקֵם׳ לֹא בָּא לְכְלָל ׳הָפֵר׳.

ז. ׳שׁוֹר זֶה הֻקְדַּשׁ לְכִשֶּׁאֶקָּחֶנּוּ׳, ׳בַּיִת זֶה הֻקְדַּשׁ לְכִשֶּׁאֶקָּחֶנּוּ׳, ׳תְּנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי

---

[4] בְּלוֹמַר, אֲפִלּוּ הָיִיתָ בִּימֵי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ שֶׁהָיָה מַעֲיַן הַמִּתְגַּבֵּר – הָיִיתָ מֵשִׁיב תְּשׁוּבָה זוֹ.

[5] בְּנַסַּח הַגְּרַ״א: אָמַר: בֶּן עַזַּאי, חֵבֶל עָלֶיךָ בֶּן עַזַּאי שֶׁלֹּא שִׁמַּשְׁתָּ אֶת רַבִּי עֲקִיבָא.

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

לִכְשֶׁאַקְדִּשֶׁנָּה׳ – לֹא אָמַר כְּלוּם. ״שׁוֹר זֶה מָכוּר לְךָ לִכְשֶׁאֶקְחֶנּוּ׳, ״בַּיִת זֶה מָכוּר לְךָ לִכְשֶׁאֶקְחֶנָּה׳ – לֹא אָמַר כְּלוּם. ״שׁוֹר שֶׁאַרַשׁ מֵאַבָּא מָכוּר לְךָ׳, ״מַה שֶּׁתַּעֲלֶה מְצוּדָתִי מָכוּר לְךָ׳ – לֹא אָמַר כְּלוּם, ״מַה שֶּׁאַרַשׁ מֵאַבָּא הַיּוֹם׳, ״מַה שֶּׁתַּעֲלֶה מְצוּדָתִי הַיּוֹם מָכוּר לְךָ׳– דִּבְרֵיו קַיָּמִין.

מַסֶּכֶת נְדָרִים פֶּרֶק שְׁבִיעִי

א. כָּל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עִנּוּי נֶפֶשׁ בֵּין בֵּינוֹ לְבֵינָהּ אוֹ בֵּינָהּ לְבֵין אֲחֵרִים – יָפֵר, דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ עִנּוּי נֶפֶשׁ – בֵּינוֹ לְבֵינָהּ יָפֵר, בֵּינָהּ לְבֵין אֲחֵרִים – לֹא יָפֵר, כֵּיצַד? אָמְרָה: קוֹנָם שֶׁאֲנִי עוֹשָׂה לְפִי אַבָּא, לְפִי אָבִיךָ, לְפִי אָחִי, לְפִי אָחִיךָ, שֶׁאֲנִי מַטִּילָה תֶּבֶן וּמַיִם לִבְקָרְךָ – אֵין יָכוֹל לְהָפֵר מִפְּנֵי שֶׁבֵּינָהּ לְבֵין אֲחֵרִים, שֶׁלֹּא אָכְחַל וְשֶׁלֹּא אַפַּרְכֵּס וְשֶׁלֹּא אֶתְקַשֵּׁט, וְשֶׁלֹּא אֲשַׁמֵּשׁ לְךָ מִטָּתִי – הֲרֵי זֶה יָפֵר מִפְּנֵי שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ.

ב. שֶׁלֹּא אַצִּיעַ לְךָ מַפָּה, וְשֶׁלֹּא אָדִיחַ לְךָ רַגְלֶיךָ, וְשֶׁלֹּא אֶמְזֹג לְךָ אֶת הַכּוֹס – אֵין צָרִיךְ לְהָפֵר, כּוֹפֶה אוֹתָהּ עַל כָּרְחָהּ, רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: יָפֵר, מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ל): ״לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ״.

ג. נְדָרָה שֶׁלֹּא תִטְעַם אֶחָד מִכָּל הַמִּינִין, בֵּין מֵאָכָל רַע בֵּין מַאֲכָל יָפֶה, אֲפִלּוּ לֹא טָעֲמָה אוֹתוֹ הַמִּין מֵימֶיהָ – יָפֵר. אָמְרָה: קוֹנָם פִּלְפִּלִין שֶׁאֵינִי טוֹעֶמֶת, גְּלוּסְקִין שֶׁאֵינִי טוֹעֶמֶת, אֲפִלּוּ לֹא הָיָה לָהּ אוֹתוֹ הַמִּין מֵימֶיהָ – יָפֵר. אָמְרָה קוֹנָם פֵּרוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עָלַי, אִם יֵשׁ לוֹ בָּהֶן חֵלֶק – יָפֵר. אִם לָאו – יָבִיא לָהּ מִשְּׁאָר אַרְצוֹת. אָמְרָה: קוֹנָם פֵּרוֹת הַפַּרְכְּיָא זוֹ עָלַי, אִם יֵשׁ לוֹ בָּהֶן חֵלֶק – יָפֵר. אִם לָאו – יָבִיא לָהּ מֵהַפַּרְכְּיָא אַחֶרֶת. אָמְרָה: קוֹנָם פֵּרוֹת מְדִינָה זוֹ עָלַי, אִם יֵשׁ לוֹ בָּהֶן חֵלֶק – יָפֵר. וְאִם לָאו– יָבִיא לָהּ מִמְּדִינָה אַחֶרֶת.

ד. אָמְרָה: קוֹנָם פֵּרוֹת חֲנֻנְיָי זוֹ עָלַי, אִם יֵשׁ שָׁם חֲנוּת אַחֶרֶת – לֹא יָפֵר. וְאִם לָאו – יָפֵר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֲפִלּוּ הָיָה שָׁם מֵאָה חֲנֻיּוֹת,

הַשָּׁלֵם

הוֹאִיל וְלֹא הָיְתָה פַּרְנָסָתוֹ אֶלָּא הֵימֶנָּה – הֲרֵי זֶה יָפֵר, מִפְּנֵי שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ.

ה. קוֹנָם שֶׁאֲנִי נֶהֱנָה לַבְּרִיּוֹת – אֵין יָכוֹל לְהָפֵר. יְכוֹלָה לֶהֱנוֹת בְּלֶקֶט בְּשִׂכְחָה וּבְפֵאָה וּבְמַעֲשֵׂר עָנִי.

ו. נְדָרָה אִשְׁתּוֹ וְהֵפֵר לָהּ, וְסָבוּר נָדְרָה בִּתּוֹ נָדְרָה בִּתּוֹ וְהֵפֵר לָהּ, וְסָבוּר אִשְׁתּוֹ נָדְרָה – הֲרֵי זֶה יְקַיֵּם. וְאִם רָצָה – מֵפֵר. נָדְרָה אִשְׁתּוֹ וְקַיֵּם לָהּ, וְסָבוּר בִּתּוֹ נָדְרָה, נָדְרָה בִּתּוֹ וְקַיֵּם לָהּ, וְסָבוּר אִשְׁתּוֹ נָדְרָה – הֲרֵי זֶה יָפֵר. וְאִם רָצָה לְהָקִים – מְקַיֵּם.

ז. נָדְרָה מִן הַתְּאֵנִים וַעֲנָבִים. הֵפֵר לַתְּאֵנִים – יַחְזֹר וְיָפֵר לָעֲנָבִים. לָעֲנָבִים – יַחְזֹר וְיָפֵר לַתְּאֵנִים. לֹא הֵפֵר לַתְּאֵנִים וְהֵפֵר לָעֲנָבִים – אֲסוּרָה לָאֱכוֹל בִּתְאֵנִים וַעֲנָבִים. הֵפֵר לָעֲנָבִים וְלֹא הֵפֵר לַתְּאֵנִים – אֲסוּרָה לֶאֱכוֹל בַּעֲנָבִים וּתְאֵנִים. הֵפֵר לַתְּאֵנִים וְחִשְׂכָּה, אֲסוּרָה לֶאֱכוֹל תְּאֵנִים וַעֲנָבִים. הֵפֵר לָעֲנָבִים וְחִשְׂכָּה – אֲסוּרָה לֶאֱכוֹל עֲנָבִים וּתְאֵנִים. אָמְרָה: קוֹנָם תְּאֵנִים שֶׁאֲנִי טוֹעֶמֶת וְעוֹד עֲנָבִים שֶׁאֲנִי טוֹעֶמֶת – הֲרֵי אֵלּוּ שְׁנֵי נְדָרִים, מֵפֵר אֵיזֶה מֵהֶן שֶׁיִּרְצֶה וּמְקַיֵּם אֵיזֶה מֵהֶן שֶׁיִּרְצֶה, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ל): ״אִישָׁהּ יְקִימֶנּוּ וְאִישָׁהּ יְפֵרֶנּוּ״ – אִישָׁהּ יְקִימֶנּוּ לְזוֹ וְאִישָׁהּ יְפֵרֶנּוּ לְזוֹ.

ז,ח חָמֵר בְּ׳הָקֵם׳ שֶׁאֵין בְּ׳הָפֵר׳ וּבְ׳הָפֵר׳ שֶׁאֵין בְּ׳הָקֵם׳, שֶׁהַשְׁתִּיקָה מְקַיֶּמֶת וְאֵין שְׁתִיקָה מְבַטֶּלֶת. הָאִישׁ מְקַיֵּם בִּלְבּוֹ וְאֵין הָאִשָּׁה מְבַטֶּלֶת בִּלְבָּהּ. יֵשׁ בְּ׳הָקֵם׳ שֶׁאֵין בְּ׳הָפֵר׳ וְיֵשׁ בְּ׳הָפֵר׳ שֶׁאֵין בְּ׳הָקֵם׳, מִשֶּׁ׳הָקֵם׳ – אֵין יָכוֹל לְהָפֵר וּמִשֶּׁ׳הֵפֵר׳ – אֵין יָכוֹל לְהָקֵם.

ז,ט אֵשֶׁת אִישׁ שֶׁאָמְרָה: ׳הֲרֵינִי נְזִירָה לְכְשֶׁאֶתְגָּרֵשׁ. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: לֹא יָפֵר. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: אַלְמָנָה שֶׁאָמְרָה: הֲרֵינִי נְזִירָה לְכְשֶׁאֶנָּשֵׂא; רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: יָפֵר. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: לֹא יָפֵר, שֶׁרַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר (במדבר ל): ״וְנֵדֶר אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה כָּל אֲשֶׁר אָסְרָה עַל נַפְשָׁהּ

תּוֹסֶפְתָּא

יָקוּם עָלֶיהָ״ – עַד שֶׁיֵּהָא אִסּוּר נוֹדֵר בְּשָׁעָה שֶׁהִיא אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה. וְרַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: ״אֲשֶׁר אָסְרָה עַל נַפְשָׁהּ יָקוּם עָלֶיהָ״ – עַד שֶׁיִּהָא אִסּוּר שָׁעָה שֶׁאָסְרָה עַל נַפְשָׁהּ. קוֹנָם שֶׁאֲנִי עוֹשֶׂה לְפִיךְ שֶׁנֶּהֱנָה, לְאַבָּא וּלְאָבִיךְ, רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: יָפֵר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא יָפֵר. ׳נְטוּלָה הִיא מִן הַיְּהוּדִים (אם) מְשַׁמְּשַׁתְּךָ אֲנִי׳ – יָפֵר חֶלְקוֹ וּמְשַׁמַּשְׁתּוֹ. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: לֹא יָפֵר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: יָפֵר.

מַסֶּכֶת נָזִיר פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א,א בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: כְּנוּיֵי כְּנוּיִין אֲסוּרִין. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: כְּנוּיֵי כְּנוּיִין מֻתָּרִין. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין מַשִּׁיאִין עַל פִּי בַּת קוֹל. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִין: מַשִּׁיאִין עַל פִּי בַּת קוֹל.

א,ב הָאוֹמֵר ׳נְזִירוּת׳; רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הֲרֵי זֶה נָזִיר שְׁתַּיִם. הֲרֵינִי נָזִיר וְאַחַת – מוֹנֶה שְׁתַּיִם. וְעוֹד – מוֹנֶה שָׁלֹשׁ. אַחַת וְעוֹד וְשׁוּב – מוֹנֶה אַרְבַּע.

סוּמְכוֹס אוֹמֵר: הֲרֵינִי נָזִיר פּוּנְטוֹגִין – הֲרֵי זֶה נָזִיר חָמֵשׁ. טַטָרְגִין – הֲרֵי זֶה נָזִיר אַרְבַּע. טְרִיגִין – הֲרֵי זֶה נָזִיר שָׁלֹשׁ. דִּיגוֹן – הֲרֵי זֶה נָזִיר שְׁתַּיִם. הֵן – אַחַת. הֲרֵינִי נָזִיר אִם לֹא אֲגַלֶּה מִשְׁפָּחוֹת – הֲרֵי זֶה נָזִיר וְאַל יְגַלֶּה מִשְׁפָּחוֹת.

א,ג ׳הֲרֵינִי נָזִיר בְּשָׁעוֹת יוֹם כְּחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה׳ – הֲרֵי זֶה נָזִיר שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה. ׳בִּימוֹת הַשַּׁבָּת כְּשָׁנֵי שָׁבוּעַ כְּשִׁמְיטַת יוֹבֵל׳ – הֲרֵי זֶה נָזִיר שִׁבְעָה. ׳הֲרֵינִי נָזִיר כִּימֵי חַמָּה, כִּמְנָיַן יְמוֹת הַחַמָּה׳ – הֲרֵי זֶה נָזִיר שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וְחָמֵשׁ נְזִירוּת כְּמִנְיַן יְמוֹת הַחַמָּה. ׳הֲרֵינִי נָזִיר כִּימוֹת הַלְּבָנָה, כְּמִנְיַן יְמוֹת הַלְּבָנָה׳ – נָזִיר שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים וְאַרְבַּע נְזִירוּת כְּמִנְיַן יְמוֹת הַלְּבָנָה. רַבִּי אוֹמֵר: עַד שֶׁיֹּאמַר: ׳נְזִירוּת עָלַי כְּמִנְיַן יְמוֹת הַחַמָּה וּכְמִנְיַן יְמוֹת הַלְּבָנָה׳.

הַשָּׁלֵם

א,ד רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אָמַר ׳הֲרֵינִי נָזִיר מִנְיַן הֶלְקֵטֵי קִיץ[6] וּכְמִנְיַן שִׁבֳּלֵי שְׁמִיטָה׳ – הֲרֵי זֶה נָזִיר לְעוֹלָם וּמְגַלֵּחַ אֶחָד לִשְׁלֹשִׁים יוֹם, עַד שֶׁיֹּאמַר: ׳לֹא לְכָךְ נִתְכַּוַּנְתִּי׳. ׳הֲרֵינִי נָזִיר כְּשֵׂעָר רֹאשִׁי, כַּעֲפַר הָאָרֶץ, כְּחוֹל הַיָּם׳ – הֲרֵי זֶה נָזִיר לְעוֹלָם, וּמְגַלֵּחַ אֶחָד לִשְׁלֹשִׁים יוֹם. רַבִּי אוֹמֵר: אֵין זֶה מְגַלֵּחַ אֶחָד לִשְׁלֹשִׁים יוֹם. שֶׁאֵין זֶה נָזִיר עוֹלָם, הֲרֵינִי נָזִיר מִכָּאן וְעַד הַתְּהוֹם מִן הָאָרֶץ וְעַד לָרָקִיעַ׳ – הֲרֵי זֶה נָזִיר עוֹלָם. ׳הֲרֵינִי נָזִיר כָּל חַיַּי, הֲרֵינִי נָזִיר עוֹלָם׳ – הֲרֵי זֶה נָזִיר עוֹלָם. מֵאָה שָׁנָה, אוֹ מָאתַיִם שָׁנָה, אֲפִלּוּ אֶלֶף שָׁנָה – אֵין זֶה נָזִיר עוֹלָם.

א,ה כֵּיצַד שֶׁכְּנוּיֵי נְזִירוּת כִּנְזִירוּת, כָּךְ כְּנוּיֵי שִׁמְשׁוֹן כִּשְׁמְשׁוֹן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: נָזִיר שִׁמְשׁוֹן מְטַמֵּא לַמֵּתִים שֶׁשִּׁמְשׁוֹן עַצְמוֹ טִמֵּא לַמֵּתִים. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הָאוֹמֵר ׳הֲרֵינִי נָזִיר שִׁמְשׁוֹן׳ – לֹא אָמַר כְּלוּם, שֶׁלֹּא נִמְצָא בְּשִׁמְשׁוֹן שֶׁיָּצְאָה נְזִירוּת מִפִּיו עָלָיו.

א,ו נְזִירוּת נוֹהֶגֶת בָּאָרֶץ וּבְחוּץ לָאָרֶץ, בֵּין שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׂעָר בֵּין שֶׁאֵין לוֹ שֵׂעָר, אַף עַל פִּי שֶׁנֶּאֱמַר (בְּמִדְבַּר ו, יח): ״וְלָקַח אֶת שֵׂעָר רֹאשׁ נִזְרוֹ״, בֵּין שֶׁיֵּשׁ לוֹ כַּפַּיִם וּבֵין שֶׁאֵין לוֹ כַּפַּיִם, אַף עַל פִּי שֶׁנֶּאֱמַר (בְּמִדְבַּר ו, יט): ״וְנָתַן עַל כַּפֵּי הַנָּזִיר״.

א,ז הַמּוֹרֵט – בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: צָרִיךְ לְהַעֲבִיר תַּעַר עַל כָּל בְּשָׂרוֹ. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵין צָרִיךְ, וְכֵן בַּמְצֹרָע, וְכֵן בַּלְּוִיִּם.

---

[6] יֵשׁ מְפָרְשִׁים, הַיְנוּ כְּמִנְיַן שְׁבִילִים שֶׁעוֹשִׂים מְיַבְּשֵׁי תְּאֵנִים בֵּין הַקְּצִיעוֹת, כְּדֵי כַּאֲשֶׁר הֵם הוֹלְכִים בֵּינֵיהֶם – לֹא תִּהְיֶינָה הַקְּצִיעוֹת נִדְרָסוֹת בְּרַגְלֵיהֶם. וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים כְּהֶלְקְטֵי קַיִץ – הַיְנוּ, כַּאֲשֶׁר מְיַבְּשִׁים אֶת הַתְּאֵנִים עוֹשִׂים תְּלִים תְּלִים מִתְּאֵנִים. וְאוּלַי יֵשׁ לְפָרֵשׁ כְּלֶקֶט הַנּוֹשֵׁר בְּשָׁעַת קְצִירָה בְּעוֹנַת הַקַּיִץ ׳.

תּוֹסֶפְתָּא

א,ח חֹמֶר בִּנְזִיר שֶׁאֵין בְּמִצְרָע, וְחֹמֶר בְּמִצְרָע שֶׁאֵין בְּנָזִיר – נָזִיר. אִם גִּלַּח בְּיוֹם מִלֹּאת סוֹפֵג אֶת אַרְבָּעִים, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּמִצְרָע. מִצּוֹרָע מְגַלֵּחַ רֹאשׁוֹ וּזְקָנוֹ וְגַבּוֹת עֵינָיו, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּנָזִיר. חֹמֶר בִּנְזִירוּת מִבִּשְׁבוּעוֹת וּבִשְׁבוּעוֹת מִבִּנְזִירוּת, שֶׁיֵּשׁ נָזִיר בְּתוֹךְ נָזִיר וְאֵין שְׁבוּעָה בְּתוֹךְ שְׁבוּעָה, חֹמֶר בִּשְׁבוּעוֹת, שֶׁשִּׁגְגַת שָׁבוּעוֹת – אָסוּרָה. וְשִׁגְגַת נְזִירוּת – מְתֻּרֶת.

מַסֶּכֶת נָזִיר פֶּרֶק שֵׁנִי

ב,א בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: כְּנוּיֵי כְנוּיִין – אֲסוּרִין. כֵּיצַד? אָמַר: הֲרֵינִי נָזִיר מִן הַגְּרוֹגֶרֶת וּמִן הַדְּבֵלָה. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: נָזִיר. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵינוֹ נָזִיר. אָמַר: ׳הֲרֵינִי נָזִיר עַל מְנָת שֶׁאֲהֵא שׁוֹתֶה יַיִן וּמְטַמֵּא לַמֵּתִים׳ – הֲרֵי זֶה נָזִיר, וּבָטֵל תְּנָאוֹ, שֶׁהוּא מַתְנֶה עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה, כָּל הַמַּתְנֶה עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה – תְּנָאוֹ בָּטֵל. יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁיֵּשׁ נְזִירִין אֲבָל אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁהַנְּזִירִין אֲסוּרִין בַּיַּיִן, שֶׁאָסוּר לִשְׁתּוֹת יַיִן וְלִטָּמֵא לַמֵּתִים. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֵין לְךָ פֶּתַח גָּדוֹל מִזֶּה.

ב,ב ׳הֲרֵי עָלַי לְגַלַּח חֲצִי נָזִיר׳ – הֲרֵי זֶה מְגַלֵּחַ נָזִיר שָׁלֵם; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר, שֶׁלֹּא הִתְנַדֵּב כְּדֶרֶךְ הַמִּתְנַדְּבִים. ׳הֲרֵינִי נָזִיר, וְעָלַי לְגַלַּח נָזִיר, וְאִם גִּלַּח לְעַצְמוֹ׳ – לֹא יָצָא. ׳הֲרֵי עָלַי לְגַלַּח חֲצִי נָזִיר וְעָלַי לְגַלַּח נָזִיר, וְאִם גִּלַּח לְעַצְמוֹ׳ – לֹא יָצָא.

ב,ג ׳אֵלּוּ קָרְבָּנוֹת שֶׁאַזִּיר עֲלֵיהֶן׳ – לֹא אָמַר כְּלוּם, שֶׁנֶּאֱמַר ׳: ״קָרְבָּנוֹ לַה׳ עַל נִזְרוֹ״ – וְלֹא נִזְרוֹ עַל קָרְבָּנוֹ. ׳הֲרֵי עָלַי חַטָּאתוֹ וַאֲשָׁמוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי׳, מִדַּעְתּוֹ – יָצָא. ׳שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ׳ – לֹא יָצָא. ׳הֲרֵי זֶה חַטָּאתוֹ וַאֲשָׁמוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי׳, וְהָלַךְ הַלָּה וְהֵבִיא בְּעַצְמוֹ – הֲרֵי זֶה כַּחַטָּאת כְּאָשָׁם שֶׁכִּפְּרוּ בְּעָלֶיהָ.

ב,ד ׳הֲרֵי עָלַי לְגַלַּח חֲצִי נָזִיר׳, וְשָׁמַע חֲבֵרוֹ וְאָמַר: ׳וַאֲנִי׳, וְעָלַי לְגַלַּח חֲצִי נָזִיר – זֶה מְגַלֵּחַ נָזִיר שָׁלֵם וְזֶה מְגַלֵּחַ נָזִיר שָׁלֵם; דִּבְרֵי

הַשָּׁלֵם

רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: ׳זֶה מְגַלֵּחַ חֲצִי נָזִיר וְזֶה מְגַלֵּחַ חֲצִי נָזִיר׳. ׳הֲרֵינִי נָזִיר כְּשֶׁיִּהְיֶה לִי בֵּן׳ וְנוֹלַד לוֹ בֵּן. סָפֵק שֶׁהוּא בֵּן קַיָּמָא סָפֵק אֵינוֹ בֵּן קַיָּמָא; רַבִּי יְהוּדָה פּוֹטֵר, שֶׁשִּׁגְגַת נְזִירוּת מֻתֶּרֶת. רַבִּי שִׁמְעוֹן מְחַיֵּב, שֶׁשִּׁגְגַת נְזִירוּת אֲסוּרָה, וְיֹאמַר: ׳אִם הָיָה בֵּן קַיָּמָא, הֲרֵינִי נָזִיר חוֹבָה, וְאִם לָאו הֲרֵינִי נָזִיר נְדָבָה׳. ׳הֲרֵינִי נָזִיר עַל מְנָת שֶׁיִּהְיֶה בַּכְּרִי זֶה מֵאָה כּוֹר׳, וְהָלַךְ וּמָצְאוּ שֶׁנִּגְנַב אוֹ שֶׁאָבַד, סָפֵק הָיוּ בּוֹ סָפֵק לֹא הָיוּ בּוֹ, רַבִּי יְהוּדָה פּוֹטֵר, סָפֵק נְזִירוּת לְהָקֵל, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר סָפֵק נְזִירוּת לְהַחְמִיר, וְיֹאמַר: ׳אִם הָיוּ כִּדְבָרֵי הֲרֵינִי נָזִיר חוֹבָה׳, וְאִם לָאו ׳הֲרֵינִי נָזִיר נְדָבָה׳.

ב,ה ׳הֲרֵינִי נָזִיר לְאַחַר עֶשְׂרִים יוֹם׳ – נָזִיר מֵעַכְשָׁו מֵאָה יוֹם. מוֹנֶה עֶשְׂרִים וְאַחַר כָּךְ מוֹנֶה שְׁלֹשִׁים, וּמְסַפֵּק – מוֹנֶה שְׁמוֹנִים וְחוֹזֵר וּמוֹנֶה שְׁלֹשִׁים – לְהַשְׁלִים נְזִירוּתוֹ רִאשׁוֹנָה.

ב,ו אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל, עַל שֶׁנָּדַר נָזִיר שְׁלֹשִׁים יוֹם, שֶׁאִם גִּלַּח בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים – שֶׁלֹּא יָצָא, עַל מָה נֶחְלְקוּ? עַל שֶׁנָּדַר סְתָם לְבֵית שַׁמַּאי, שֶׁאִם גִּלַּח בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים יָצָא. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אִם גִּלַּח לְיוֹם שְׁלֹשִׁים – לֹא יָצָא.

ב,ז שְׁתֵּי נְזִירוּת. רִאשׁוֹנָה נְזִירוּת סְתָם, וּשְׁנִיָּה נְזִירוּת שְׁלֹשִׁים, מְגַלֵּחַ אֶת הָרִאשׁוֹנָה בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד, וְאֶת הַשְּׁנִיָּה בְּיוֹם שִׁשִּׁים וְאֶחָד, וְאִם גִּלַּח אֶת הָרִאשׁוֹנָה יוֹם שְׁלֹשִׁים, וְגִלַּח אֶת הַשְּׁנִיָּה בְּיוֹם שִׁשִּׁים – לֹא יָצָא. רִאשׁוֹנָה נְזִירוּת שְׁלֹשִׁים, וּשְׁנִיָּה נְזִירוּת סְתָם, מְגַלֵּחַ אֶת הָרִאשׁוֹנָה בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד, וְהַשְּׁנִיָּה בְּיוֹם שִׁשִּׁים וְאֶחָד, וְאִם גִּלַּח אֶת הָרִאשׁוֹנָה בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים וְאֶת הַשְּׁנִיָּה בְּיוֹם שִׁשִּׁים – יָצָא.

ב,ח מִי שֶׁאָמַר: ׳הֲרֵינִי נָזִיר׳ וְנִטְמָא בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים – סוֹתֵר אֶת הַכֹּל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מְשׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: לֹא סָתַר אֶלָּא שִׁבְעָה. ׳הֲרֵינִי נָזִיר שְׁלֹשִׁים יוֹם׳, וְנִטְמָא יוֹם

תּוֹסֶפְתָּא

שְׁלֹשִׁים – סוֹתֵר אֶת הַכֹּל. ׳הֲרֵינִי נָזִיר מֵאָה יוֹם׳ וְנִטְמָא יוֹם מֵאָה – סוֹתֵר אֶת הַכֹּל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: לֹא סָתַר אֶלָּא שְׁלֹשִׁים יוֹם. נִטְמָא בְּיוֹם מֵאָה וְאֶחָד – סוֹתֵר שְׁלֹשִׁים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: לֹא סָתַר אֶלָּא שִׁבְעָה. זֶה הַכְּלָל שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: כָּל שֶׁנִּטְמָא בְּיוֹם שֶׁרָאוּי לְהָבִיא בּוֹ קָרְבָּן, וְיֵשׁ לוֹ לִסְפּוֹר, סוֹתֵר שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְכָל שֶׁנִּטְמָא בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים, שֶׁאֵין רָאוּי לְהָבִיא בּוֹ קָרְבָּן, וְיֵשׁ לוֹ לִסְפּוֹר – לֹא סָתַר אֶלָּא שִׁבְעָה יָמִים, חוּץ מִימֵי טָמְאָתוֹ בִּלְבַד.

ב,ט מִי שֶׁהָיָה טָמֵא, וְנָזַר – אָסוּר לְגַלַּח וְלִשְׁתּוֹת יַיִן וְלִטָּמֵא לַמֵּתִים, וְאִם גִּלַּח וְשָׁתָה – סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים. מַזֶּה וְשׁוֹנֶה – הַטְמֵאִין לֹא עָלוּ לוֹ, וְאֵין יוֹם שְׁבִיעִי עוֹלֶה לוֹ מִן הַמִּנְיָן. כָּל אֵלּוּ שֶׁאָמְרוּ: אֵין מַתְחִיל לִמְנוֹת עַד שֶׁיִּטָּהֵר, אֵין יוֹם שְׁבִיעִי עוֹלֶה לוֹ. כָּל אֵלּוּ שֶׁאָמְרוּ: מַתְחִיל מוֹנֶה מִיָּד, יוֹם שְׁבִיעִי עוֹלֶה לוֹ מִן הַמִּנְיָן.

ב,י מָנָה נְזִירוּתוֹ וְלֹא הֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו – אָסוּר לְגַלַּח וְלִשְׁתּוֹת יַיִן וְלִטָּמֵא לַמֵּתִים. הֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו וְלֹא גִּלַּח – אָסוּר לִשְׁתּוֹת יַיִן וְלִטָּמֵא לַמֵּתִים. אִם גִּלַּח וְשָׁתָה יַיִן וְנִטְמָא לַמֵּתִים – הֲרֵי זֶה סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כֵּיוָן שֶׁנִּזְרַק עָלָיו אֶחָד מִן הַדָּמִים – הַתַּר לַנָּזִיר לִשְׁתּוֹת יַיִן וְלִטָּמֵא לַמֵּתִים.

ב,יא מִי שֶׁנָּזַר שְׁתֵּי נְזִירוּת, מָנָה רִאשׁוֹנָה וְלֹא הֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו, וְאַחַר כָּךְ נִשְׁאַל עַל הָרִאשׁוֹנָה לֶחָכָם, וְהִתִּיר לוֹ- יָצְתָה נְזִירוּת שְׁנִיָּה בָּרִאשׁוֹנָה. מָנָה שְׁתֵּיהֶן וְהֵבִיא קָרְבְּנוֹת שְׁתֵּיהֶן כְּאַחַת – לֹא עָלְתָה בְּיָדוֹ אֶלָּא אַחַת. הִפְרִישׁ שֶׁל זוֹ בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְשֶׁל זוֹ בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְהָלַךְ וְהִקְרִיב אֶת שֶׁל זוֹ בָּזוֹ וְאֶת שֶׁל זוֹ בָּזוֹ – לֹא יָצָא.

מַסֶּכֶת נָזִיר פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

ג,א אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל,

הַשָּׁלֵם

עַל שֶׁהָיוּ שְׁתֵּי כִתֵּי עֵדִים, אַחַת אוֹמֶרֶת: שְׁתַּיִם, וְאַחַת אוֹמֶרֶת: חָמֵשׁ, שֶׁהוּא נָזִיר כִּקְטָנָה שֶׁבָּהּ, עַל מַה נֶּחְלְקוּ? עַל שֶׁהָיוּ שְׁנֵי עֵדִים מְעִידִין אוֹתוֹ. כֵּת אַחַת אוֹמֶרֶת: שְׁתַּיִם. וְאַחַת אוֹמֶרֶת: חָמֵשׁ, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: נֶחְלְקָה עֵדוּתָן, וְאֵין נְזִירוּת. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: יֵשׁ בִּכְלַל חָמֵשׁ שְׁתַּיִם – יְהֵא נָזִיר שְׁתַּיִם.

ג,ב מִי שֶׁאָמַר: ׳הֲרֵינִי נָזִיר׳, וְשָׁהָה כְּדֵי דִּבּוּר, וְשָׁמַע חֲבֵרוֹ, וְאָמַר: ׳וַאֲנִי׳ – הוּא אָסוּר וַחֲבֵרוֹ מֻתָּר. כַּמָּה הוּא כְּדֵי דִּבּוּר? כְּדֵי שֶׁאֵלַת שָׁלוֹם.

ג,ג ׳הֲרֵינִי נָזִיר׳, וְשָׁמַע חֲבֵרוֹ וְאָמַר: ׳פִּי כְפִיו, וְשַׂעֲרֵי כִשְׁעָרוֹ׳ – הֲרֵי זֶה נָזִיר. ׳יְדֵי כְיָדוֹ, רַגְלֵי כְרַגְלוֹ׳ – הֲרֵי זֶה נָזִיר. ׳יְדֵי נְזִירָה וְרַגְלֵי נְזִירָה׳ – לֹא אָמַר כְּלוּם. ׳רֹאשִׁי נְזִירָה, כִּבְדֵי נְזִירָה׳ – הֲרֵי זֶה נָזִיר. זֶה הַכְּלָל: דָּבָר שֶׁהַנַּשְׁמָה תְּלוּיָה בּוֹ – הוּא נָזִיר. דָּבָר שֶׁאֵין הַנַּשְׁמָה תְּלוּיָה בּוֹ – אֵין זֶה נָזִיר.

ג,ד הָאוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ: ׳הֲרֵינִי נָזִיר! וְאַתְּ?׳ אִם אָמְרָה: ׳הֵן!׳ – שְׁנֵיהֶם אֲסוּרִין. אִם רָצָה לְהָפֵר – מֵפֵר לָהּ, מִפְּנֵי שֶׁקָּדַם נִדְרוֹ לְהֶקֵּם. וְאִם לָאו – הוּא אָסוּר וְהִיא מֻתֶּרֶת.

הָאוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ: ׳הֲרֵינִי נָזִיר וְאַתְּ!׳ אִם אָמְרָה: ׳הֵן׳ – שְׁנֵיהֶן אֲסוּרִין. וְאִם לָאו – שְׁנֵיהֶן מֻתָּרִין, מִפְּנֵי שֶׁתְּלָה נִדְרוֹ בִּנְדָרָהּ.

אָמְרָה לוֹ אִשְׁתּוֹ: ׳הֲרֵינִי נְזִירָה׳, וְאִם אָמַר ׳הֵן׳ – אֲסוּרִין. אִם רָצָה לְהָפֵר – אֵינוֹ יָכוֹל, מִפְּנֵי שֶׁקָּדַם ׳הֶקֵּם׳ לַנֶּדֶר. וְאִם לָאו – הִיא אֲסוּרָה וְהוּא מֻתָּר.

אָמְרָה לוֹ אִשְׁתּוֹ: ׳הֲרֵינִי נְזִירָה, וְאַתָּה?׳, אִם אָמַר ׳הֵן׳ – שְׁנֵיהֶן אֲסוּרִין. וְאִם לָאו – שְׁנֵיהֶן מֻתָּרִין, מִפְּנֵי שֶׁתְּלָתָה נִדְרָהּ בִּנְדָרוֹ.

הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ: ׳הֲרֵינִי נָזִיר, וְאַתָּה?׳, אִם אָמַר: ׳הֵן׳ – שְׁנֵיהֶן אֲסוּרִין. וְאִם לָאו – הוּא אָסוּר וַחֲבֵרוֹ מֻתָּר.

תּוֹסֶפְתָּא

הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ: ׳הֲרֵינִי נָזִיר, וְאַתָּה!׳, אִם אָמַר: ׳הֵן׳ – שְׁנֵיהֶן אֲסוּרִין. וְאִם לָאו – שְׁנֵיהֶן מֻתָּרִין, מִפְּנֵי שֶׁתְּלָה נִדְרוֹ בְּנִדְרוֹ.

ג,ה הָאִשָּׁה שֶׁנָּדְרָה בַּנָּזִיר, וְשָׁמְעָה חֲבֵרְתָּהּ, וְאָמְרָה: ׳וַאֲנִי׳. וַאֲחַר כָּךְ בָּא בַּעְלָהּ שֶׁל רִאשׁוֹנָה וְהֵפֵר לָהּ – הִיא מֻתֶּרֶת וַחֲבֵרְתָּהּ אֲסוּרָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אִם אָמְרָה: ׳אַף אֲנִי׳ – לֹא נִתְכַּוְּנָה אֶלָּא כְּמוֹתָהּ, וּשְׁתֵּיהֶן מֻתָּרוֹת. ׳שְׁבוּעָה לְבֵיתִי שֶׁאֲנִי נִכְנֶסֶת׳, וְשָׁגְגָה וְנִכְנְסָה – מֻתֶּרֶת לְשֶׁעָבַר, וַאֲסוּרָה לֶעָתִיד לָבֹא.

ג,ו הָאִשָּׁה שֶׁנָּדְרָה בַּנָּזִיר, וְשָׁמַע בַּעְלָהּ וְלֹא הֵפֵר לָהּ. רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמְרִים: הוּא נָתַן אֶצְבַּע בֵּין שִׁנֶּיהָ, שֶׁאִם רָצָה לְהָפֵר – יָפֵר. וְאִם אָמַר: ׳אִי אֶפְשִׁי בְּאִשָּׁה נְדָרָנִית׳ – יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: הִיא נָתְנָה אֶצְבַּע בֵּין שִׁנָּיו, שֶׁאִם רָצָה לְהָפֵר – אֵינוֹ יָכוֹל. וְאִם אָמַר: אִי אֶפְשִׁי בְּאִשָּׁה נְזִירָה – תֵּצֵא שֶׁלֹּא בִכְתֻבָּה. הָאִשָּׁה שֶׁנָּדְרָה בַּנָּזִיר, וְשָׁמַע בַּעְלָהּ וְהֵפֵר לָהּ, וְהִיא לֹא יָדְעָה שֶׁהֵפֵר לָהּ בַּעְלָהּ, וְהָיְתָה שׁוֹתָה יַיִן וּמְטַמְּאָה לַמֵּתִים – הֲרֵי זוֹ סוֹפֶגֶת אֶת הָאַרְבָּעִים. כְּשֶׁהָיָה רַבִּי עֲקִיבָה מַגִּיעַ לְדָבָר זֶה הָיָה אוֹמֵר: וּמָה מִי שֶׁנִּתְכַּוֵּן לַעֲלוֹת בְּיָדוֹ בְּשֵׂר חֲזִיר וְעָלָה בְּיָדוֹ בְּשַׂר טָלֶה וַאֲכָלוֹ – צָרִיךְ כַּפָּרָה וְסָלְחָה, הַמִּתְכַּוֵּן לַעֲלוֹת בְּיָדוֹ בָּשָׂר חֲזִיר וְעָלָה בְּיָדוֹ בְּשַׂר חֲזִיר, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁצָּרִיךְ כַּפָּרָה וְסָלְחָה!

ג,ז בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּתְגַלְּחַת טָהֳרָה אֲבָל בִּתְגַלְּחַת טֻמְאָה – יָפֵר שֶׁמִּפֵּר לֶעָתִיד לָבֹא, שֶׁיָּכוֹל לוֹמַר: ׳אִי אֶפְשִׁי בְּאִשָּׁה מְגֻלַּחַת׳. רַבִּי אוֹמֵר: אַף בִּתְגַלְּחַת טָהֳרָה, עַד שֶׁלֹּא גִלְּחָה – יָפֵר, שֶׁיָּכוֹל לוֹמַר: ׳אִי אֶפְשִׁי בְּאִשָּׁה מְגֻלַּחַת׳. מִי שֶׁנָּדַר בַּנָּזִיר, וְהָיָה שׁוֹתֶה יַיִן וּמְטַמֵּא לַמֵּתִים וְאַחַר כָּךְ נִשְׁאַל לְחָכָם וְהֵתִּר לוֹ – אֵין סוֹפֵג אֶת אַרְבָּעִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם אֵין סוֹפֵג אֶת אַרְבָּעִים – יִסְפֹּג מַכַּת מַרְדּוּת.

הַשָּׁלֵם

ג,ח הַמַּפְרִישׁ מָעוֹת לִנְזִירוּתוֹ – לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוֹעֲלִין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן רְאוּיִן לְהָבִיא בְּכֶלֶן שְׁלֵמִים. מֵת, וְהָיוּ לוֹ מָעוֹת סְתוּמִין – יִפְּלוּ לִנְדָבָה. מָעוֹת מְפֹרָשִׁין – דְּמֵי חַטָּאת יוֹלִיךְ לְיַם הַמֶּלַח. לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוֹעֲלִין. דְּמֵי עוֹלָה – יָבִיאוּ עוֹלָה וּמוֹעֲלִין. דְּמֵי שְׁלָמִים – יָבִיאוּ שְׁלָמִים, וְנֶאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד, וְאֵינָן טְעוּנִין לֶחֶם. אֵלּוּ לְעוֹלָתוֹ, וְהַשְּׁאָר לַשְּׁאָר. מֵת, דְּמֵי שְׁלָמִים – יָבִיא בְּהֶן שְׁלָמִים. וְהַשְּׁאָר – יִפְּלוּ לִנְדָבָה. ׳אֵלּוּ לְחַטָּאתִי וְהַשְּׁאָר לִשְׁאָר נְזִירוּתִי – דְּמֵי חַטָּאת יוֹלִיכוּ לְיַם הַמֶּלַח. וְהַשְּׁאָר – יָבִיאוּ חֲצָיָהּ לְעוֹלָה וְחֲצָיָהּ לִשְׁלָמִים, וּמוֹעֲלִין בְּכֻלָּן וְאֵין מוֹעֲלִין בְּמִקְצָתָן – אֵלּוּ לְעוֹלָה, וְהַשְּׁאָר לִשְׁאָר נְזִירוּת, דְּמֵי עוֹלָה יָבִיאוּ בֶּהֶן עוֹלָה, וּמוֹעֲלִין בָּהֶן, וְהַשְּׁאָר – יִפְּלוּ לִנְדָבָה, וּמוֹעֲלִין בְּכֻלָּן, וְאֵין מוֹעֲלִין בְּמִקְצָתָן. אֵלּוּ לְעוֹלָתִי וְאֵלּוּ לְחַטָּאתִי וְאֵלּוּ לִשְׁלָמִים וְנִתְעָרְבוּ – הֲרֵי זֶה לוֹקֵחַ בָּהֶן שָׁלֹשׁ בְּהֵמוֹת, בֵּין מִמָּקוֹם אֶחָד בֵּין מִשָּׁלֹשׁ מְקוֹמוֹת, וּמְחַלֵּל דְּמֵי חַטָּאת עַל חַטָּאתוֹ. דְּמֵי עוֹלָה עַל עוֹלָה, דְּמֵי שְׁלָמִים עַל שְׁלָמִים, וְנָתַן לַבַּעֲלִים – לֹא יִתְּנֵם לַבַּעֲלִים עַד שֶׁיְּחַלְּלֵם עַל כֻּלָּם.

ג,ט בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין אָדָם מַדִּיר אֶת בָּנָיו בְּנַזִּיר. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מַדִּיר אֶת בָּנָיו בְּנַזִּיר. הִדִּירוֹ כְּשֶׁהוּא קָטָן, וְגָדַל, אוֹ שֶׁהֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת – בָּטְלָה הֶימֶנּוּ נְזִירוּת אָבִיו. אֵימָתַי אָמְרוּ ׳הָאִישׁ מְגַלֵּחַ עַל נְזִירוּת אָבִיו׳? בִּזְמַן שֶׁנָּזַר לְאַחַר מִיתַת אָבִיו, אֲבָל נָזַר בְּחַיֵּי אָבִיו, וְהִפְרִישׁ אָבִיו מְעוֹתָיו לִנְזִירוּתוֹ – הֲרֵי אֵלּוּ יִפְּלוּ לִנְדָבָה. רַבִּי יְהוּדָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמְרִים: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ אֵין זֶה מְגַלֵּחַ עַל נְזִירוּת אָבִיו. אֵימָתַי אָמְרוּ ׳הָאִישׁ מְגַלֵּחַ עַל נְזִירוּת אָבִיו׳? בִּזְמַן שֶׁהִנִּיחַ אָבִיו מָעוֹת סְתוּמִים לִנְזִירוּתוֹ וָמֵת, אֲבָל הִנִּיחַ מִפֹּרָשִׁין, אוֹ בְּהֵמָה, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ אֵין זֶה מְגַלֵּחַ עַל נְזִירוּת אָבִיו; דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמְרִים: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ מְגַלֵּחַ עַל נְזִירוּת אָבִיו.

תּוֹסֶפְתָּא

הַשָּׁלֵם

ג,י מִי שֶׁנָּדַר בַּנָּזִיר, וְנִשְׁאַל לֶחָכָם וְאָסַר לוֹ; בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: מוֹנֶה מִשָּׁעָה שֶׁשָּׁאַל, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מוֹנֶה מִשָּׁעָה שֶׁנָּדַר, נִשְׁאַל לֶחָכָם וְהִתִּיר לוֹ, אֵלּוּ וְאֵלּוּ מוֹדִים, שֶׁאִם הָיְתָה לוֹ בְּהֵמָה מְפֹרֶשֶׁת - תֵּצֵא וְתִרְעֶה בָּעֵדֶר; זוֹ טָעוּת טָעָה נַחוּם אִישׁ הַמְּדִי כְּשֶׁפָּתְחוּ בַּנָּזִיר.

ג,יא הָיוּ מְהַלְכִין בַּדֶּרֶךְ, וְאֶחָד בָּא כְּנֶגְדָּן. אָמַר אֶחָד: ׳הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁזֶּה פְּלוֹנִי׳, וְאֶחָד אָמַר: ׳הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁאֵינוֹ הוּא׳. ׳הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁאֶחָד מִכֶּם נָזִיר׳, וְאֶחָד אָמַר: ׳הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁאֵין אֶחָד מִכֶּם נָזִיר׳. ׳הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁשְּׁנֵיכֶם נְזִירִים׳. וְאֶחָד אָמַר: ׳הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁכֻּלְּכֶם נְזִירִים׳; בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: כֻּלָּם נְזִירִים. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵין נָזִיר אֶלָּא מִי שֶׁלֹּא נִתְקַיְּמוּ דִּבְרָיו, וְיָבִיאוּ קָרְבָּן בְּשָׁתְפוּת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי טַרְפוֹן: אֵין אֶחָד מֵהֶם נָזִיר, שֶׁלֹּא נִתְּנָה נְזִירוּת אֶלָּא בְּהַפְלָאָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: הָיוּ בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: ׳הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁזֶּה יוֹסֵף׳, וְנִמְצָא יוֹסֵף, ׳שֶׁזֶּה שִׁמְעוֹן׳, וְנִמְצָא שִׁמְעוֹן. ׳שֶׁהוּא נָזִיר׳. רָאָה אַנְדְּרוֹגִינוּס וְאָמַר: ׳הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁזֶּה אִישׁ׳. וְאֶחָד אָמַר: ׳הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁאֵין זֶה אִישׁ׳. ׳הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁזֶּה אִשָּׁה׳. וְאֶחָד אוֹמֵר: ׳הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁאֵין זֶה אִשָּׁה׳. ׳הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁזֶּה אִישׁ וְאִשָּׁה׳. וְאֶחָד אָמַר: ׳הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁאֵין זֶה אִישׁ וְאִשָּׁה׳. ׳הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁאֶחָד מִכֶּם נָזִיר׳. ׳שֶׁאֵין אֶחָד מִכֶּם נָזִיר׳. ׳שֶׁשְּׁנֵיכֶם נְזִירִין׳. ׳שֶׁכֻּלְּכֶם נְזִירִין׳ - הֲרֵי אֵלּוּ כֻּלָּן נְזִירִין, וְכֻלָּם מוֹנִין תֵּשַׁע נְזִירִין.

ישעיהו פרק לה

א יְשִׂשׂ֥וֹם מִדְבָּ֖ר וְצִיָּ֑ה וְתָגֵ֥ל עֲרָבָ֖ה וְתִפְרַ֥ח
כַּחֲבַצָּֽלֶת׃ ב פָּרֹ֤חַ תִּפְרַח֙ וְתָגֵ֣ל אַף֙ גִּילַ֣ת וְרַנֵּ֔ן
כְּבְד֥וֹד הַלְּבָנ֖וֹן נִתַּן־לָ֑הּ הֲדַ֥ר הַכַּרְמֶ֖ל וְהַשָּׁר֣וֹן הֵ֔מָּה
יִרְא֥וּ כְבוֹד־יְהוָ֖ה הֲדַ֥ר אֱלֹהֵֽינוּ׃ {פ}
ג חַזְק֥וּ יָדַ֖יִם רָפ֑וֹת וּבִרְכַּ֖יִם כֹּשְׁלֽוֹת
אַמֵּֽצוּ׃ ד אִמְר֣וּ לִנְמְהַרֵי־לֵ֔ב חִזְק֥וּ אַל־תִּירָ֖אוּ
הִנֵּ֣ה אֱלֹהֵיכֶ֗ם נָקָ֤ם יָבוֹא֙ גְּמ֣וּל אֱלֹהִ֔ים הֽוּא־יָבֹ֥וא
וְיֹשִׁיעֲכֶֽם׃ ה אָ֣ז תִּפָּקַ֔חְנָה עֵינֵ֖י עִוְרִ֑ים וְאָזְנֵ֖י
חֵרְשִׁ֥ים תִּפָּתַֽחְנָה׃ ו אָ֣ז יְדַלֶּג֙ כָּאַ֣יָּל פִּסֵּ֔חַ וְתָרֹ֖ן
לְשׁ֣וֹן אִלֵּ֑ם כִּֽי־נִבְקְע֤וּ בַמִּדְבָּר֙ מַ֣יִם וּנְחָלִ֔ים
בָּעֲרָבָֽה׃ ז וְהָיָ֤ה הַשָּׁרָב֙ לַאֲגַ֔ם וְצִמָּא֖וֹן לְמַבּ֣וּעֵי
מָ֑יִם בִּנְוֵ֤ה תַנִּים֙ רִבְצָ֔ה חָצִ֖יר לְקָנֶ֥ה
וָגֹֽמֶא׃ ח וְהָיְתָ֥ה שָׁ֛ם מַסְלוּל֙ וָדֶ֔רֶךְ וְדֶ֥רֶךְ הַקֹּדֶ֖שׁ
יִקָּרֵ֣א לָ֑הּ לֹא־יַעַבְרֶ֣נּוּ טָמֵ֔א וְהוּא־לָ֖מוֹ הֹלֵ֣ךְ דָּ֑רֶךְ
וֱאִוִּלִ֖ים לֹ֥א יִתְעּֽוּ׃ ט לֹא־יִהְיֶ֥ה שָׁ֛ם אַרְיֵ֖ה וּפְרָ֣ץ
חַיּ֑וֹת בַּל־יַעֲלֻ֥נָּה לֹ֖א תִּמָּצֵ֣א שָׁ֔ם וְהָלְכ֖וּ
גְּאוּלִֽים׃ י וּפְדוּיֵ֥י יְהוָ֖ה יְשֻׁבוּן֙ וּבָ֣אוּ צִיּ֔וֹן בְּרִנָּ֑ה
וְשִׂמְחַ֥ת עוֹלָ֖ם עַל־רֹאשָׁ֑ם שָׂשׂ֤וֹן וְשִׂמְחָה֙ יַשִּׂ֔יגוּ
וְנָ֥סוּ יָג֖וֹן וַאֲנָחָֽה׃ {ס}

ישעיהו פרק לו

א וַיְהִ֗י בְּאַרְבַּע֙ עֶשְׂרֵ֣ה שָׁנָ֔ה לַמֶּ֖לֶךְ חִזְקִיָּ֑הוּ עָלָ֗ה
סַנְחֵרִ֙יב֙ מֶ֣לֶךְ־אַשּׁ֔וּר עַ֖ל כָּל־עָרֵ֥י יְהוּדָ֖ה הַבְּצֻר֑וֹת
וַיִּתְפְּשֵֽׂם׃ ב וַיִּשְׁלַ֞ח מֶ֣לֶךְ־אַשּׁ֗וּר | אֶת־רַבְשָׁקֵ֤ה
מִלָּכִישׁ֙ יְרוּשָׁלַ֔מָה אֶל־הַמֶּ֖לֶךְ חִזְקִיָּ֑הוּ בְּחַ֣יִל כָּבֵ֔ד
וַיַּעֲמֹ֕ד בִּתְעָלַ֖ת הַבְּרֵכָ֣ה הָעֶלְיוֹנָ֑ה בִּמְסִלַּ֖ת שְׂדֵ֥ה
כוֹבֵֽס׃ ג וַיֵּצֵ֣א אֲלֵיהֶ֗ם בֶּן־חִלְקִיָּ֙הוּ֙ אֲשֶׁ֣ר
עַל־הַבָּ֔יִת וְשֶׁבְנָ֖א הַסֹּפֵ֑ר וְיוֹאָ֥ח בֶּן־אָסָ֖ף
הַמַּזְכִּֽיר׃ ד וַיֹּ֤אמֶר אֲלֵיהֶם֙ רַבְשָׁקֵ֔ה אִמְרוּ־נָ֥א

אֶל־חִזְקִיָּ֖הוּ כֹּֽה־אָמַ֣ר הַמֶּ֣לֶךְ הַגָּד֗וֹל מֶ֚לֶךְ אַשּׁ֔וּר
מָ֥ה הַבִּטָּח֖וֹן הַזֶּ֥ה אֲשֶׁר־בָּטָ֖חְתָּ׃ ה אָמַ֕רְתִּי אַךְ־
דִּבְרַ֥ת שִׂפְתַ֖יִם עֵצָ֣ה וּגְבוּרָ֑ה לַמִּלְחָמָ֥ה עַתָּ֖ה עַל־מִי
בָטַ֥חְתָּ כִּי־מָרַ֖דְתָּ בִּֽי׃ ו הִנֵּ֣ה בָטַ֔חְתָּ עַל־מִשְׁעֶנֶ֥ת
הַקָּנֶ֛ה הָרָצ֥וּץ הַזֶּ֖ה עַל־מִצְרַ֑יִם אֲשֶׁ֤ר יִסָּמֵךְ֙ אִישׁ֙
עָלָ֔יו וּבָ֥א בְכַפּ֖וֹ וּנְקָבָ֑הּ כֵּ֣ן פַּרְעֹ֔ה מֶ֖לֶךְ־מִצְרַ֥יִם
לְכָל־הַבֹּטְחִ֖ים עָלָֽיו׃ ז וְכִֽי־תֹאמַ֣ר אֵלַ֔י אֶל־יְהוָ֖ה
אֱלֹהֵ֑ינוּ בָּטָ֗חְנוּ הֲלוֹא־הוּא֙ אֲשֶׁ֣ר הֵסִ֣יר חִזְקִיָּ֗הוּ
אֶת־בָּמֹתָ֛יו וְאֶת־מִזְבְּחֹתָ֖יו וַיֹּ֣אמֶר לִֽיהוּדָ֔ה
וְלִירוּשָׁלַ֖͏ִם לִפְנֵ֣י הַמִּזְבֵּ֔חַ הַזֶּ֖ה תִּשְׁתַּחֲוֽוּ׃ ח וְעַתָּ֕ה
הִתְעָרֵ֥ב נָ֖א אֶת־אֲדֹנִ֣י הַמֶּ֣לֶךְ אַשּׁ֑וּר וְאֶתְּנָ֤ה לְךָ֙
אַלְפַּ֣יִם סוּסִ֔ים אִם־תּוּכַ֥ל לָתֶ֖ת לְךָ֥ רֹכְבִֽים
עֲלֵיהֶֽם׃ ט וְאֵ֣יךְ תָּשִׁ֗יב אֶת֙ פְּנֵ֣י פַּחַ֔ת אַחַ֖ד מֵעַבְדֵ֣י
אֲדֹנִ֑י הַקְּטַנִּ֔ים וַתִּבְטַ֥ח לְךָ֖ עַל־מִצְרַ֥יִם לָרֶ֖כֶב
וּלְפָרָשִֽׁים׃ י וְעַתָּ֗ה הֲמִבַּלְעֲדֵ֤י יְהוָה֙ עָלִ֣יתִי עַל־
הָאָ֔רֶץ הַזֹּ֖את לְהַשְׁחִיתָ֑הּ יְהוָ֥ה אָמַ֖ר אֵלַ֥י עֲלֵה
אֶל־הָאָ֥רֶץ הַזֹּ֖את וְהַשְׁחִיתָֽהּ׃ {ס} יא וַיֹּ֣אמֶר
אֶלְיָקִ֡ים וְשֶׁבְנָא֩ וְיוֹאָ֨ח אֶל־רַבְשָׁקֵ֜ה דַּבֶּר־נָ֣א אֶל־
עֲבָדֶ֗יךָ אֲרַמִּית֙ כִּ֣י שֹׁמְעִ֔ים אֲנָ֖חְנוּ וְאַל־תְּדַבֵּ֥ר
אֵלֵ֛ינוּ יְהוּדִ֖ית בְּאָזְנֵ֣י הָעָ֑ם אֲשֶׁ֖ר עַל־
הַחוֹמָֽה׃ יב וַיֹּ֣אמֶר רַבְשָׁקֵ֗ה הַאֶל֙ אֲדֹנֶ֣יךָ וְאֵלֶ֔יךָ
שְׁלָחַ֥נִי אֲדֹנִ֖י לְדַבֵּ֣ר אֶת־הַדְּבָרִ֣ים הָאֵ֑לֶּה הֲלֹ֣א עַל־
הָאֲנָשִׁ֗ים הַיֹּשְׁבִ֛ים עַל־הַחוֹמָ֖ה לֶאֱכֹ֣ל אֶת־
חרֵאיהם צוֹאָתָ֑ם וְלִשְׁתּ֥וֹת אֶת־שֵׁינֵיהֶ֖ם מֵימֵֽי
רַגְלֵיהֶ֥ם עִמָּכֶֽם׃ יג וַיַּעֲמֹ֣ד רַבְשָׁקֵ֔ה וַיִּקְרָ֥א בְקוֹל־
גָּד֖וֹל יְהוּדִ֑ית וַיֹּ֣אמֶר שִׁמְע֗וּ אֶת־דִּבְרֵ֛י הַמֶּ֥לֶךְ
הַגָּד֖וֹל מֶ֥לֶךְ אַשּֽׁוּר׃ יד כֹּ֥ה אָמַ֖ר הַמֶּ֑לֶךְ אַל־יַשִּׁ֤א
לָכֶם֙ חִזְקִיָּ֔הוּ כִּ֥י לֹא־יוּכַ֖ל לְהַצִּ֥יל אֶתְכֶֽם׃ טו וְאַל־
יַבְטַ֤ח אֶתְכֶם֙ חִזְקִיָּ֣הוּ אֶל־יְהוָ֔ה לֵאמֹ֕ר הַצֵּ֥ל יַצִּילֵ֖נוּ
יְהוָ֑ה לֹ֥א תִנָּתֵ֛ן הָעִ֥יר הַזֹּ֖את בְּיַ֥ד מֶֽלֶךְ

אַשּׁוּר: **טז** אַל־תִּשְׁמְעוּ אֶל־חִזְקִיָּהוּ {פ}
כִּי כֹה אָמַר מֶלֶךְ אַשּׁוּר עֲשׂוּ־אִתִּי בְרָכָה וּצְאוּ
אֵלַי וְאִכְלוּ אִישׁ־גַּפְנוֹ וְאִישׁ תְּאֵנָתוֹ וּשְׁתוּ אִישׁ
מֵי־בוֹרוֹ: **יז** עַד־בּוֹאִי וְלָקַחְתִּי אֶתְכֶם אֶל־אֶרֶץ
כְּאַרְצְכֶם אֶרֶץ דָּגָן וְתִירוֹשׁ אֶרֶץ לֶחֶם
וּכְרָמִים: **יח** פֶּן־יַסִּית אֶתְכֶם חִזְקִיָּהוּ לֵאמֹר יְהוָה
יַצִּילֵנוּ הַהִצִּילוּ אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם אִישׁ אֶת־אַרְצוֹ מִיַּד
מֶלֶךְ אַשּׁוּר: **יט** אַיֵּה אֱלֹהֵי חֲמָת וְאַרְפָּד אַיֵּה
אֱלֹהֵי סְפַרְוַיִם וְכִי־הִצִּילוּ אֶת־שֹׁמְרוֹן מִיָּדִי: **כ** מִי
בְּכָל־אֱלֹהֵי הָאֲרָצוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר־הִצִּילוּ אֶת־
אַרְצָם מִיָּדִי כִּי־יַצִּיל יְהוָה אֶת־יְרוּשָׁלִַם
מִיָּדִי: **כא** וַיַּחֲרִישׁוּ וְלֹא־עָנוּ אֹתוֹ דָּבָר כִּי־מִצְוַת
הַמֶּלֶךְ הֶיא לֵאמֹר לֹא תַעֲנֻהוּ: **כב** וַיָּבֹא אֶלְיָקִים
בֶּן־חִלְקִיָּהוּ אֲשֶׁר־עַל־הַבַּיִת וְשֶׁבְנָא הַסֹּפֵר וְיוֹאָח
בֶּן־אָסָף הַמַּזְכִּיר אֶל־חִזְקִיָּהוּ קְרוּעֵי בְגָדִים וַיַּגִּידוּ
לוֹ אֶת דִּבְרֵי רַבְשָׁקֵה: {ס}

ישעיהו פרק לז

א וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ וַיִּקְרַע אֶת־בְּגָדָיו
וַיִּתְכַּס בַּשָּׂק וַיָּבֹא בֵּית יְהוָה: **ב** וַיִּשְׁלַח אֶת־
אֶלְיָקִים אֲשֶׁר־עַל־הַבַּיִת וְאֶת | שֶׁבְנָא הַסּוֹפֵר
וְאֵת זִקְנֵי הַכֹּהֲנִים מִתְכַּסִּים בַּשַּׂקִּים אֶל־יְשַׁעְיָהוּ
בֶּן־אָמוֹץ הַנָּבִיא: **ג** וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו כֹּה אָמַר
חִזְקִיָּהוּ יוֹם־צָרָה וְתוֹכֵחָה וּנְאָצָה הַיּוֹם הַזֶּה כִּי
בָאוּ בָנִים עַד־מַשְׁבֵּר וְכֹחַ אַיִן לְיֹלֵדָה: **ד** אוּלַי
יִשְׁמַע יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת | דִּבְרֵי רַבְשָׁקֵה אֲשֶׁר
שְׁלָחוֹ מֶלֶךְ־אַשּׁוּר | אֲדֹנָיו לְחָרֵף אֱלֹהִים חָי
וְהוֹכִיחַ בַּדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁמַע יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְנָשָׂאתָ
תְפִלָּה בְּעַד הַשְּׁאֵרִית הַנִּמְצָאָה: **ה** וַיָּבֹאוּ עַבְדֵי
הַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ אֶל־יְשַׁעְיָהוּ: **ו** וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם

יְשַׁעְיָהוּ כֹּה תֹאמְרוּן אֶל־אֲדֹנֵיכֶם כֹּה | אָמַר יְהוָה
אַל־תִּירָא מִפְּנֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ אֲשֶׁר גִּדְּפוּ
נַעֲרֵי מֶלֶךְ־אַשּׁוּר אוֹתִי: **ז** הִנְנִי נוֹתֵן בּוֹ רוּחַ וְשָׁמַע
שְׁמוּעָה וְשָׁב אֶל־אַרְצוֹ וְהִפַּלְתִּיו בַּחֶרֶב
בְּאַרְצוֹ: **ח** וַיָּשָׁב רַבְשָׁקֵה וַיִּמְצָא אֶת־מֶלֶךְ אַשּׁוּר
נִלְחָם עַל־לִבְנָה כִּי שָׁמַע כִּי נָסַע
מִלָּכִישׁ: **ט** וַיִּשְׁמַע עַל־תִּרְהָקָה מֶלֶךְ־כּוּשׁ לֵאמֹר
יָצָא לְהִלָּחֶם אִתָּךְ וַיִּשְׁמַע וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל־
חִזְקִיָּהוּ לֵאמֹר: **י** כֹּה תֹאמְרוּן אֶל־חִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־
יְהוּדָה לֵאמֹר אַל־יַשִּׁאֲךָ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר אַתָּה בּוֹטֵחַ
בּוֹ לֵאמֹר לֹא תִנָּתֵן יְרוּשָׁלִַם בְּיַד מֶלֶךְ
אַשּׁוּר: **יא** הִנֵּה | אַתָּה שָׁמַעְתָּ אֲשֶׁר עָשׂוּ מַלְכֵי
אַשּׁוּר לְכָל־הָאֲרָצוֹת לְהַחֲרִימָם וְאַתָּה
תִּנָּצֵל: **יב** הַהִצִּילוּ אוֹתָם אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר
הִשְׁחִיתוּ אֲבוֹתַי אֶת־גּוֹזָן וְאֶת־חָרָן וְרֶצֶף וּבְנֵי־
עֵדֶן אֲשֶׁר בִּתְלַשָּׂר: **יג** אַיֵּה מֶלֶךְ־חֲמָת וּמֶלֶךְ
אַרְפָּד וּמֶלֶךְ לָעִיר סְפַרְוַיִם הֵנַע וְעִוָּה: **יד** וַיִּקַּח
חִזְקִיָּהוּ אֶת־הַסְּפָרִים מִיַּד הַמַּלְאָכִים וַיִּקְרָאֵהוּ
וַיַּעַל בֵּית יְהוָה וַיִּפְרְשֵׂהוּ חִזְקִיָּהוּ לִפְנֵי יְהוָה:
{ס} **טו** וַיִּתְפַּלֵּל חִזְקִיָּהוּ אֶל־יְהוָה
לֵאמֹר: **טז** יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יֹשֵׁב
הַכְּרוּבִים אַתָּה־הוּא הָאֱלֹהִים לְבַדְּךָ לְכֹל
מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־
הָאָרֶץ: **יז** הַטֵּה יְהוָה | אָזְנְךָ וּשְׁמָע פְּקַח יְהוָה
עֵינֶיךָ וּרְאֵה וּשְׁמַע אֶת כָּל־דִּבְרֵי סַנְחֵרִיב אֲשֶׁר
שָׁלַח לְחָרֵף אֱלֹהֵים חָי: **יח** אָמְנָם יְהוָה הֶחֳרִיבוּ
מַלְכֵי אַשּׁוּר אֶת־כָּל־הָאֲרָצוֹת וְאֶת־
אַרְצָם: **יט** וְנָתַן אֶת־אֱלֹהֵיהֶם בָּאֵשׁ כִּי לֹא
אֱלֹהִים הֵמָּה כִּי אִם־מַעֲשֵׂה יְדֵי־אָדָם עֵץ וָאֶבֶן
וַיְאַבְּדוּם: **כ** וְעַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ הוֹשִׁיעֵנוּ מִיָּדוֹ

וְיֵדְעוּ כָּל־מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ כִּי־אַתָּה יְהוָה לְבַדֶּךָ: **כא** וַיִּשְׁלַח יְשַׁעְיָהוּ בֶן־אָמוֹץ אֶל־חִזְקִיָּהוּ לֵאמֹר כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִתְפַּלַּלְתָּ אֵלַי אֶל־סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ אַשּׁוּר: **כב** זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה עָלָיו בָּזָה לְךָ לָעַגָה לְךָ בְּתוּלַת בַּת־צִיּוֹן אַחֲרֶיךָ רֹאשׁ הֵנִיעָה בַּת יְרוּשָׁלִָם: **כג** אֶת־מִי חֵרַפְתָּ וְגִדַּפְתָּ וְעַל־מִי הֲרִימוֹתָה קוֹל וַתִּשָּׂא מָרוֹם עֵינֶיךָ אֶל־קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל: **כד** בְּיַד עַבָדֶיךָ חֵרַפְתָּ | אֲדֹנָי וַתֹּאמֶר בְּרֹב רִכְבִּי אֲנִי עָלֵיתִי מְרוֹם הָרִים יַרְכְּתֵי לְבָנוֹן וְאֶכְרֹת קוֹמַת אַרְזָיו מִבְחַר בְּרֹשָׁיו וְאָבוֹאָה מְרוֹם קִצּוֹ יַעַר כַּרְמְלוֹ: **כה** אֲנִי קָרְתִּי וְשָׁתֵיתִי מָיִם וְאַחְרִב בְּכַף־פְּעָמַי כֹּל יְאֹרֵי מָצוֹר: **כו** הֲלוֹא־שָׁמַעְתָּ לְמֵרָחוֹק אוֹתָהּ עָשִׂיתִי מִימֵי קֶדֶם וְיִצַרְתִּיהָ עַתָּה הֲבִאתִיהָ וּתְהִי לְהַשְׁאוֹת גַּלִּים נִצִּים עָרֵים בְּצֻרוֹת: **כז** וְיֹשְׁבֵיהֶן קִצְרֵי־יָד חַתּוּ וָבֹשׁוּ הָיוּ עֵשֶׂב שָׂדֶה וְיֶרֶק דֶּשֶׁא חָצִיר גַּגּוֹת וּשְׁדֵמָה לִפְנֵי קָמָה: **כח** וְשִׁבְתְּךָ וְצֵאתְךָ וּבוֹאֲךָ יָדָעְתִּי וְאֵת הִתְרַגְּזְךָ אֵלָי: **כט** יַעַן הִתְרַגֶּזְךָ אֵלַי וְשַׁאֲנַנְךָ עָלָה בְאָזְנָי וְשַׂמְתִּי חַחִי בְאַפֶּךָ וּמִתְגִּי בִשְׂפָתֶיךָ וַהֲשִׁבֹתִיךָ בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר־בָּאתָ בָּהּ: **ל** וְזֶה־לְּךָ הָאוֹת אָכוֹל הַשָּׁנָה סָפִיחַ וּבַשָּׁנָה הַשֵּׁנִית שָׁחִיס וּבַשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁית זִרְעוּ וְקִצְרוּ וְנִטְעוּ כְרָמִים וְאִכְלוּ פִרְיָם: **לא** וְיָסְפָה פְּלֵיטַת בֵּית־יְהוּדָה הַנִּשְׁאָרָה שֹׁרֶשׁ לְמָטָּה וְעָשָׂה פְּרִי לְמָעְלָה: **לב** כִּי מִירוּשָׁלַ͏ִם תֵּצֵא שְׁאֵרִית וּפְלֵיטָה מֵהַר צִיּוֹן קִנְאַת יְהוָה צְבָאוֹת תַּעֲשֶׂה־זֹּאת: {ס} **לג** לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה אֶל־מֶלֶךְ אַשּׁוּר לֹא יָבוֹא אֶל־הָעִיר הַזֹּאת וְלֹא־יוֹרֶה שָׁם חֵץ וְלֹא־יְקַדְּמֶנָּה מָגֵן וְלֹא־יִשְׁפֹּךְ עָלֶיהָ סֹלְלָה: **לד** בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר־בָּא בָּהּ יָשׁוּב וְאֶל־הָעִיר הַזֹּאת לֹא יָבוֹא נְאֻם־יְהוָה: **לה** וְגַנוֹתִי עַל־הָעִיר הַזֹּאת לְהוֹשִׁיעָהּ לְמַעֲנִי וּלְמַעַן דָּוִד עַבְדִּי: {ס} **לו** וַיֵּצֵא | מַלְאַךְ יְהוָה וַיַּךְ בְּמַחֲנֵה אַשּׁוּר מֵאָה וּשְׁמֹנִים וַחֲמִשָּׁה אֲלָף וַיַּשְׁכִּימוּ בַבֹּקֶר וְהִנֵּה כֻלָּם פִּגְרִים מֵתִים: **לז** וַיִּסַּע וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ־אַשּׁוּר וַיֵּשֶׁב בְּנִינְוֵה: **לח** וַיְהִי הוּא מִשְׁתַּחֲוֶה בֵּית | נִסְרַךְ אֱלֹהָיו וְאַדְרַמֶּלֶךְ וְשַׂרְאֶצֶר בָּנָיו הִכֻּהוּ בַּחֶרֶב וְהֵמָּה נִמְלְטוּ אֶרֶץ אֲרָרָט וַיִּמְלֹךְ אֵסַר־חַדֹּן בְּנוֹ תַּחְתָּיו: {ס}

ישעיהו פרק לח

א בַּיָּמִים הָהֵם חָלָה חִזְקִיָּהוּ לָמוּת וַיָּבוֹא אֵלָיו יְשַׁעְיָהוּ בֶן־אָמוֹץ הַנָּבִיא וַיֹּאמֶר אֵלָיו כֹּה־אָמַר יְהוָה צַו לְבֵיתֶךָ כִּי מֵת אַתָּה וְלֹא תִחְיֶה: **ב** וַיַּסֵּב חִזְקִיָּהוּ פָּנָיו אֶל־הַקִּיר וַיִּתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה: **ג** וַיֹּאמַר אָנָּה יְהוָה זְכָר־נָא אֵת אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְתִּי לְפָנֶיךָ בֶּאֱמֶת וּבְלֵב שָׁלֵם וְהַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עָשִׂיתִי וַיֵּבְךְּ חִזְקִיָּהוּ בְּכִי גָדוֹל: {ס} **ד** וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה אֶל־יְשַׁעְיָהוּ לֵאמֹר: **ה** הָלוֹךְ וְאָמַרְתָּ אֶל־חִזְקִיָּהוּ כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי דָּוִד אָבִיךָ שָׁמַעְתִּי אֶת־תְּפִלָּתֶךָ רָאִיתִי אֶת־דִּמְעָתֶךָ הִנְנִי יוֹסֵף עַל־יָמֶיךָ חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה: **ו** וּמִכַּף מֶלֶךְ־אַשּׁוּר אַצִּילְךָ וְאֶת הָעִיר הַזֹּאת וְגַנוֹתִי עַל־הָעִיר הַזֹּאת: **ז** וְזֶה־לְּךָ הָאוֹת מֵאֵת יְהוָה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יְהוָה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבֵּר: **ח** הִנְנִי מֵשִׁיב אֶת־צֵל הַמַּעֲלוֹת אֲשֶׁר יָרְדָה בְּמַעֲלוֹת אָחָז בַּשֶּׁמֶשׁ אֲחֹרַנִּית עֶשֶׂר מַעֲלוֹת וַתָּשָׁב הַשֶּׁמֶשׁ עֶשֶׂר מַעֲלוֹת בַּמַּעֲלוֹת אֲשֶׁר יָרְדָה: {ס} **ט** מִכְתָּב לְחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה

בַּחֲלֹתּוֹ וַיְחִי מֶחָלָיו׃ **י** אֲנִי אָמַרְתִּי בִּדְמִי יָמַי
אֵלֵכָה בִּשַׁעֲרֵי שְׁאוֹל פֻּקַּדְתִּי יֶתֶר
שְׁנוֹתָי׃ **יא** אָמַרְתִּי לֹא־אֶרְאֶה יָהּ יָהּ בְּאֶרֶץ
הַחַיִּים לֹא־אַבִּיט אָדָם עוֹד עִם־יוֹשְׁבֵי
חָדֶל׃ **יב** דּוֹרִי נִסַּע וְנִגְלָה מִנִּי כְּאֹהֶל רֹעִי קִפַּדְתִּי
כָאָרֹג חַיַּי מִדַּלָּה יְבַצְּעֵנִי מִיּוֹם עַד־לַיְלָה
תַּשְׁלִימֵנִי׃ **יג** שִׁוִּיתִי עַד־בֹּקֶר כָּאֲרִי כֵּן יְשַׁבֵּר כָּל־
עַצְמוֹתָי מִיּוֹם עַד־לַיְלָה תַּשְׁלִימֵנִי׃ **יד** כְּסוּס עָגוּר
כֵּן אֲצַפְצֵף אֶהְגֶּה כַּיּוֹנָה דַּלְּוּ עֵינַי לַמָּרוֹם אֲדֹנָי
עָשְׁקָה־לִּי עָרְבֵנִי׃ **טו** מָה־אֲדַבֵּר וְאָמַר־לִי וְהוּא
עָשָׂה אֶדַּדֶּה כָל־שְׁנוֹתַי עַל־מַר נַפְשִׁי׃ **טז** אֲדֹנָי
עֲלֵיהֶם יִחְיוּ וּלְכָל־בָּהֶן חַיֵּי רוּחִי וְתַחֲלִימֵנִי
וְהַחֲיֵנִי׃ **יז** הִנֵּה לְשָׁלוֹם מַר־לִי מָר וְאַתָּה חָשַׂקְתָּ
נַפְשִׁי מִשַּׁחַת בְּלִי כִּי הִשְׁלַכְתָּ אֲחֹרֶי גֵּוֶךָ כָּל־
חַטָּאַי׃ **יח** כִּי לֹא שְׁאוֹל תוֹדֶךָּ מָוֶת יְהַלְלֶךָּ לֹא־
יְשַׂבְּרוּ יוֹרְדֵי־בוֹר אֶל־אֲמִתֶּךָ׃ **יט** חַי חַי הוּא יוֹדֶךָּ
כָּמוֹנִי הַיּוֹם אָב לְבָנִים יוֹדִיעַ אֶל־אֲמִתֶּךָ׃ **כ** יְהוָה
לְהוֹשִׁיעֵנִי וּנְגִנוֹתַי נְנַגֵּן כָּל־יְמֵי חַיֵּינוּ עַל־בֵּית
יְהוָה׃ **כא** וַיֹּאמֶר יְשַׁעְיָהוּ יִשְׂאוּ דְּבֶלֶת תְּאֵנִים
וְיִמְרְחוּ עַל־הַשְּׁחִין וְיֶחִי׃ **כב** וַיֹּאמֶר חִזְקִיָּהוּ מָה
אוֹת כִּי אֶעֱלֶה בֵּית יְהוָה׃ {ס}

ישעיהו פרק לט

א בָּעֵת הַהִיא שָׁלַח מְרֹדַךְ בַּלְאֲדָן בֶּן־בַּלְאֲדָן
מֶלֶךְ־בָּבֶל סְפָרִים וּמִנְחָה אֶל־חִזְקִיָּהוּ וַיִּשְׁמַע כִּי
חָלָה וַיֶּחֱזָק׃ **ב** וַיִּשְׂמַח עֲלֵיהֶם חִזְקִיָּהוּ וַיַּרְאֵם
אֶת־בֵּית נְכֹתֹה אֶת־הַכֶּסֶף וְאֶת־הַזָּהָב וְאֶת־
הַבְּשָׂמִים וְאֶת | הַשֶּׁמֶן הַטּוֹב וְאֵת כָּל־בֵּית כֵּלָיו
וְאֶת כָּל־אֲשֶׁר נִמְצָא בְּאֹצְרֹתָיו לֹא־הָיָה דָבָר
אֲשֶׁר לֹא־הֶרְאָם חִזְקִיָּהוּ בְּבֵיתוֹ וּבְכָל־מֶמְשַׁלְתּוֹ׃
{ס} **ג** וַיָּבֹא יְשַׁעְיָהוּ הַנָּבִיא אֶל־הַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ
וַיֹּאמֶר אֵלָיו מָה אָמְרוּ | הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה וּמֵאַיִן
יָבֹאוּ אֵלֶיךָ וַיֹּאמֶר חִזְקִיָּהוּ מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה בָּאוּ
אֵלַי מִבָּבֶל׃ **ד** וַיֹּאמֶר מָה רָאוּ בְּבֵיתֶךָ וַיֹּאמֶר
חִזְקִיָּהוּ אֵת כָּל־אֲשֶׁר בְּבֵיתִי רָאוּ לֹא־הָיָה דָבָר
אֲשֶׁר לֹא־הִרְאִיתִים בְּאוֹצְרֹתָי׃ **ה** וַיֹּאמֶר יְשַׁעְיָהוּ
אֶל־חִזְקִיָּהוּ שְׁמַע דְּבַר־יְהוָה צְבָאוֹת׃ **ו** הִנֵּה יָמִים
בָּאִים וְנִשָּׂא | כָּל־אֲשֶׁר בְּבֵיתְךָ וַאֲשֶׁר אָצְרוּ
אֲבֹתֶיךָ עַד־הַיּוֹם הַזֶּה בָּבֶל לֹא־יִוָּתֵר דָּבָר אָמַר
יְהוָה׃ **ז** וּמִבָּנֶיךָ אֲשֶׁר יֵצְאוּ מִמְּךָ אֲשֶׁר תּוֹלִיד
יִקָּחוּ וְהָיוּ סָרִיסִים בְּהֵיכַל מֶלֶךְ בָּבֶל׃ **ח** וַיֹּאמֶר
חִזְקִיָּהוּ אֶל־יְשַׁעְיָהוּ טוֹב דְּבַר־יְהוָה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ
וַיֹּאמֶר כִּי יִהְיֶה שָׁלוֹם וֶאֱמֶת בְּיָמָי׃ {פ}

ישעיהו פרק מ

א נַחֲמוּ נַחֲמוּ עַמִּי יֹאמַר אֱלֹהֵיכֶם׃ **ב** דַּבְּרוּ עַל־
לֵב יְרוּשָׁלַ͏ִם וְקִרְאוּ אֵלֶיהָ כִּי מָלְאָה צְבָאָהּ כִּי
נִרְצָה עֲוֹנָהּ כִּי לָקְחָה מִיַּד יְהוָה כִּפְלַיִם בְּכָל־
חַטֹּאתֶיהָ׃ {ס} **ג** קוֹל קוֹרֵא בַּמִּדְבָּר פַּנּוּ דֶּרֶךְ
יְהוָה יַשְּׁרוּ בָּעֲרָבָה מְסִלָּה לֵאלֹהֵינוּ׃ **ד** כָּל־גֶּיא
יִנָּשֵׂא וְכָל־הַר וְגִבְעָה יִשְׁפָּלוּ וְהָיָה הֶעָקֹב לְמִישׁוֹר
וְהָרְכָסִים לְבִקְעָה׃ **ה** וְנִגְלָה כְּבוֹד יְהוָה וְרָאוּ כָל־
בָּשָׂר יַחְדָּו כִּי פִי יְהוָה דִּבֵּר׃ {פ}
ו קוֹל אֹמֵר קְרָא וְאָמַר מָה אֶקְרָא כָּל־הַבָּשָׂר
חָצִיר וְכָל־חַסְדּוֹ כְּצִיץ הַשָּׂדֶה׃ **ז** יָבֵשׁ חָצִיר נָבֵל
צִיץ כִּי רוּחַ יְהוָה נָשְׁבָה בּוֹ אָכֵן חָצִיר
הָעָם׃ **ח** יָבֵשׁ חָצִיר נָבֵל צִיץ וּדְבַר־אֱלֹהֵינוּ יָקוּם
לְעוֹלָם׃ {ס} **ט** עַל הַר־גָּבֹהַ עֲלִי־לָךְ מְבַשֶּׂרֶת צִיּוֹן
הָרִימִי בַכֹּחַ קוֹלֵךְ מְבַשֶּׂרֶת יְרוּשָׁלַ͏ִם הָרִימִי אַל־
תִּירָאִי אִמְרִי לְעָרֵי יְהוּדָה הִנֵּה אֱלֹהֵיכֶם׃ **י** הִנֵּה

אֲדֹנָי יְהוִה בְּחָזָק יָבֹוא וּזְרֹעוֹ מֹשְׁלָה לוֹ הִנֵּה שְׂכָרוֹ אִתּוֹ וּפְעֻלָּתוֹ לְפָנָיו: **יא** כְּרֹעֵה עֶדְרוֹ יִרְעֶה בִּזְרֹעוֹ יְקַבֵּץ טְלָאִים וּבְחֵיקוֹ יִשָּׂא עָלוֹת יְנַהֵל: {ס} **יב** מִי־מָדַד בְּשָׁעָלוֹ מַיִם וְשָׁמַיִם בַּזֶּרֶת תִּכֵּן וְכָל בַּשְּׁלִשׁ עֲפַר הָאָרֶץ וְשָׁקַל בַּפְּלֶס הָרִים וּגְבָעוֹת בְּמֹאזְנָיִם: **יג** מִי־תִכֵּן אֶת־רוּחַ יְהוָה וְאִישׁ עֲצָתוֹ יוֹדִיעֶנּוּ: **יד** אֶת־מִי נוֹעָץ וַיְבִינֵהוּ וַיְלַמְּדֵהוּ בְּאֹרַח מִשְׁפָּט וַיְלַמְּדֵהוּ דַּעַת וְדֶרֶךְ תְּבוּנוֹת יוֹדִיעֶנּוּ: **טו** הֵן גּוֹיִם כְּמַר מִדְּלִי וּכְשַׁחַק מֹאזְנַיִם נֶחְשָׁבוּ הֵן אִיִּים כַּדַּק יִטּוֹל: **טז** וּלְבָנוֹן אֵין דֵּי בָּעֵר וְחַיָּתוֹ אֵין דֵּי עוֹלָה: {פ} **יז** כָּל־הַגּוֹיִם כְּאַיִן נֶגְדּוֹ מֵאֶפֶס וָתֹהוּ נֶחְשְׁבוּ־לוֹ: **יח** וְאֶל־מִי תְדַמְּיוּן אֵל וּמַה־דְּמוּת תַּעַרְכוּ לוֹ: **יט** הַפֶּסֶל נָסַךְ חָרָשׁ וְצוֹרֵף בַּזָּהָב יְרַקְּעֶנּוּ וּרְתֻקוֹת כֶּסֶף צוֹרֵף: **כ** הַמְסֻכָּן תְּרוּמָה עֵץ לֹא־יִרְקַב יִבְחַר חָרָשׁ חָכָם יְבַקֶּשׁ־לּוֹ לְהָכִין פֶּסֶל לֹא יִמּוֹט: {ס} **כא** הֲלוֹא תֵדְעוּ הֲלוֹא תִשְׁמָעוּ הֲלוֹא הֻגַּד מֵרֹאשׁ לָכֶם הֲלוֹא הֲבִינוֹתֶם מוֹסְדוֹת הָאָרֶץ: **כב** הַיֹּשֵׁב עַל־חוּג הָאָרֶץ וְיֹשְׁבֶיהָ כַּחֲגָבִים הַנּוֹטֶה כַדֹּק שָׁמַיִם וַיִּמְתָּחֵם כָּאֹהֶל לָשָׁבֶת: **כג** הַנּוֹתֵן רוֹזְנִים לְאָיִן שֹׁפְטֵי אֶרֶץ כַּתֹּהוּ עָשָׂה: **כד** אַף בַּל־נִטָּעוּ אַף בַּל־זֹרָעוּ אַף בַּל־שֹׁרֶשׁ בָּאָרֶץ גִּזְעָם וְגַם־נָשַׁף בָּהֶם וַיִּבָּשׁוּ וּסְעָרָה כַקַּשׁ תִּשָּׂאֵם: {ס} **כה** וְאֶל־מִי תְדַמְּיוּנִי וְאֶשְׁוֶה יֹאמַר קָדוֹשׁ: **כו** שְׂאוּ־מָרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִי־בָרָא אֵלֶּה הַמּוֹצִיא בְמִסְפָּר צְבָאָם לְכֻלָּם בְּשֵׁם יִקְרָא מֵרֹב אוֹנִים וְאַמִּיץ כֹּחַ אִישׁ לֹא נֶעְדָּר: {ס} **כז** לָמָּה תֹאמַר יַעֲקֹב וְתֹדַבֵּר יִשְׂרָאֵל נִסְתְּרָה דַרְכִּי מֵיְהוָה וּמֵאלֹהַי מִשְׁפָּטִי יַעֲבוֹר: **כח** הֲלוֹא יָדַעְתָּ אִם־לֹא שָׁמַעְתָּ אֱלֹהֵי עוֹלָם | יְהוָה בּוֹרֵא קְצוֹת הָאָרֶץ לֹא יִעַף וְלֹא יִיגָע אֵין חֵקֶר לִתְבוּנָתוֹ: **כט** נֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ וּלְאֵין אוֹנִים עָצְמָה יַרְבֶּה: **ל** וְיֵעָפוּ נְעָרִים וְיִגָּעוּ וּבַחוּרִים כָּשׁוֹל יִכָּשֵׁלוּ: **לא** וְקוֵי יְהוָה יַחֲלִיפוּ כֹחַ יַעֲלוּ אֵבֶר כַּנְּשָׁרִים יָרוּצוּ וְלֹא יִיגָעוּ יֵלְכוּ וְלֹא יִיעָפוּ: {ס}

ישעיהו פרק מא

א הַחֲרִישׁוּ אֵלַי אִיִּים וּלְאֻמִּים יַחֲלִיפוּ כֹחַ יִגְּשׁוּ אָז יְדַבֵּרוּ יַחְדָּו לַמִּשְׁפָּט נִקְרָבָה: **ב** מִי הֵעִיר מִמִּזְרָח צֶדֶק יִקְרָאֵהוּ לְרַגְלוֹ יִתֵּן לְפָנָיו גּוֹיִם וּמְלָכִים יַרְדֶּה יִתֵּן כֶּעָפָר חַרְבּוֹ כְּקַשׁ נִדָּף קַשְׁתּוֹ: **ג** יִרְדְּפֵם יַעֲבֹר שָׁלוֹם אֹרַח בְּרַגְלָיו לֹא יָבוֹא: **ד** מִי־פָעַל וְעָשָׂה קֹרֵא הַדֹּרוֹת מֵרֹאשׁ אֲנִי יְהוָה רִאשׁוֹן וְאֶת־אַחֲרֹנִים אֲנִי־הוּא: **ה** רָאוּ אִיִּים וְיִרָאוּ קְצוֹת הָאָרֶץ יֶחֱרָדוּ קָרְבוּ וַיֶּאֱתָיוּן: **ו** אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ יַעְזֹרוּ וּלְאָחִיו יֹאמַר חֲזָק: **ז** וַיְחַזֵּק חָרָשׁ אֶת־צוֹרֵף מַחֲלִיק פַּטִּישׁ אֶת־הוֹלֶם פָּעַם אֹמֵר לַדֶּבֶק טוֹב הוּא וַיְחַזְּקֵהוּ בְּמַסְמְרִים לֹא יִמּוֹט: {ס} **ח** וְאַתָּה יִשְׂרָאֵל עַבְדִּי יַעֲקֹב אֲשֶׁר בְּחַרְתִּיךָ זֶרַע אַבְרָהָם אֹהֲבִי: **ט** אֲשֶׁר הֶחֱזַקְתִּיךָ מִקְצוֹת הָאָרֶץ וּמֵאֲצִילֶיהָ קְרָאתִיךָ וָאֹמַר לְךָ עַבְדִּי־אַתָּה בְּחַרְתִּיךָ וְלֹא מְאַסְתִּיךָ: **י** אַל־תִּירָא כִּי עִמְּךָ־אָנִי אַל־תִּשְׁתָּע כִּי־אֲנִי אֱלֹהֶיךָ אִמַּצְתִּיךָ אַף־עֲזַרְתִּיךָ אַף־תְּמַכְתִּיךָ בִּימִין צִדְקִי: **יא** הֵן יֵבֹשׁוּ וְיִכָּלְמוּ כֹּל הַנֶּחֱרִים בָּךְ יִהְיוּ כְאַיִן וְיֹאבְדוּ אַנְשֵׁי רִיבֶךָ: **יב** תְּבַקְשֵׁם וְלֹא תִמְצָאֵם אַנְשֵׁי מַצֻּתֶךָ יִהְיוּ כְאַיִן וּכְאֶפֶס אַנְשֵׁי מִלְחַמְתֶּךָ: **יג** כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מַחֲזִיק יְמִינֶךָ הָאֹמֵר לְךָ אַל־תִּירָא אֲנִי עֲזַרְתִּיךָ: {ס} **יד** אַל־תִּירְאִי תּוֹלַעַת

יַעֲקֹב מִתֵּי יִשְׂרָאֵל אֲנִי עֲזַרְתִּיךָ נְאֻם־יְהוָה וְגֹאֲלֵךְ
קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל: **טו** הִנֵּה שַׂמְתִּיךְ לְמוֹרַג חָרוּץ
חָדָשׁ בַּעַל פִּיפִיּוֹת תָּדוֹשׁ הָרִים וְתָדֹק וּגְבָעוֹת
כַּמֹּץ תָּשִׂים: **טז** תִּזְרֵם וְרוּחַ תִּשָּׂאֵם וּסְעָרָה תָּפִיץ
אוֹתָם וְאַתָּה תָּגִיל בַּיהוָה בִּקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל
תִּתְהַלָּל: {ס} **יז** הָעֲנִיִּים וְהָאֶבְיוֹנִים מְבַקְשִׁים
מַיִם וְאַיִן לְשׁוֹנָם בַּצָּמָא נָשְׁתָּה אֲנִי יְהוָה אֶעֱנֵם
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֹא אֶעֱזֹבֵם: **יח** אֶפְתַּח עַל־שְׁפָיִים
נְהָרוֹת וּבְתוֹךְ בְּקָעוֹת מַעְיָנוֹת אָשִׂים מִדְבָּר
לַאֲגַם־מַיִם וְאֶרֶץ צִיָּה לְמוֹצָאֵי מָיִם: **יט** אֶתֵּן
בַּמִּדְבָּר אֶרֶז שִׁטָּה וַהֲדַס וְעֵץ שֶׁמֶן אָשִׂים בָּעֲרָבָה
בְּרוֹשׁ תִּדְהָר וּתְאַשּׁוּר יַחְדָּו: **כ** לְמַעַן יִרְאוּ וְיֵדְעוּ
וְיָשִׂימוּ וְיַשְׂכִּילוּ יַחְדָּו כִּי יַד־יְהוָה עָשְׂתָה זֹּאת
וּקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל בְּרָאָהּ: {פ}
כא קָרְבוּ רִיבְכֶם יֹאמַר יְהוָה הַגִּישׁוּ עֲצָמוֹתֵיכֶם
יֹאמַר מֶלֶךְ יַעֲקֹב: **כב** יַגִּישׁוּ וְיַגִּידוּ לָנוּ אֵת אֲשֶׁר
תִּקְרֶינָה הָרִאשֹׁנוֹת | מָה הֵנָּה הַגִּידוּ וְנָשִׂימָה
לִבֵּנוּ וְנֵדְעָה אַחֲרִיתָן אוֹ הַבָּאוֹת
הַשְׁמִיעֵנוּ: **כג** הַגִּידוּ הָאֹתִיּוֹת לְאָחוֹר וְנֵדְעָה כִּי
אֱלֹהִים אַתֶּם אַף־תֵּיטִיבוּ וְתָרֵעוּ וְנִשְׁתָּעָה
ונרא וְנִרְאֶה יַחְדָּו: **כד** הֵן־אַתֶּם מֵאַיִן וּפָעֳלְכֶם
מֵאָפַע תּוֹעֵבָה יִבְחַר בָּכֶם: {פ}
כה הֲעִירֹתִי מִצָּפוֹן וַיֵּאת מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ יִקְרָא
בִשְׁמִי וְיָבֹא סְגָנִים כְּמוֹ־חֹמֶר וּכְמוֹ יוֹצֵר יִרְמָס־
טִיט: **כו** מִי־הִגִּיד מֵרֹאשׁ וְנֵדָעָה וּמִלְפָנִים וְנֹאמַר
צַדִּיק אַף אֵין־מַגִּיד אַף אֵין מַשְׁמִיעַ אַף אֵין־שֹׁמֵעַ
אִמְרֵיכֶם: **כז** רִאשׁוֹן לְצִיּוֹן הִנֵּה הִנָּם וְלִירוּשָׁלַם
מְבַשֵּׂר אֶתֵּן: **כח** וְאֵרֶא וְאֵין אִישׁ וּמֵאֵלֶּה וְאֵין
יוֹעֵץ וְאֶשְׁאָלֵם וְיָשִׁיבוּ דָבָר: **כט** הֵן כֻּלָּם אָוֶן אֶפֶס
מַעֲשֵׂיהֶם רוּחַ וָתֹהוּ נִסְכֵּיהֶם: {פ}

לוח מוהרא"ש

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב - עיר השמחה

פרשת אחרי - קדושים

יום ראשון 4 | ו

לימוד יומי:
בבלי: שבועות ג'
ירושלמי: יבמות ל"ב
תוספתא: נדרים ד
נ"ך: ישעיהו לה
משניות: חלין ב
זהר: חלק ב עמ' ריט-רכ

כ"א לעומר

עלות השחר (72 דק) ...	4:28	סו"ז תפילה	10:19
נץ החמה	5:48	חצות היום	12:35
סו"ז קר"ש - מג"א ...	8:21	שקיעה	7:21
סו"ז קר"ש - גר"א	9:11	צה"כ לשיטת ר"ת ..	8:34

יום שני 5 | ז

לימוד יומי:
בבלי: שבועות ד'
ירושלמי: יבמות ל"ג
תוספתא: נדרים ה
נ"ך: ישעיהו לו
משניות: חלין ג
זהר: חלק ב עמ' רכא-רכב

תענית שני קמא, כ"ב לעומר

עלות השחר (72 דק) ...	4:27	סו"ז תפילה	10:19
נץ החמה	5:47	חצות היום	12:35
סו"ז קר"ש - מג"א ...	8:20	שקיעה	7:22
סו"ז קר"ש - גר"א	9:11	צה"כ לשיטת ר"ת ..	8:35

יום שלישי 6 | ח

לימוד יומי:
בבלי: שבועות ה'
ירושלמי: יבמות ל"ד
תוספתא: נדרים ו
נ"ך: ישעיהו לז
משניות: חלין ד
זהר: חלק ב עמ' רכג-רכד

כ"ג לעומר

עלות השחר (72 דק) ...	4:26	סו"ז תפילה	10:19
נץ החמה	5:46	חצות היום	12:35
סו"ז קר"ש - מג"א ...	8:19	שקיעה	7:22
סו"ז קר"ש - גר"א	9:10	צה"כ לשיטת ר"ת ..	8:35

יום רביעי 7 | ט

לימוד יומי:
בבלי: שבועות ו'
ירושלמי: יבמות ל"ה
תוספתא: נדרים ז
נ"ך: ישעיהו לח
משניות: חלין ה
זהר: חלק ב עמ' רכה-רכו

כ"ד לעומר

עלות השחר (72 דק) ...	4:25	סו"ז תפילה	10:18
נץ החמה	5:45	חצות היום	12:35
סו"ז קר"ש - מג"א ...	8:19	שקיעה	7:23
סו"ז קר"ש - גר"א	9:10	צה"כ לשיטת ר"ת ..	8:36

יום חמישי 8 | י

לימוד יומי:
בבלי: שבועות ז'
ירושלמי: יבמות ל"ו
תוספתא: נזיר א
נ"ך: ישעיהו לט
משניות: חלין ו
זהר: חלק ב עמ' רכו-רכח

תענית חמישי, כ"ה לעומר

עלות השחר (72 דק) ...	4:24	סו"ז תפילה	10:18
נץ החמה	5:45	חצות היום	12:34
סו"ז קר"ש - מג"א ...	8:18	שקיעה	7:24
סו"ז קר"ש - גר"א	9:10	צה"כ לשיטת ר"ת ..	8:37

יום שישי 9 | יא

לימוד יומי:
בבלי: שבועות ח'
ירושלמי: יבמות ל"ז
תוספתא: נזיר ב
נ"ך: ישעיהו מ
משניות: חלין ז
זהר: חלק ב עמ' רכט- רל

כ"ו לעומר

עלות השחר (72 דק) ...	4:22	סו"ז תפילה	10:18
נץ החמה	5:44	חצות היום	12:34
סו"ז קר"ש - מג"א ...	8:18	שקיעה	7:25
סו"ז קר"ש - גר"א	9:09	צה"כ לשיטת ר"ת ..	8:38

הדלקת נרות (40 דק): **6:45** (20 דק): **7:05**

שב"ק 10 | יב

לימוד יומי:
בבלי: שבועות ט'
ירושלמי: יבמות ל"ח
תוספתא: נזיר ג
נ"ך: ישעיהו מא
משניות: חלין ח
זהר: חלק ב עמ' רלא- רלב

שבת קודש פרשת אחרי קדושים, כ"ז לעומר

עלות השחר (72 דק) ...	4:21	סו"ז תפילה	10:17
נץ החמה	5:43	חצות היום	12:34
סו"ז קר"ש - מג"א ...	8:17	שקיעה	7:25
סו"ז קר"ש - גר"א	9:09	צה"כ לשיטת ר"ת ..	8:38

מוצש"ק לשיטת ר"ת: **8:38**

לְכָל אֶחָד יֵשׁ אֶת הָעִנְיָן שֶׁלּוֹ, הַבְּחִינָה שֶׁלּוֹ, הַתַּכְלִית שֶׁלּוֹ, פֹּה בְּזֶה הָעוֹלָם, וְכָל אֶחָד צָרִיךְ לְחַפֵּשׂ אֶת הַנְּקֻדָּה הַשַּׁיֶּכֶת לְלִבּוֹ, וְלֹא לְהִסְתַּכֵּל עַל אֲחֵרִים כְּלָל וּכְלָל; אַל תִּתְעָרֵב בְּעִנְיָנִים שֶׁלֹּא שַׁיָּכִים לְךָ!

תִּסְתַּכֵּל אַךְ וְרַק עַל הַנְּקֻדָּה שֶׁלְּךָ! (משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)